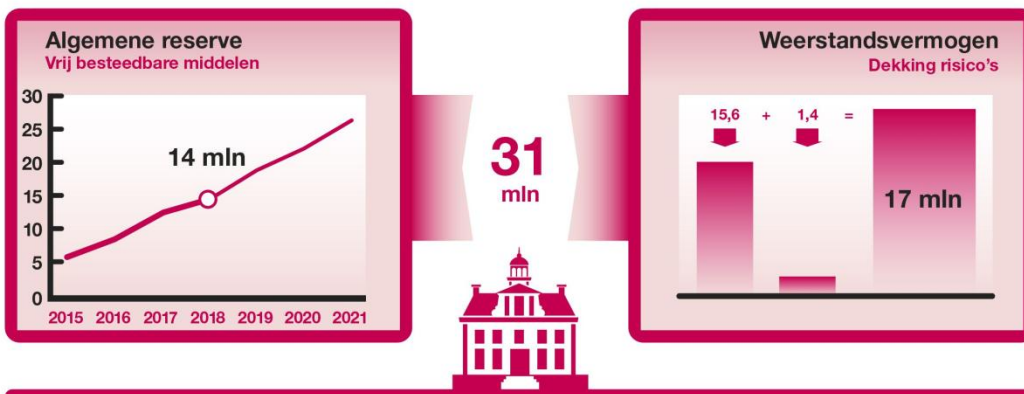

Begroting 2018

Sluitend financieel perspectief

Reservepositie

Uitgangspunten

Samenleving

- Passende ondersteuning blijven bieden
- Versterken lokale democratie. Inzetten op meer verbinding en wederzijds begrip
- Alle inwoners doen mee
- Een veilige, gezonde en prettige leefomgeving voor de langere termijn

Ambities

- **Lastenverlichting**
 - Verlagen OZB belasting
 - Hondenbelasting halveren
 - Geen inflatiecorrectie belastingen
- **Infrastructuur**
 - Meyerweg – De Knipe
 - Fietspad Haskerdijken-Heerenveen
 - Project A32
 - Zonnepanelen
 - Fietspad naast van Engelenstraat
 - Sportstad
- **Veiligheid**
 - Toezicht en handhaving bij overlast
 - Aanpak personen met verward gedrag
 - Preventie radicalisering
 - Veiligheidsregio
- **Sport & sportonderwijs**
 - Verlagen huur accommodaties
 - Vervangen verouderde inventaris gymzalen

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Deel I	
Thema Financiën en Bedrijfsvoering	11
Thema Sociaal domein	31
Thema Onderwijs en Sport (accommodaties)	39
Thema Maak Het! en nieuwe rollen	41
Deel II	
Overige mutaties	45
Bijlagen	
Verplichte paragrafen	67
Financiële begroting	
1 Overzicht reserves en voorzieningen	100
2 Overzicht van te verstrekken subsidies	102
3 Investeringsplan 2018	105
4 Berekening EMU-saldo	106
5 Uitgangspunten Themabegroting 2018-2021	108
6 Lijst verbonden partijen	110
7 Overzicht incidentele lasten en baten	152

Inleiding

Graag presenteren wij u de laatste begroting van deze raadsperiode. We zijn blij dat deze begroting er inhoudelijk en financieel goed uitziet. In navolging op de perspectiefnota ziet u een nieuw perspectief.

In maart 2018 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. In deze begroting is daarom terughoudend omgegaan met nieuw beleid. Ook zijn er geen incidentele bestedingen opgenomen die ten laste van de vrij besteedbare middelen uit de Algemene reserve worden gedekt. Deze keuzes kunnen door de nieuwe raad worden gemaakt.

Perspectiefnota 2017 – Begroting 2018

De voorstellen die in de Perspectiefnota 2017 zijn opgenomen, zijn verwerkt in deze begroting. De mutaties die in deze begroting zijn opgenomen en niet in de perspectiefnota waren verwerkt, zijn opgenomen in de tabellen 'Totaal mutaties Begroting 2018'. Na de verwerking van de mutaties in de begroting 2018, ontstaat er een tekort in de incidentele middelen in 2018. Het tekort op de incidentele middelen wordt gedekt door het positieve structurele saldo.

Uitgangspunten Begroting 2018

In deze begroting is rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 1,5% op de budgetten. Dit is gelijk aan de prijsindexatie zoals die is opgenomen in de meicirculaire van de Algemene uitkering Gemeentefonds. Voor de looncorrectie is rekening gehouden met een correctie van 3,25%. Dit is de verhoging die is doorgevoerd aan de hand van de nieuw CAO gemeenteambtenaren. In de begroting 2017 was bij het meerjarenperspectief al rekening gehouden met een correctie van 2%. De extra verhoging komt hiermee op 1,25%.

Terugkijken op het Hoofdlijnenakkoord 2014-2018

In de perspectiefnota is teruggekeken op het Hoofdlijnenakkoord 2014-2018. Een van de meest in het oog springende resultaten is het opheffen van het preventief toezicht, een sluitende begroting en meerjarenperspectief en een algemene reserve met een minimale omvang van € 2,5 miljoen.

Ook voor de gedecentraliseerde taken van het Rijk stond de gemeente deze raadsperiode voor een grote uitdaging op het sociale beleidsterrein. In het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de uitvoering binnen de beschikbare middelen wordt gerealiseerd. De gedecentraliseerde taken zijn tijdig en binnen de beschikbare budgetten ingevoerd. Dit geldt niet voor de toekomst. Vooral het hogere aantal bijstandsuitkeringen en de lagere rijksbijdrage leiden tot een negatieve mutatie in de beschikbare budgetten. Wij kiezen ervoor om het bestaande beleid vast te houden en de tekorten voor de toekomst te dekken uit de algemene middelen.

Algemene reserve en reserve Weerstandsvermogen

Mede door de vrijval van de reserve precario is er een splitsing aangebracht in de reserves. De benodigde risico's zijn financieel verwerkt in de reserve Weerstandsvermogen en de vrij besteedbare middelen zijn verwerkt in de Algemene reserve. De reserve Weerstandsvermogen bedraagt per 1 januari € 17 miljoen.

De Algemene reserve heeft een omvang van ruim € 14 miljoen. De totale reservepositie van de gemeente Heerenveen komt hiermee op € 31 miljoen.

De opbrengsten uit de precario voor het gasnetwerk (€ 1,2 miljoen) is in de begroting gebruikt als dekking voor de incidentele uitgaven. De opbrengsten uit het elektranetwerk zijn in de jaarschijf 2018 opgenomen als aanvulling van de reserve Weerstandsvermogen en als storting in de Algemene reserve. Vanaf 2019 worden deze middelen gestort in de algemene reserve.

Berenschot

Op de formatie die in de Perspectiefnota ter beschikking is gesteld, hebben we de afgesproken 'Berenschotcheck' toegepast, omdat de uitslagen van het Berenschotonderzoek pas na de behandeling van de nota voor u beschikbaar waren. Op 26 juni zijn de uitkomsten met u besproken en is met u geconcludeerd dat op basis hiervan de toegekende formatie ingevuld kon worden. Verder is afgesproken dat wij nog op twee onderwerpen terug zouden komen: de huisvesting en jeugd. Over huisvesting vindt u in deze begroting verdere advisering. Over het verdiepingsonderzoek van de formatie op jeugd heeft u inmiddels een aparte brief ontvangen.

Uitkomsten Begroting 2018

De uitkomsten van de begroting laten na verwerking van de onderstaande mutaties de volgende uitkomsten zien (x € 1.000):

Uitkomsten begroting 2018-2021	2018	2019	2020	2021
Uitkomsten Perspectiefnota 2017 (structureel)	66	328	135	40
Mutaties na perspectiefnota	1.333	1.436	1.423	1.072
Uitkomsten begroting structureel	1.399	1.764	1.558	1.112
Uitkomsten Perspectiefnota 2017 (incidenteel)	328	124	1.075	1.256
Mutaties na perspectiefnota	-1.413	-107	-280	678
Uitkomsten begroting incidenteel	-1.085	17	795	1.934
Ruimte voor storting algemene reserve	314	1.781	2.353	3.046

Totaal mutaties Begroting 2018

Naast de mutaties uit de Perspectiefnota 2017, zijn de onderstaande mutaties (zie § 2.5) verwerkt in de begroting 2018 (x € 1.000):

Nr.	Omschrijving structurele mutaties	2018	2019	2020	2021
Thema Financiën en Bedrijfsvoering					
1	Algemene uitkering	1.369	1.796	1.666	1.890
2	Inflatiecorrectie	-186	-361	-536	-1.311
3	Kapitaallasten en financiering	496	440	471	703
4	Onroerende zaakbelastingen	160	160	160	160
5	Garantstelling Sportstad	150	140	129	118
6	Veiligheidsregio	-125	-213	-214	-270
7	Kwijtschelding	0	0	0	0
8	Huisvesting organisatie	12	-9	-9	-9
9	Compensabele BTW Riool- en Afvalstoffenheffing	79	104	110	120
10	Energiekosten openbare verlichting	-83	-83	-83	-83
11	Bijdrage Vereniging Nederlandse Gemeenten	-70	-70	-70	-70
12	Taakstelling personele zaken	0	-67	-67	-67
13	Overhead	-53	-53	-53	-53
14	Parkeren Sportstad	10	30	50	60
15	Vastgoed	99	88	82	78
16	Project A32	0	0	-44	-44
17	Fietspad naast Van Engelenvaart	0	-12	-12	-12
18	Zonnepanelen	0	-2	-2	-2
Totaal Financiën en bedrijfsvoering		1.858	1.888	1.577	1.207
Thema Sociaal Domein					
1	Sociaal Domein	-400	-300	0	0
2	Armoedebeleid (Klijnsma)	8	8	8	8
Totaal Sociaal Domein		-392	-292	8	8
Deel II					
1	Nieuwe taken Arbo	-30	-30	-30	-30
2	Ambtsjubilea	-8	-23	-30	-13
3	Verzekeringen	-21	-21	-21	-21
4	BAG	-20	-20	-20	-20
5	Secretariaat rekenkamercommissie	-12	-12	-12	-12
6	Wegen en kunstwerken	-28	-28	-28	-28
7	Ondernemersfonds	13	13	13	13
8	Posthuis	-25	-25	-25	-25
9	MFC De Akkers	-10	-10	-10	-10
10	Leefbaarheid en meedoen	-20	-20	-20	-20
11	Infrastructuur AZC	29	29	29	29
12	Landmeetkundige apparatuur	0	-11	-11	-11
Totaal Deel II		-132	-158	-165	-148
Geen toelichting Deel II		0	-2	3	5
Totaal structurele mutaties Begroting 2018		1.333	1.436	1.423	1.072

Nr.	Omschrijving incidentele mutaties	2018	2019	2020	2021
Thema Financiën en bedrijfsvoering					
1	Precario	0	0	0	0
2	Project A32	0	750	0	0
3	Opstellen omgevingsvisie	-440	-310	0	0
4	Groot onderhoud gebouwen	0	0	-350	350
5	Tussentijdse winstneming Grondexploitaties	-96	-517	70	328
6	ICT en dienstverlening	-200	0	0	0
7	Huisvesting organisatie	-110	0	0	0
8	Griffie	-142	0	0	0
Totaal Financiën en bedrijfsvoering		-988	-77	-280	678
Thema Onderwijs en Sport (acc.)					
1	Sportaccommodatie Nieuweschoot	-115	0	0	0
2	Sportaccommodatie Mildam	-45	0	0	0
Totaal Onderwijs en Sport (acc.)		-160	0	0	0
Deel II					
1	Gasdossier	-85	0	0	0
2	Veilige publieke taak	-50	0	0	0
3	Overhead	-80	0	0	0
4	Vergunningen, Toezicht en Handhaving	-25	0	0	0
5	Project Ervaren en turf	-6	-30	0	0
Totaal Deel II		-246	-30	0	0
Geen toelichting Deel II		-19	0	0	0
Totaal incidentele mutaties Begroting 2018		-1.413	-107	-280	678

burgemeester en wethouders van Heerenveen.

De gemeentesecretaris,

De burgemeester,

J. van Leeuwestijn

T.J. van der Zwan

Deel I

Leeswijzer

In deel I van deze begroting zijn de thema's uitgewerkt van het hoofdlijnenakkoord. In het thema Financiën en Bedrijfsvoering zijn voor de periode 2018-2021 de structurele mutaties groter dan € 50.000 en de incidentele mutaties groter dan € 100.000 opgenomen.

In deel II van deze begroting zijn voor de periode 2018-2021 de structurele mutaties kleiner of gelijk aan € 50.000 en de incidentele mutaties kleiner of gelijk aan € 100.000 opgenomen.

In deel II van deze begroting zijn ook de [wettelijk voorgeschreven beleidsindicatoren](#)¹ opgenomen.

In de bijlage zijn de verplichte paragrafen opgenomen.

¹ Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 24 maart 2016, nr. 2016-0000177572, tot vaststelling van de beleidsindicatoren die door gemeenten in de programma's en programmaverantwoording worden opgenomen.

Thema Financiën en Bedrijfsvoering

De gemeente Heerenveen heeft haar financiën op orde, ook voor de lange termijn

De gemeente heeft haar huishoudboekje op orde. Dat blijkt uit:

- de omvang van de reserve weerstandsvermogen en de algemene reserve;
- een sluitend financieel perspectief voor de komende jaren en
- dat de gemeente aan haar aflossings- en renteverplichtingen kan voldoen.

Met deze begroting streven wij ook voor de lange termijn een duurzaam huishoudboekje na. Duurzaam betekent onder andere dat de gemeente:

- Aan haar financiële verplichtingen blijft voldoen bij financieel of economisch slecht weer, zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen;
- Ook op de lange termijn in belangrijke voorzieningen kan blijven voorzien, met name in de openbare ruimte (wegen en water) en in onderwijshuisvesting;
- Ook op lange termijn zorg en ondersteuning kan bieden aan inwoners.

Voor het financieel beleid van de gemeente betekent dit in de toekomst terughoudendheid in structurele financiële verplichtingen.

2 Financieel perspectief 2018-2021

2.1 Het perspectief voor 2018-2021 is positief

Het financieel perspectief voor de jaren 2018-2021 is *positief*. In dit perspectief zijn alle in deze begroting opgenomen adviezen, mutaties en eerder door u genomen besluiten financieel verwerkt.

Financieel perspectief	2018	2019	2020	2021
Uikomsten perspectiefnota 2017	66	328	135	40
Mutaties begroting 2018	1.333	1.436	1.423	1.072
Uitkomsten Begroting 2018 (structureel)	1.399	1.764	1.558	1.112
Uitkomsten perspectiefnota 2017	328	124	1.075	1.256
Mutaties begroting 2018	-1.413	-107	-280	678
Uitkomsten Begroting 2018 (incidenteel)	-1.085	17	795	1.934
Ruimte voor storting algemene reserve	314	1.781	2.353	3.046

Tabel 1: Samenstelling van het financieel perspectief 2018-2021 (x € 1.000)

Lasten en baten per thema	2018	2019	2020	2021
Financiën en Bedrijfsvoering	87.698	83.933	82.677	82.694
Sociaal Domein	64.610	63.585	63.435	63.439
Onderwijs en Sport (accommodaties)	7.133	6.955	6.915	6.829
Eigen kracht en nieuwe rollen	80	80	80	80
Totaal lasten	159.521	154.553	153.107	153.042
Financiën en Bedrijfsvoering	108.852	105.841	104.611	105.416
Sociaal Domein	50.725	50.235	50.591	50.414
Onderwijs en Sport (accommodaties)	258	258	258	258
Eigen kracht en nieuwe rollen	0	0	0	0
Totaal baten	159.835	156.334	155.460	156.088
Totaal begroting 2018-2021	314	1.781	2.353	3.046

Tabel 2: Totaal lasten en baten per thema 2018-2021 (x € 1.000)

2.2 De algemene reserve groeit

De algemene reserve groeit. De ontwikkeling van de algemene reserve is weergegeven in afbeelding 1, de samenstelling daarvan in tabel 3 daaronder. Daarin zijn alle in deze begroting opgenomen adviezen, mutaties en eerder door u genomen besluiten financieel verwerkt.

Advies

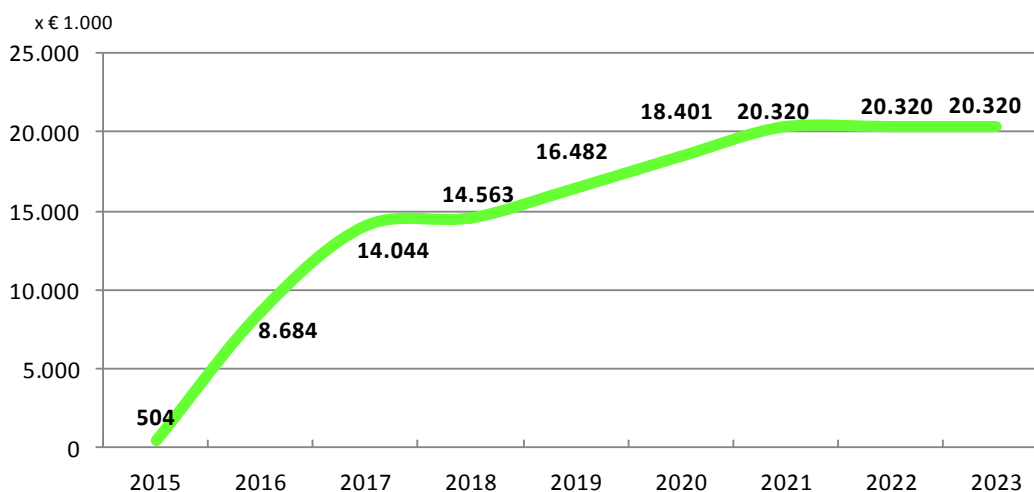
1. In 2018 de nieuwe gemeenteraad adviseren over het effectief inzetten van de algemene reserve voor het financieel perspectief op lange termijn.

Argumenten

- 1.1 Incidentele middelen inzetten om structurele financiële ruimte te creëren.

Kanttekeningen

- 1.1 De middelen in deze reserve zijn geen liquide middelen, maar dekkingsmiddelen. Een lening kan er bijvoorbeeld niet mee afgelost worden. Als incidentele inzet kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het verlagen/afboeken van boekwaardes van gebouwen of grondexploitaties.
- 1.2 De algemene reserve wordt gevormd door te sparen. Sparen kan door uitgaven te verlagen, inkomsten te verhogen en/of eenmalige voordelen te sparen. In het verzamelbesluit 2017-3 heeft u besloten de algemene reserve te splitsen in een reserve weerstandsvermogen en een algemene reserve. Hierdoor:
 - vormt de reserve weerstandsvermogen het weerstandsvermogen dat nodig is om de financiële gevolgen van risico's te kunnen opvangen.
 - vormt de algemene reserve een reserve met vrij besteedbare middelen.

Afbeelding 1: Ontwikkeling algemene reserve (x € 1.000)

Verloop algemene reserve	2018	2019	2020	2021
Stand 1 januari	14.044	14.563	16.482	18.401
Mutaties				
Opbrengst precario elektranetwerk	519	1.919	1.919	1.919
Totaal mutaties	519	1.919	1.919	1.919
Stand per 31 december	14.563	16.482	18.401	20.320

Tabel 3: Samenstelling algemene reserve 2018-2021 (x € 1.000)

2.3 Saldo van de financiële mutaties thema Financiën en Bedrijfsvoering

De samenstelling van de financiële mutaties is weergegeven in tabel 4. Daarin zijn alle in deze begroting opgenomen adviezen, mutaties en eerder door u genomen besluiten financieel verwerkt. Deze financiële mutaties zijn verwerkt in het financieel perspectief (zie § 2.1).

Omschrijving thema	2018	2019	2020	2021
Financiën en Bedrijfsvoering	1.858	1.888	1.577	1.207
Sociaal Domein	-392	-292	8	8
Sport en Onderwijs (accommodaties)	0	0	0	0
Eigen kracht en nieuwe rollen	0	0	0	0
Deel II	-132	-160	-162	-143
Totaal structurele mutaties	1.333	1.436	1.423	1.072
Omschrijving thema	2018	2019	2020	2021
Financiën en Bedrijfsvoering	-988	-77	-280	678
Sociaal Domein	0	0	0	0
Sport en Onderwijs (accommodaties)	-160	0	0	0
Eigen kracht en nieuwe rollen	0	0	0	0
Deel II	-265	-30	0	0
Totaal incidentele mutaties	-1.413	-107	-280	678

Tabel 4: Samenstelling financiële mutaties per thema 2018-2021 (x € 1.000)

2.3.1 Structurele financiële mutaties thema Financiën en Bedrijfsvoering

Structurele financiële mutaties > € 50.000 worden in dit thema toegelicht of geadviseerd. Structurele financiële mutaties ≤ € 50.000 worden toegelicht in deel II van deze begroting. Structurele financiële mutaties ≤ € 10.000 worden niet toegelicht.

Nr.	Omschrijving structurele mutaties	2018	2019	2020	2021
Thema Financiën en Bedrijfsvoering					
1	Algemene uitkering	1.369	1.796	1.666	1.890
2	Inflatiecorrectie	-186	-361	-536	-1.311
3	Kapitaallasten en financiering	496	440	471	703
4	Onroerende zaakbelastingen	160	160	160	160
5	Garantstelling Sportstad	150	140	129	118
6	Veiligheidsregio	-125	-213	-214	-270
7	Kwijtschelding	0	0	0	0
8	Huisvesting organisatie	12	-9	-9	-9
9	Compensabele BTW Riool- en Afvalstoffenheffing	79	104	110	120
10	Energiekosten openbare verlichting	-83	-83	-83	-83
11	Bijdrage Vereniging Nederlandse Gemeenten	-70	-70	-70	-70
12	Taakstelling personele zaken	0	-67	-67	-67
13	Overhead	-53	-53	-53	-53
14	Parkeren Sportstad	10	30	50	60
15	Vastgoed	99	88	82	78
16	Project A32	0	0	-44	-44
17	Fietspad naast Van Engelenvaart	0	-12	-12	-12
18	Zonnepanelen	0	-2	-2	-2
Totaal Financiën en bedrijfsvoering		1.858	1.888	1.577	1.207

Tabel 5: Structurele financiële mutaties thema Financiën en Bedrijfsvoering 2018-2021
(x € 1.000)

1 De algemene uitkering is hoger

De algemene uitkering (uit het gemeentefonds) is hoger ten opzichte van het meerjarenperspectief opgenomen in de perspectiefnota 2017. Dit blijkt uit de meicirculaire. Die laat een positieve ontwikkeling zien. De toename is weergegeven in tabel 6. Daarin is nog geen rekening gehouden met eventuele effecten van het nieuwe regeerakkoord.

De toename is een gevolg van aanpassingen van de maatstaven en de hogere uitkeringsfactor. Deze factor is afhankelijk van de overheidsuitgaven. Hogere uitgaven leiden tot een hogere factor en daarmee een hogere algemene uitkering. Lagere uitgaven leiden tot een lagere factor en daarmee een lagere algemene uitkering. De hoogte van de overheidsuitgaven is voor de gemeente een risico. Dat risico is meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen. De uitkering op het gebied van het Sociaal Domein is geen voordeel voor de algemene dienst, maar is verwerkt in de budgetten van het Sociaal Domein.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Algemene uitkering	2.246	2.698	2.716	2.966
Sociaal domein	-877	-902	-1.050	-1.076
Hogere uitkering	1.369	1.796	1.666	1.890

Tabel 6: Mutatie De algemene uitkering is hoger 2018-2021 (x € 1.000)

2 Bestaande budgetten corrigeren met inflatie is noodzakelijk

Advies

1. Bestaande budgetten corrigeren met inflatie.

Argumenten

- 1.1 De markt corrigeert haar kosten met inflatie. Zonder het doorvoeren van een inflatiecorrectie kunnen dezelfde werkzaamheden niet voor dezelfde budgetten worden uitgevoerd.

Kanttekeningen

In de algemene uitkering is rekening gehouden met deze inflatiecorrectie.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Inflatiecorrectie	-186	-361	-536	-1.311

Tabel 7: Mutatie Bestaande budgetten corrigeren met inflatie is noodzakelijk 2018-2021 (x € 1.000)

3 Voordeel op kapitaallasten en financiering

Advies

1. De voor- en nadelen op de kapitaallasten en in het financieringsresultaat op te nemen in de begroting.

Argumenten

- 1.1 Door de lagere financieringsbehoefte en lagere investeringen is er een voordeel op de kapitaallasten en op de financiering van de investeringen. Daarnaast is er een voordeel op de toegerekende rente op het eigen vermogen.

Kanttekeningen

Wanneer de investeringen hoger of lager worden dan de ramingen en het rentepercentage muteert, leidt dit tot aanpassingen van de kapitaallasten en de financiering.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Kapitaallasten	293	237	268	457
Financiering	203	203	203	246
Totaal mutatie	496	440	471	703

Tabel 8: Mutatie Voordeel op kapitaallasten en financiering 2018-2021 (x € 1.000)

4 Opbrengsten Onroerende Zaakbelasting (OZB) iets hoger

Advies

1. De iets hogere opbrengsten OZB van € 160.000 ramen in de begroting.

Argumenten

- 1.1 De totale WOZ waarde is hoger. Dit komt door mutaties in de belastbare objecten (woningen en/of niet-woningen) zoals sloop, ver- en nieuwbouw. De WOZ waarde is de heffingsgrondslag. Dat betekent dat de OZB wordt berekend op basis van deze waarde.

Kanttekeningen

Alternatief is de hogere opbrengsten niet te ramen. In dat geval blijven de in deze begroting geraamde OZB opbrengsten ongewijzigd, inclusief het daarbij behorende tarief.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Opbrengsten OZB iets hoger	160	160	160	160

Tabel 9: Mutatie Opbrengsten OZB iets hoger 2018-2021 (x € 1.000)

5 Garantiepremie garantstelling Sportstad

Advies

1. De garantiepremie ramen in de begroting tot en met 2021.

Argumenten

- 1.1 Voor Sportstad Heerenveen BV is een garantstelling voor een aangetrokken lening afgegeven. Daarvoor ontvangen wij een jaarlijkse garantiepremie. Deze premie is een percentage van de restant hoofdsom van de lening. Op de lening wordt afgelost waardoor de restant hoofdsom daalt en daardoor de premie ook.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Garantiepremie garantstelling Sportstad	150	140	129	118

Tabel 10: Mutatie Garantiepremie garantstelling sportstad 2018-2021 (x € 1.000)

6 Financiële verwerking Veiligheidsregio

Advies

1. In te stemmen met het in evenwicht brengen van inkomsten en uitgaven voor de Veiligheidsregio.

Argumenten

- 1.1 De bijdrage voor de Veiligheidsregio in de algemene uitkering wordt verhoogd vanaf 2018.
- 1.2 De bijdrage aan de Veiligheidsregio wordt met hetzelfde bedrag verhoogd.
- 1.3 De verhoging is nodig voor de extra inzet GGD voor statushouders zoals opgenomen in het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielstroom tussen rijk en VNG.
- 1.4 Hiermee wordt de gezondheid van statushouders bevorderd en gezondheidsrisico's verkleind.

Kanttekeningen

Er is sprake van hogere kosten door extra inzet GGD voor statushouders. Deze worden volledig gecompenseerd met een extra bijdrage in de algemene uitkering.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Financiële verwerking Veiligheidsregio	-125	-213	-214	-270

Tabel 11: Financiële verwerking Veiligheidsregio 2018-2021 (x € 1.000)

7 Er komen meer burgers in aanmerking voor kwijtschelding

Advies

1. De storting in het Participatiefonds kwijtschelding te verhogen.
2. Deze storting te dekken door een verhoging van de afvalstoffenheffing en door een hogere onttrekking aan de voorziening riolering.
3. De lagere storting voor kwijtschelding Onroerende Zaakbelasting (OZB) en Hondenbelasting te verwerken.

Argumenten

- 1.1 Er komen meer burgers in aanmerking voor kwijtschelding. In 2017 wordt naar verwachting voor € 110.000 meer kwijtschelding gegeven dan begroot. Kwijtschelding kan alleen worden verleend als u die mogelijkheid hebt vastgesteld. Dat hebt u gedaan in de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Hierin hebt u de belastingen/heffingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt.
- 2.1 In het hoofdlijnenakkoord hebben wij ons verbonden aan maximale kostendekkendheid van onze riool- en afvaltarieven. Dat betekent dat verhoging van de kwijtschelding zal leiden tot verhoging van de tarieven voor huishoudens.
- 3.1 Eerder hebt u besloten tot een storting in het fonds uit de opbrengsten OZB en Hondenbelasting voor de dekking van kwijtschelding. De werkelijke kwijtschelding voor OZB en Hondenbelasting is lager dan de storting. De storting wordt hiermee in overeenstemming gebracht.

Kanttekeningen

- 1.1 Op dit moment kunnen wij niet vaststellen of er sprake is van een structurele ontwikkeling. De toename kan nog een effect zijn van de slechtere economische omstandigheden in de afgelopen jaren en van de toename van statushouders.
- 2.1 De verhoging van de afvalstoffenheffing zal ongeveer € 5 per aansluiting bedragen. De verhoging van de rioolheffing kan worden opgevangen binnen de bestaande voorziening.
- 2.2 In de perspectiefnota 2017 hebt u ingestemd met een verhoging van de kwijtschelding van het variabele deel Diftar. Daarin bent u afgeweken van het hoofdlijnenakkoord. Deze afwijking is een uitzondering met goede argumenten.
- 3.1 In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014 is besloten tot een extra verhoging van de OZB, ter dekking van de kwijtschelding 'kleine zelfstandigen'. Deze verhoging wordt nu gedeeltelijk teruggedraaid.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Er komen meer burgers in aanmerking voor kwijtschelding	-114	-120	-125	-151
Verhoging van de afvalstoffenheffing	99	101	101	101
Onttrekking voorziening riolering	89	93	98	124
Correctie storting voor kwijtschelding OZB en Hondenbelasting	-74	-74	-74	-74
Saldo	0	0	0	0

Tabel 12: Er komen meer burgers in aanmerking voor kwijtschelding 2018-2021 (x € 1.000)

8 Verbetering en aanpassing van de huisvesting

Sinds november 2016 zijn we gestart met het flexwerken. We werken vrijwel allemaal samen in dit gebouw. Er is een aantal onderzoeken en feiten dat verbouwing noodzakelijk maakt, namelijk:

- Het groeiend aantal fte en tijdelijke medewerkers.
- Het Berenschot rapport
- Het Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) onderzoek.
- (arbo) Wet- en regelgeving.

Advies

1. Een investeringskrediet voor klimaataanpassingen gemeentehuis van € 224.000
Vanaf 2019 geeft dit kapitaallasten van € 21.000 per jaar.
2. Een incidenteel budget voor aanpassingen als gevolg van (arbo) wet- en regelgeving van € 50.000.
3. Een incidenteel budget voor faciliteren flexwerken en uitkomsten RI&E van € 60.000.
4. Een voordeel op de energielasten van € 12.000.

Argumenten

- 1.1 Er werken inmiddels 115 medewerkers extra in het gebouw. De luchtbeheersing en het klimaat worden aangepast aan de nieuwe eisen voor wat betreft duurzaamheid. Dit leidt tot een verbetering van het energieverbruik en comfort voor de medewerkers. Dit geeft een structurele besparing van 20% (€ 12.000) per jaar in het energieverbruik.
- 1.1 In het gedeelte Crackstate moet onderzocht worden of een koudwatersysteem ingevoerd kan worden. Dit geeft een betere luchtbeheersing.
- 1.1 Op grond van het klimaatakkoord, zijn wij verplicht om gemeentelijke gebouwen duurzaam te beheren.
- 2.1 De arbo-wet schrijft veiligheidsregels voor, zoals bijvoorbeeld beveiliging op de overloop op de eerste verdieping.
- 2.2 De archiefwet schrijft voor dat de DIV afdeling afgesloten moet zijn in verband met privacygevoelige dossiers.
- 3.1 Er zijn meer medewerkers in dienst. Dat betekent een uitbreiding van werkplekken. Die kunnen wij realiseren binnen het gebouw, maar daar zijn faciliteiten voor nodig.
- 3.2 Uit het Berenschot rapport blijkt dat wij 44% minder aan huisvesting uitgeven. Daarmee zijn we de laagste uit de referentiegroep.

Kanttekeningen

- 1.1 Verhoogd aantal ziekmeldingen door slecht klimaat en te weinig werkplekken.
- 2.1 De arbo- en archiefinspectie kunnen een boete opleggen als we niet voldoen aan de eisen.

De geadviseerde incidentele budgetten vindt u onder de incidentele financiële mutaties.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Kapitaallasten klimaataanpassingen		-21	-21	-21
Energie	12	12	12	12
Totaal	12	-9	-9	-9

Tabel 13: Mutatie Verbetering en aanpassing van de huisvesting 2018-2021 (x € 1.000)

9 Compensabele BTW riool- en afvalstoffenheffing

Advies

1. Het voordeel op de BTW verwerken in de begroting.

Argumenten

- 1.1 De kosten en investeringen in afval en riolering stijgen en daarmee de in rekening te brengen BTW. Deze BTW kunnen we declareren bij het BTW Compensatiefonds (BCF).

Kanttekeningen

De BTW is onderdeel van de kostendeckende tarieven van de riool- en afvalstoffenheffing.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Compensabele BTW riool- en afvalstoffenheffing	79	104	110	120

Tabel 14: Mutatie Compensabele BTW riool- en afvalstoffenheffing 2018-2021 (x € 1.000)

10 Hogere energielasten voor openbare verlichting

Advies

1. Het budget energielasten openbare verlichting structureel te verhogen met € 83.000.

Argumenten

- 1.1 De energielasten openbare verlichting zijn structureel hoger dan geraamd. Door de herinrichting van de administratie (wijziging in de voorschriften, Vennootschapsbelasting) worden de lasten een op een doorgerekend aan het gemeentelijke vastgoed. Voorheen werden de lasten geëgaliseerd binnen het totale saldo van het product openbare ruimte. Het verder uitschakelen van verlichting bespaart wel op energielasten. Maar omdat er nog steeds een aansluiting is op het lichtnet, ontslaat het de gemeente niet van het betalen van het vastrecht. Het vastrecht is relatief hoog ten opzichte van de energieprijis. Concreet: Er wordt bij het uitschakelen van de lichtmast alleen maar bespaard op energieverbruik, wat leidt tot een, in verhouding, zeer

geringe besparing van de totale beheerkosten. Wel dient te worden opgemerkt dat energiebesparing uit het verleden overigens wel is gerealiseerd.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Energielasten voor openbare verlichting	-83	-83	-83	-83

Tabel 15: Mutatie Hogere energielasten voor openbare verlichting 2018-2021 (x € 1.000)

11 Gemeentefonds is aangepast voor gezamenlijke uitvoering van gemeentelijke activiteiten

De VNG organiseert de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten en voert die uit. Daarvoor is een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering. De bijdrage van de gemeenten aan het fonds is even groot als de bijdrage die het ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) uit het Gemeentefonds doet. Jaarlijks legt de VNG aan alle gemeenten verantwoording af over de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten in de Algemene Ledenvergadering en wordt de hoogte van de bijdrage bepaald.

Advies

1. De bijdrage aan de gezamenlijke uitvoering van gemeentelijke activiteiten van € 70.000 structureel te begroten.

Argumenten

- 1.1 Per 2018 kunnen gemeenten hun gezamenlijke activiteiten niet meer financieren via het Gemeentefonds.
- 1.2 In plaats van financiering via het Gemeentefonds vraagt (factureert) de VNG vanaf 2018 rechtstreeks aan alle gemeenten een bijdrage. De bijdrage is naar rato voor de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten.

Kanttekeningen

De gemeenten werken op een aantal punten nauw samen om de uitvoering van publieksdiensten te stroomlijnen en de toegankelijkheid ervan te vergroten. Bijvoorbeeld in het kader van de Digitale Agenda 2020. De financiering van dergelijke gezamenlijke gemeentelijke activiteiten verliep tot en met 2017 via het Gemeentefonds. Het ministerie van BZK betaalde dit bedrag aan de VNG. Met ingang van 2018 worden de middelen voor de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten vanaf dat moment niet vooraf uit het Gemeentefonds gehaald, maar naar rato bij alle gemeenten opgevraagd (gefactureerd) door de VNG.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Gemeentefonds is aangepast voor gezamenlijke uitvoering van gemeentelijke activiteiten	-70	-70	-70	-70

Tabel 16: Mutatie Gemeentefonds is aangepast voor gezamenlijke uitvoering van gemeentelijke activiteiten 2018-2021 (x € 1.000)

12 Taakstelling personele zaken niet haalbaar

In juli 2016 hebt u besloten om de taakstelling per 1 januari 2017 op personele zaken twee jaar uit te stellen tot 1 januari 2019. Dit door de grote hoeveelheid aan wettelijke HRM verplichtingen, extra werkzaamheden door de toename van het aantal medewerkers, en minder efficiëntie door digitalisering dan verwacht. Daarnaast zou het

onderzoek van Berenschot in 2017 afgewacht worden, om te kijken of de taakstelling realistisch was.

Advies

1. De financiële taakstelling op personele zaken niet te realiseren. Daarvoor vanaf 1 januari 2019 het geraamde bedrag van € 67.000 niet in te boeken.

Argumenten

- 1.1 De omvang van personele zaken is lager dan het gemiddelde van soortgelijke gemeenten. Uit Berenschot 2017 blijkt dat de huidige formatie en loonkosten, inclusief de taakstelling, lager liggen dan gemiddeld. Dit laat zien dat de balans tussen formatie en taken al erg efficiënt is.
- 1.2 De verwachte efficiëntie door de digitalisering blijft uit. In 2014 dachten we dat digitalisering zou zorgen dat het aantal handelingen van de salarisadministratie minder werd. De werkprocessen zijn door de digitalisering wel efficiënter geworden. Eerder werd gedacht dat digitalisering ook de werkzaamheden voor de toename van medewerkers kon opvangen. Dit blijkt niet zo te zijn.
- 1.3 De vraag naar managementinformatie en betrouwbare gegevens neemt toe. De efficiëncyslag is ingehaald door de toenemende vraag. De te verwachten efficiëncyslag door het nieuwe personeelssysteem is gebaseerd op de verwachtingen rondom het oude systeem. We zien dat op verschillende niveaus de vraag naar managementinformatie en de behoefte om hierop te sturen groter is geworden. Om aan deze vraag te voldoen is een uitgebreidere en professionelere registratie nodig. Dit vraagt denk- en mankracht aan de voorkant en het systeem doet daarna de rest.
- 1.4 Meer medewerkers vraagt meer ondersteuning. Naast de toenemende vraag naar managementinformatie uit het personeelssysteem is ook de vraag naar advies op HRM-gebied gestegen. Nieuwe wettelijke taken in de organisatie, wijzigingen in de rechtspositie en een organisatie die voortdurend in ontwikkeling is, maken dat de taakstelling ook niet op de advisering over personeel kan worden gerealiseerd.

Kanttekeningen

- 1.1 De taakstelling doorvoeren, zorgt voor een verhoging van werkdruk/-last en verminderde dienstverlening. Het realiseren van de taakstelling geeft meer (werk)druk/-last. Taken worden hierdoor niet of later uitgevoerd. Hierdoor verandert ook de ondersteuning aan de afdelingen, waardoor daar ook de werkdruk en -last toeneemt.
- 1.2 De taakstelling doorvoeren, zorgt voor minder actuele en betrouwbare gegevens. Het actueel en betrouwbaar maken en houden van de managementinformatie vraagt inspanningen. Het doorvoeren van de taakstelling zorgt voor minder mankracht, waardoor het risico op minder actuele en dus minder betrouwbare managementinformatie toeneemt. Dit terwijl de sturingsbehoefte van de organisatie actuele en betrouwbare informatie vraagt.

Meer toelichting vindt u in de begroting 2016 en de raadsbrief over het Berenschot rapport 2017 (overhandigd op 26-06-2017).

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Taakstelling personele zaken niet haalbaar		-67	-67	-67

Tabel 17: Mutatie Taakstelling personele zaken niet haalbaar 2018-2021 (x € 1.000)

13 De adviserende en ondersteunende afdelingen moeten hun werk kunnen blijven doen

Advies

1. De kosten van de overhead te dekken.

Argumenten

- 1.1 In deze begroting zijn uitzettingen van personele kosten opgenomen. Deze uitzettingen geven overhead. Bijvoorbeeld voor personeels- en salarisadministratie, informatie- en communicatietechnologie, advisering/ondersteuning communicatie of juridisch enzovoort. Deze overhead is niet meegenomen bij de uitzettingen zelf.

Kanttekeningen

De gevraagde financiële middelen zijn gebaseerd op een percentage van 20% van de in deze begroting opgenomen uitzettingen van de personele kosten. Dat is een zuinige raming vergeleken met de benchmark Berenschot uit 2014. Hierin was een percentage van 28,4% "best of class" en een percentage van 30,9% dat van de referentiegroep waarmee de gemeente is vergeleken.

Ter verduidelijking een voorbeeld waarbij uitzettingen van de personele formatie overhead geeft: Wanneer er een extra projectleider aan de slag gaat met projecten, bijvoorbeeld op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling, dan doet dat onmiddellijk een extra beslag op communicatie, juridische zaken en inkoop of ICT.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Overhead	-53	-53	-53	-53

Tabel 18: Mutatie De adviserende en ondersteunende afdelingen moeten hun werk kunnen blijven doen 2018-2021 (x € 1.000)

14 Parkeren Abe Lenstraboulevard Sportstad

Wij hebben overeenstemming bereikt met sc Heerenveen over het betalen van een vergoeding aan de gemeente voor het gebruiken van de parkeerplaatsen voorafgaand aan en tijdens de thuiswedstrijden van de club. De parkeerplaatsen zijn gelegen aan de Abe lenstra Boulevard. Overeengekomen is dat sc Heerenveen met ingang van het seizoen 2020/2021 € 60.000 betaalt als structurele jaarlijks vergoeding. In aanloop daarnaartoe betaalt sc Heerenveen voor het seizoen 2018/2019 € 20.000 en voor het seizoen 2019/2020 € 40.000.

Advies

Vanaf 2018 de bijdrage opnemen als inkomsten voor het gebruik van de Abe Lenstraboulevard tijdens voetbalwedstrijden.

Argumenten

Sc Heerenveen maakt gebruik van de (openbare) parkeerboulevard voor het parkeren van seizoenkaarthouders en sluit daarbij de boulevard af voor publiek gebruik. Het is redelijk om een vergoeding te vragen voor het commercieel gebruik van publieke ruimte.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Parkeren Abe Lenstraboulevard Sportstad	10	30	50	60

Tabel 19: Mutatie Parkeren Abe Lenstraboulevard Sportstad 2018-2021 (x € 1.000)

15 Voordelig resultaat vastgoed

Advies

1.1 Het resultaat op vastgoed te ramen in de begroting.

Argumenten

1.1 Het netto beheer van de gebouwen laat een lagere structurele last zien.

Kanttekeningen

Het beheer van het gemeentelijke vastgoed is een dynamisch proces. Gebouwen komen in beheer van de gemeente zoals voormalige schoolgebouwen en gebouwen worden afgestoten. Dit leidt continu tot wijzigingen in de totale kosten en baten voor beheer en onderhoud van de gebouwen.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Voordelig resultaat vastgoed	99	88	82	78

Tabel 20: Mutatie Voordelig resultaat vastgoed 2018-2021 (x € 1.000)

16 Financiële verwerking Project A32

De toelichting vindt u onder de incidentele financiële mutaties.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Project A32 (kapitaallasten)			-44	-44

Tabel 21: Mutatie Financiële verwerking Project A32 2018-2021 (x € 1.000)

17 Aanleg fietspad naast Van Engelenvaart op recreatiegebied de Heide

De provincie vervangt de huidige oeverbescherming aan de Van Engelenvaart ten noorden van de Rotstergaastbrug en aan de westelijke zijde van het recreatiegebied de Heide. In overleg met de gemeente is de provincie bereid de oever, ondanks hogere kosten, zo in te richten dat het aanleggen van de recreatievaart in stand kan worden gehouden. Wij vinden het van belang de 'overstap' van water- naar landrecreatie richting recreatiegebied Heidemeer, Oranjewoud enzovoort in aansluiting op verdere wandel- en fietsknooppunten in de regio te faciliteren. De aanleg van een fietspad op de oever met een goede ontsluiting naar het fietspad op de Heide, vinden we van groot belang. De provincie is bereid aan deze opzet mee te werken op voorwaarde dat de gemeente het eigendom van de oever overneemt, inclusief de daarbij behorende verplichtingen (onderhoud en beheer en vervanging kade na 40 jaar). De provincie voert alle nodige werkzaamheden, inclusief aanleg fietspad uit en draagt het geheel daarna in eigendom over aan de gemeente (werk met werk maken).

Advies

1. Instemmen met de aanleg van een fietspad door de provincie op de oever van de Van Engelenvaart ten noorden van de Rotstergaastbrug voor € 160.000.
2. Een investeringskrediet beschikbaar stellen van € 160.000.
3. De kapitaallasten daarvan, ad. € 9.000, en de kosten voor beheer en onderhoud van € 3.000 op te nemen in de begroting.
4. Instemmen met de overname van de oever van de provincie na uitvoering van de werkzaamheden (aanbrengen nieuwe oeverbescherming plus fietspad).

Argumenten

- 1.1 Betere overstapmogelijkheden van water- naar landrecreatie (notitie vrijetijdseconomie).
- 1.2 Werk met werk maken is goedkoper.
- 4.1 Overdracht van eigendom aan de gemeente is een voorwaarde van de provincie. Dit zorgt voor betere overstapmogelijkheden van water- naar landrecreatie (notitie vrijetijdseconomie).

Kanttekeningen

Ten zuiden van de Rotstergaastbrug heeft de provincie de oever zo aangepast dat de recreatievaart daar net als voorheen kan aanleggen. De ontsluiting via een fietspad is daar optimaal. De aanpassing van de oever ten noorden van de Rotstergaastbrug geeft vooral een betere en directere aansluiting op het recreatiegebied de Heide (plus achterland). De investering in de damwand van de Van Engelenvaart 2017 komt ten laste van de provincie. Aansluitend wordt deze overgedragen aan de gemeente. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 40 jaren, moet de gemeente deze investering meenemen in zijn vervangingsplan van 2057.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Rente en afschrijving		-9	-9	-9
Onderhoud		-3	-3	-3
Totaal		-12	-12	-12

Tabel 22: Aanleg fietspad naast Van Engelenvaart op recreatiegebied de Heide 2018-2021
(x € 1.000)

18 Gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen

De daken van gemeentelijke gebouwen zijn geschikt om zonnepanelen op te plaatsen. Met zonnepanelen voorzien we gedeeltelijk in de eigen energie.

Advies

1. Eenmalig € 128.000 investeren in de aanleg van zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis, werkstate en de gemeentewerf. Dit leidt tot een structurele last van € 2.000 per jaar.

Argumenten

- 1.1 Wij hebben de verplichting, overeenkomstig het energieakkoord, ons energieverbruik met gemiddeld 1,5% per jaar te verlagen.
- 1.2 De kosten voor de investering worden grotendeels gecompenseerd door de baten (lager energieverbruik en toegekende SDE subsidie), waardoor investeren in zonnepanelen zeer doelmatig is om het energieverbruik te verlagen.

- 1.3 Investerings in verduurzaming met een terugverdientijd van minder dan zes jaar zijn wettelijk verplicht.
- 1.4 Wettelijk moeten kantoorlocaties in de toekomst voldoen aan een energielabel A, B of C.

Kanttekeningen

Het gaat nu alleen om drie gemeentelijke gebouwen. Daarvoor is SDE subsidie toegekend. Als wij nu niet investeren vervalt de SDE subsidie. Voor de overige gebouwen ligt nog geen plan. Door de lage energieprijzen kan deze investering niet budgettair neutraal worden verwerkt. Daarom leidt dit tot een extra last van € 2.000.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Investeren in zonnepanelen		-2	-2	-2

Tabel 23: Mutatie Gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen 2018-2021 (x € 1.000)

2.3.2 Incidentele financiële mutaties thema Financiën en Bedrijfsvoering

Incidentele financiële mutaties > € 100.000 worden in dit thema toegelicht of geadviseerd. Incidentele financiële mutaties ≤ € 100.000 worden toegelicht in deel II van deze begroting. Incidentele financiële mutaties ≤ € 25.000 worden niet toegelicht.

Nr.	Omschrijving incidentele mutaties	2018	2019	2020	2021
Thema Financiën en Bedrijfsvoering					
1	Precario	0	0	0	0
2	Project A32	0	750	0	0
3	Opstellen omgevingsvisie	-440	-310	0	0
4	Groot onderhoud gebouwen	0	0	-350	350
5	Tussentijds winstneming Grondexploitaties	-96	-517	70	328
6	ICT en dienstverlening	-200	0	0	0
7	Huisvesting organisatie	-110	0	0	0
8	Griffie	-142	0	0	0
Totaal Financiën en Bedrijfsvoering		-988	-77	-280	678

Tabel 24: Incidentele financiële mutaties thema Financiën en Bedrijfsvoering 2018-2021 (x € 1.000)

1 Bezwaren tegen de precariobelasting ingetrokken

Advies

1. In 2018 de incidentele middelen uit de opbrengst van precario uit het elektriciteitsnetwerk van € 1.919.000 voor € 1.400.000 toe te voegen aan de reserve weerstandsvermogen en voor € 519.000 toe te voegen aan de algemene reserve.
2. Het nieuwe college en de nieuwe raad volgend jaar over de besteding vanaf 2019 te laten beslissen. Deze middelen vooralsnog te storten in de algemene reserve.

Argumenten

- 1.1 De bezwaren tegen de precariobelasting op het elektriciteitsnetwerk zijn ingetrokken. Dit naar aanleiding van de uitspraak van de rechtbank Noord-

Nederland en de bevestiging van deze uitspraak door het gerechtshof Amsterdam. Er lopen nu geen bezwaren en beroepen meer ten aanzien van de precario-belasting op nutsnetwerken.

- 1.2 Op basis van de overgangsregeling bij de wet tot afschaffing van de precario-belasting op nutsnetwerken mogen wij tot 1 januari 2022 deze belasting blijven heffen.
- 2.1 Er staan in deze begroting geen bestedingen tegenover deze incidentele middelen.

Kanttekeningen

- 1.1 De bezwaren tegen de precariobelasting op het gasnetwerk zijn in december 2016 ingetrokken. Deze incidentele middelen zijn door u in de perspectiefnota 2017 voor een deel gebruikt om incidentele financiële mutaties te dekken.
- 1.2 Onder de overgangsregeling mogen wij maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Bezwaren tegen de precariobelasting ingetrokken	1.919	1.919	1.919	1.919
Storting in reserve weerstandsvermogen	-1.400			
Storting in algemene reserve	-519	-1.919	-1.919	-1.919
Saldo	0	0	0	0

Tabel 25: Mutatie Bezwaren tegen de precariobelasting ingetrokken 2018-2021 (x € 1.000)

2 Financiële verwerking Project A32

Na een intensieve periode van overleg met belanghebbenden en een participatietraject is in overleg met Rijkswaterstaat en provincie Fryslân een definitief plan vastgesteld. De participatie heeft er toe geleid dat de eerdere plannen fors zijn bijgesteld. Het uiteindelijke plan kent daardoor een groter draagvlak en functioneert beter dan de aanvankelijke plannen.

Advies

1. Een investeringskrediet beschikbaar stellen van € 750.000 voor de A32 en de jaarlijkse kapitaallasten van € 44.000 vanaf 2020 op te nemen in de begroting.

Argumenten

- 1.1 Bij de vaststelling van de plannen voor de A32 heeft de raad in juli 2017 een co-financiering van € 750.000 beschikbaar gesteld. Binnen de Investeringsagenda Heerenveen-Drachten is een bijdrage van € 25,2 miljoen beschikbaar. In de Perspectiefnota 2017 is dit bedrag incidenteel beschikbaar gesteld. Op basis van de voorschriften moeten deze kosten worden geactiveerd.

Kanttekeningen

Wanneer het bedrag niet wordt gekapitaliseerd, voldoen we niet aan de boekhoudvoorschriften. De kapitaallasten zijn opgenomen onder de structurele financiële mutaties.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Project A32		750		

Tabel 26: Mutatie incidenteel budget aanpassing A32 2018-2021 (x € 1.000)

3 Opstellen omgevingsvisie

De invoering van de omgevingswet heeft tot doel: minder, maar meer overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven en een snellere, betere en meer integrale besluitvorming.

Wij onderscheiden vier deelprojecten binnen het project 'Implementatie omgevingswet':

1. Omgevingsvisie
2. Omgevingsplan
3. Omgevingsvergunningen (werkprocessen, competenties, financiën)
4. Digitale stelsel Omgevingswet (DSO)

Voor uitgebreidere informatie over de omgevingswet verwijzen wij naar het 'Plan van Aanpak Omgevingswet' en het 'Plan van Aanpak Omgevingsvisie' die in de raadsvergaderingen van september en oktober 2017 besproken zijn.

Advies

1. Voor het opstellen van de omgevingsvisie in 2018 € 440.000 en in 2019 € 310.000 beschikbaar te stellen.

Argumenten

- 1.1 De gemeente is verplicht een omgevingsvisie op te stellen. Met input van externe en interne partijen wordt een visie geschreven waarmee de doelen van de omgevingswet zo optimaal mogelijk worden ingevuld.

Kanttekeningen

Het schrijven van de Omgevingsvisie is het eerste deel van het totale implementatietraject. Voor de deelprojecten twee, drie en vier zal in 2018 en daaropvolgend via separate voorstellen budget worden gevraagd. De exacte invulling van deelproject twee en drie vloeit met name voort uit de omgevingsvisie en de uitwerking van deelproject vier. En is onder andere afhankelijk van keuzes op ICT-gebied die het Rijk nog gaat maken.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Omgevingsvisie	-440	-310		

Tabel 27: Mutatie Opstellen omgevingsvisie 2018-2021 (x € 1.000)

4 Financiële verwerking voorziening groot onderhoud gebouwen

Voor het groot onderhoud van de gebouwen wordt een voorziening gevoed. Voor 2020 zien we eenmalig een negatief saldo ontstaan van de voorziening van € 350.000. Met de voeding van 2021 wordt deze weer volledig ingelopen.

Advies

1. Eenmalig in 2020 € 350.000 extra storten in de voorziening onderhoud gebouwen.
2. Deze extra storting in 2021 weer vrij laten vallen ten goede van de algemene middelen.

Argumenten

- 1.1 Op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV voorschriften) mag een voorziening niet negatief zijn.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Financiële verwerking voorziening groot onderhoud gebouwen			-350	350

Tabel 28: Financiële verwerking voorziening groot onderhoud gebouwen (x € 1.000)

5 Tussentijdse winstneming grondexploitaties

Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd en wordt vastgesteld of er eventueel sprake is van (tussentijdse) winstnemingen. De mutaties in de tussentijdse winstnemingen zijn met name een gevolg van de wijzigingen in de realisatie van grondverkoop.

Advies

1. De mutaties in de winstneming opnemen in het product grondexploitaties.

Argumenten

- 1.1 De mutaties zijn een gevolg van de voortgang binnen de diverse grondexploitaties (met name De Kavels, Tellegebied en Spikerboor). Deze zijn afhankelijk van de realisatie van de verkoop van kavels.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Tussentijdse winstneming grondexploitaties	-96	-517	70	328

Tabel 29: Mutatie Tussentijdse winstneming grondexploitaties 2018-2021 (x € 1.000)

6 Borgen kwaliteit ICT-beheer en dienstverlening

Advies

1. Incidenteel € 200.000 beschikbaar te stellen om ICT-beheer en dienstverlening op kwaliteit te houden.

Argumenten

- 1.1 In de Perspectiefnota 2016 zijn structurele middelen beschikbaar gesteld voor onder andere het opzetten van gegevensmanagement en weer op sterkte brengen van functioneel beheer. Er zijn daarnaast incidentele middelen voor 2016 en 2017 beschikbaar gesteld voor ICT-beheer en dienstverlening. Dit met de gedachte eerst een afweging te maken over samenwerking of zelf doen.
- 1.2 We hebben besloten niet te gaan samenwerken met de gemeente Súdwest-Fryslân op het gebied van automatisering. We werken nu een nieuwe visie uit inclusief een implementatie plan. Zodat dit gereed is informeren wij u.
- 1.2 Uit het Berenschot onderzoek blijkt dat de bezetting, inclusief de tijdelijke middelen op ICT lager is dan bij andere gemeenten.
- 1.3 Onafhankelijk van de keuze: zelf doen of laten doen, zal de verdere digitalisering een beroep doen op capaciteit en middelen.

Kanttekeningen

Het betreft hier een tijdelijke oplossing. We werken een visie uit op de automatisering en zullen in het voorjaar een voorstel aan u voorleggen, inclusief benodigde structurele middelen. Mocht besluitvorming sneller plaatsvinden dan zal een resterend bedrag verlaagd worden op de gevraagd middelen.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
ICT beheer en dienstverlening	-200			

Tabel 30: Mutatie Borgen kwaliteit ICT-beheer en dienstverlening 2018-2021 (x € 1.000)

7 Verbetering en aanpassing van de huisvesting

De toelichting vindt u onder de structurele financiële mutaties.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Aanpassingen a.g.v. wet- en regelgeving (Arbo)	-50			
Faciliteren flexwerken en RI&E	-60			
Totaal	-110			

Tabel 31: Mutatie Verbetering en aanpassing van de huisvesting 2018-2021 (x € 1.000)

8 Nieuwe griffier per 1 januari 2018 aanstellen en inwerkprogramma nieuwe gemeenteraad

Uiterlijk eind 2018 moet de gemeenteraad een nieuwe griffier hebben benoemd. De huidige griffier gaat per 20 december 2018 met pensioen. Met ingang van 1 januari 2018 maakt zij gebruik van het generatiepact voor de griffie. Dat betekent dat per die datum 14 uur per week vrijvallen. Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 is het wenselijk de nieuwe griffier per 1 januari 2018 aan te stellen en niet pas in december 2018. De nieuwe gemeenteraad kan met de nieuwe griffier de koers voor de komende periode uitzetten.

In de tussenliggende periode van 1 januari 2018 tot maart 2018 kan de nieuwe griffier al ingewerkt worden en taken op zich nemen. De vrijgevallen 14 uren per week worden dan ook direct opgevangen.

Een inwerkprogramma biedt de nieuwe raad tools en tips & tricks. Bovendien zal de nieuwe gemeenteraad willen kennismaken met elkaar, de ambtelijke organisatie en de weg vinden in dossiers, vergader- en debatvaardigheden en integriteit.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Vervroegde aanstelling nieuwe griffier	-112			
Inwerkprogramma raad	-30			
Totaal	-142			

Tabel 32: Mutatie Nieuwe griffier per 1 januari 2018 aanstellen en uitbreiding griffie 2018-2021 (x € 1.000)

Thema Sociaal domein

1 Duurzaam passende ondersteuning voor onze inwoners

Wij bieden inwoners ondersteuning die past bij hun behoefte en hun mogelijkheden. Zorggebruik en uitgaven worden constant gevolgd en waar nodig sturen we optimaal bij. Zo werken we continu aan vernieuwing en verbetering waardoor we onze inwoners ook op de lange termijn passende ondersteuning kunnen blijven bieden.

2 Financieel perspectief Sociaal Domein

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Lasten	64.610	63.585	63.435	63.439
Totaal lasten	64.610	63.585	63.435	63.439
Baten	50.725	50.235	50.591	50.414
Totaal baten	50.725	50.235	50.591	50.414
Saldo Sociaal Domein	-13.885	-13.350	-12.844	-13.025

Tabel 1: Samenstelling Financieel perspectief sociaal domein 2018-2021 (x € 1.000)

In tabel 1 staan de inkomsten van de totale lasten en baten in het Sociaal Domein. De algemene uitkering is verwerkt in het thema Financiën en Bedrijfsvoering.

2.1 Financiële mutaties

Financieel perspectief is negatief

Advies

1. Een bedrag beschikbaar te stellen van € 0,5 miljoen voor het negatief financieel perspectief Sociaal domein vanaf 2018.

Argumenten

- 1.1 Bij de Perspectiefnota is per 2018 een bedrag van € 0,1 miljoen beschikbaar gesteld oplopend tot € 0,5 miljoen in 2020. Voor het evenwicht in de begroting hebben we per 2018 € 0,5 miljoen nodig.
- 1.2 Dit verslechterde perspectief komt door verhoging van de uitgaven op de uitkeringen.
- 1.3 De taken in het sociaal domein kunnen binnen het huidige beleid vanaf 2018 niet worden uitgevoerd binnen de integraal beschikbare middelen sociaal domein. Dit betekent dat deze vanaf 2018 onderdeel uitmaken van de gemeentebrede integrale afweging.

Kanttekeningen

- 1.1 In het sociaal domein hebben we te maken met een aantal open eind regelingen. Door monitoring proberen we zo betrouwbaar mogelijke prognoses af te geven en waar mogelijk op tijd bij te sturen.
- 1.2 Met een bedrag van een extra € 0,4 miljoen in 2018 en € 0,3 miljoen in 2019, dekken we het volledige negatieve meerjarenperspectief van € 1 miljoen per 2020 niet af. Bij de eerstvolgende mogelijkheid passen we het risicoprofiel hierop aan.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Ontwikkelingen Sociaal domein	-400	-300	0	0
Armoedebeleid (Klijnsma)	8	8	8	8
Totaal structurele mutaties	-392	-292	8	8
Geen incidentele mutaties	0	0	0	0
Totaal incidentele mutaties	0	0	0	0

Tabel 2: Samenstelling financiële mutaties Sociaal domein 2018-2021 (x € 1.000)

2.2 Toelichting op financieel perspectief Sociaal domein

Het verslechterde financieel perspectief 2018 komt door de toename van het aantal uitkeringen en de verdeelcriteria in de rijksvergoeding van de BUIG.

Deze groei van het aantal uitkeringen is mede een uitvloeisel van rijksbeleid.

De groei van het aantal uitkeringen wordt onder andere veroorzaakt door de verhoging van de taakstelling statushouders en de groei van het aantal IOAW'ers door de verkorte WW-termijn. Ook is er sprake van verminderde uitstroom van jongeren naar studies door invoering leenstelsel studiefinanciering. Een lokale oorzaak is mogelijk gelegen in de aanzuigende werking van het huidige kamerverhuurbeleid.

Wat gaan wij hier aan doen?

We versterken onze inspanningen om meer uitstroom te krijgen. Bij de Perspectiefnota hebt u hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld van € 0,4 miljoen per jaar.

Aantal uitkeringen Participatiewet en IOAW	
Januari 2015	1382
Juli 2015	1373
Januari 2016	1390
Juli 2016	1401
Januari 2017	1440
September 2017	1444

Tabel 3: Ontwikkelingen aantal uitkeringen Participatiewet en IOAW 2018-2021 (x € 1.000)

Reserve Sociaal Domein

De Reserve Sociaal Domein is ingesteld voor het opvangen van eenmalige extra kosten.

Het gaat om kosten voor het realiseren van de transitie en transformatieactiviteiten.

Het plafond van de reserve is € 6,5 miljoen. Elk jaar stellen we hiervoor een bestedingsplan op.

Vanaf 2017 wordt geen geld meer toegevoegd aan de Reserve. Wel halen we er in 2017 en 2018 nog geld uit. Bij de Perspectiefnota 2018 doen we een voorstel over het eventueel opheffen van de Reserve Sociaal Domein per 2019, waarbij de risico's meelopen in het gemeentebrede weerstandsprofiel. De structurele baten en lasten maken vanaf 2018 onderdeel uit van de gemeentebrede integrale afweging.

3 Resultaten beleid Sociaal domein

Transformatie van het Sociaal domein verder invullen

Advies

1. Instemmen met de voorgenomen beleidsresultaten Sociaal domein 2018 (pagina 32 tot en met 36) om de transformatie van het Sociaal domein verder in te vullen.

Argumenten

- 1.1 Continu vernieuwen en verbeteren van beleid, uitvoering en bedrijfsvoering is nodig om ook in de toekomst passende ondersteuning te blijven bieden aan inwoners.
- 1.2 Wij spelen meer in op behoeften vanuit de samenleving en ontwikkelen samenhangend beleid en een integrale uitvoering, samen met ketenpartners.

Kanttekeningen

- 1.1 De huidige monitoring is voldoende om de baten, lasten en zorggebruik te monitoren en bij te sturen. Maar om goed te sturen is monitoring van de effecten van ons beleid noodzakelijk. Dit functioneert nog niet goed. De basisregistratie en ICT-ondersteuning moeten hiervoor op orde zijn.
- 1.2 Als het sociaal domein niet verder ontwikkeld en geïnnoveerd wordt, kunnen we op termijn mogelijk geen passende ondersteuning meer bieden aan inwoners die dit nodig hebben.

Doelen en resultaten

De transformatie Sociaal domein is de kern van onze aanpak om duurzaam ondersteuning op maat te kunnen blijven bieden. In onze visie Sociaal domein hebben we de volgende hoofddoelen opgenomen die onverminderd van kracht blijven:

- Versterken van de zelfredzaamheid van inwoners door de leefbaarheid te verbeteren en de sociale cohesie te vergroten.
- Aansluiten van preventieve voorzieningen op de behoeften in een wijk of dorp (outreaching, vraaggericht en gebiedsgericht)
- Verminderen van het gebruik van specialistische voorzieningen. Dit willen we bereiken door het op tijd signaleren van problemen en het vergroten van het gebruik van preventieve voorzieningen.
- Werken vanuit het principe 1 kind, 1 gezin, 1 plan, 1 contactpersoon.
- Zorgen voor passende ondersteuning voor iedereen die dat nodig heeft.

3.1 Integrale beleidsresultaten Sociaal domein

- Eén breed meerjarenbeleidplan voor het gehele Sociaal domein. Met daarin opgenomen zowel de integrale doelen als de afzonderlijke doelen op het gebied van:
 - o Werk en Inkomen
 - o WMO
 - o Jeugd
- Een doorontwikkelplan preventie gericht op:
 - o integrale en gebiedsgerichte (wijken en dorpen) inzet;
 - o meer innovatief aanbod;

- o versterking van de Centra voor Meedoen;
- o verbreden van de samenwerking met partners;
- o betere ondersteuning van de netwerkteams preventie en
- o afstemming capaciteit op behoefte.
- Een doorontwikkelplan voor de dienstverlening in het Sociaal domein dat wij zelf uitvoeren over onder andere:
 - o samenhangende werkwijze 1 kind, 1 gezin, 1 plan, 1 contactpersoon;
 - o versterken van de procesregie sociaal team;
 - o verbeteren van de ketensamenwerking;
 - o samenwerking met huisartsen en wijkverpleging en
 - o bekendheid en bereikbaarheid.
- Protocol en convenant maken voor het delen van gegevens om de integrale werkwijze mogelijk te maken.
- Meer ruimte voor innovatie in de contracten maatwerkvoorzieningen.
- Meer gebruik maken van kennis van zorgaanbieders bij het ontwikkelen van nieuwe en preventieve algemene voorzieningen. Zo willen we het beroep op specialistische voorzieningen ontlasten.
- Nieuwe vormen van samenwerking, ook met strategische partners waarmee we geen directe financiële relatie hebben. Denk aan ziektekostenverzekeraars en huisartsen.
- We spelen meer in op problematiek en behoeften in de samenleving. Met een integrale en vernieuwende aanpak kunnen we onderstaande doelgroepen beter ondersteunen:
 - o Jongeren op het gebied van onderwijs, zorg, wonen en arbeidsmarkt.
 - o Gezinnen met meerdere problemen die ondersteuning op verschillende vlakken nodig hebben.
 - o Jongeren met jeugdhulp die 18 worden en onder de Wmo-voorzieningen vallen (18-/18+).
 - o Mensen met schulden.
 - o Personen die overlast geven.
 - o Verwarde personen: ontwikkelen van betere opvangmogelijkheden.
 - o Cliënten die ook onder de Wet Langdurige zorg vallen.

3.2 Werk en Inkomen

3.2.1 Toelichting baten en lasten Participatie, deelbudget Wsw (Wet sociale werkvoorziening)

Het Wsw-budget daalt de komende jaren, omdat de instroom is gestopt. Het budget daalt sneller dan dat wij kunnen opvangen. De uitgaven zijn in de begroting gedekt door de inzet uit het totale budget Sociaal domein.

Herstructurering van de Wsw staat hoog op de agenda. Het wordt steeds duidelijker hoe Caparis zich gaat ontwikkelen. Uitgangspunt is en blijft om medewerkers in de Wsw een werkomgeving te bieden die bij hun past. Wat ons betreft geldt dit niet alleen voor deze medewerkers, maar ook voor andere inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. De vorm waarin we dit gaan doen, wordt nog door u besloten.

In de SW-begroting (Caparis) 2018 is sprake van 320 plaatsen voor onze gemeente op een totaal van 1.929. Wij betalen € 9 miljoen aan Caparis. Als een aantal gemeenten de

groenwerkzaamheden zelf gaat uitvoeren is deze bijdrage lager. Wij hebben dan 315 plaatsen op 1.788. Het verschil is vooralsnog gedekt in de begroting sociaal domein.

3.2.2 Beleidsresultaten Werk en Inkomen 2018

- Samen met u bepalen we een Heerenveens model herstructurering Wsw en zetten dat in gang.
- Meer uitstroom uit de Participatiewet en IOAW, zodat de rijksbijdrage de uitgaven dekt: we zijn al verschillende extra uitstroomprojecten gestart. Vanaf 2018 hebt u hiervoor € 400.000 beschikbaar gesteld (besluitvorming thema 5 Perspectiefnota 2017).
- Een andere inrichting Poort met 'Werk je Sterk'. Dit is in principe voor iedereen die instroomt in de uitkering.
- 20 beroepsgerichte opleidingen gestart (eigen praktijkroute).
- Extra aandacht PRO-VSO jongeren en 18- en 18+-overgang.
- Meer mensen maken gebruik van onze zorgregeling voor mensen met een laag inkomen (van 1.000 naar 1.200 aanvragers).
- Het budgetbeheer hebben we volledig in eigen beheer.
- Brede gemeentelijke visie op invorderingen in relatie tot schuldenproblematiek.
- Uitwerking thema armoedebeleid zoals beschreven in thema 5 van de Perspectiefnota 2017. Denk aan:
 - o uitbreiding kindpakket (Klijnsma geld);
 - o nieuw participatiefonds 18plus;
 - o pilot 'preventieve en outreachende aanpak schuldsignalering' en
 - o gelijke kansen voor kinderen, zo vroeg mogelijk in en om de school.

3.3 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

3.3.1 Toelichting baten en lasten WMO

De uitgaven 2018 blijven vrij stabiel in vergelijking tot 2017. Dit geldt voor de subsidies en voor de maatwerkvoorzieningen. Zo zijn de aanbestedingen van alle maatwerkvoorzieningen afgerond vóór 2017. Dit betekent dat de uitgaven op het gebied van onze WMO-voorzieningen, behalve een verhoging door de contractuele indexering, in 2018 niet veel verder stijgen. De inkomsten via de algemene uitkering nemen toe.

3.3.2 Beleidsresultaten WMO 2018

Het jaar 2018 is het laatste jaar waarin het integrale Wmo & Gezondheidsplan 'Iedereen doet mee 2015 TM 2018' actueel is. Het beleidskader hebben we verder ingevuld door verschillende uitvoeringsplannen. Denk aan Mantelzorg, Vrijwilligersbeleid, Gezondheid, Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) en Eenzaamheid.

De concrete activiteiten, maatregelen en doelen voor 2018 zijn:

- We gaan door met de verschillende uitvoeringsplannen.
- In 2018 bekijken we of we de gestelde doelen hebben behaald en brengen we in kaart of:
 - o de overbelasting bij mantelzorgers is afgenomen;
 - o het aantal vrijwilligers is toegenomen;
 - o het overgewicht dankzij JOGG is afgenomen;
 - o de ervaren eenzaamheid is afgenomen;
 - o er minimaal 15 basisscholen zijn die het predikaat 'Gezonde School' hebben en

- o wij een dementievriendelijke gemeente zijn (Alzheimer Nederland).
- Nieuwe overeenkomsten Wmo-ondersteuning (Thuis en Dag) worden afgesloten. Deze bieden meer handvatten om te sturen op resultaat binnen de financiële en juridische kaders.
- Onderzoek naar de mogelijkheden om algemene voorzieningen te ontwikkelen op het gebied van het Wmo-vervoer. Als die er zijn dan kijken we hoe we ze kunnen invoeren.
- Is duidelijk of de blijverslening toegevoegde waarde heeft in relatie tot de woningaanpassingen (rekeninghoudende met de toenemende vergrijzing). Is dat het geval? Dan bekijken we hoe we dat kunnen invoeren.
- Spelen we goed in op de problematiek en ondersteuningsbehoeften van de samenleving. Het gaat dan om de doelgroep die uitstroomt uit beschermd wonen/maatschappelijke opvang (BW/MO). En gericht op de doelgroep die risicofactoren vertoont voor verwardheid waardoor overlast kan ontstaan. Dit gaan wij doen via een integraal plan van aanpak 'Soepele terugkeer in Heerenveen & preventie en sluitende aanpak overlast door verwarde personen'. Deze aanpak heeft betrekking op de leefdomeinen: wonen en zorg, veiligheid, welzijn en preventie, zorg en ondersteuning en werk en inkomen.
- Met het plan van aanpak doen we onder andere het volgende:
 - o Analyseren van de cijfers van: BW, MO, Jeugd, overlastcijfers van de Politie (E33-registraties) en zogenaamde Ernstige Psychiatrische Aandoeningen (EPA's);
 - o Arrangementen ontwikkelen om uitstromers (BW/MO) soepel terug te laten keren binnen onze gemeente. Zo willen we huisvestingsproblemen zoveel mogelijk voorkomen en de doelgroep passende (Hbo) zorg en ondersteuning bieden;
 - o Activiteiten en maatregelen bedenken om overlast door verwarde personen te voorkomen;
 - o Een sluitende aanpak ontwikkelen voor de situaties waarbij al sprake is van overlast door verwarde personen en
 - o Starten met de inzet van de Wijk GGD-er. Voor de start willen we het volgende helder hebben: positionering en wanneer het Sociaal Team deze persoon inzet.

3.4 Jeugd

3.4.1 Toelichting baten en lasten Jeugd

Voor 2015 en 2016 hadden we een groei van de inzet van jeugdhulp verwacht. Daarom was in de begroting rekening gehouden met oplopende uitgaven. Vorig jaar bleek dat die groei niet plaatsvindt in de gemeente Heerenveen. De begroting is daarom aangepast, waarbij de uitgaven op hetzelfde niveau blijven. In 2017 is sprake van een lichte groei (5%) van het aantal kinderen, jongeren en gezinnen dat jeugdhulp ontvangt. Vooral ambulante jeugdhulp neemt toe, terwijl residentiële hulp licht daalt. Vooralsnog blijven de uitgaven op hetzelfde niveau; de budgetten dalen nog wel de komende jaren. Hierdoor dreigt een tekort op de uitgaven jeugd.

We zien op het gebied van Jeugd twee belangrijke risico's:

- dat er toch groei gaat plaatsvinden in de jeugdhulp en daarmee in de uitgaven;
- het nieuwe inkoopmodel waarvan onzeker is hoe dit financieel uitpakt.

Deze risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en maken onderdeel uit van het gemeentebrede risicoprofiel.

We monitoren de jeugdhulp en de uitgaven die daarmee samenhangen nauwlettend. Dat doen we in samenwerking met Sociaal Domein Fryslân. Zo kunnen we afwijkingen op tijd signaleren en waar mogelijk voorstellen doen om bij te sturen.

Willen we in de Jeugdwet ook in de toekomst de uitgaven maatwerk niet te veel laten groeien dan moeten we blijven investeren. Zoals in een stevige toegang, uitgebreidere preventie en verdere verbetering van de jeugdhulp.

3.4.2 Beleidsresultaten Jeugd 2018

- Het Team Jeugd en Gezin gaat sterker sturen op resultaten van de inzet maatwerkvoorzieningen jeugdhulp;
- Verhoging van het taalniveau van leidsters bij de voor- en vroegschoolse educatie door scholing (naar 3F: Mbo4- of Havo-niveau).
- Gezamenlijk met de in Heerenveen werkzame schoolbesturen uitvoering geven aan de ontwikkelingsagenda van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA), waaronder:
 - Samen met de partners bij het project CJG in School een tussenevaluatie uitvoeren en op basis daarvan invulling geven aan de ontwikkeling (thema Ondersteuning in en met de School);
 - Door een stimulerende rol (waaronder coördinatie over verschillende beleidsterreinen) maatwerk leveren bij de ontwikkeling van twee Integrale Kindcentra (thema Vroeg en Breed).
- We streven naar uitbreiding van de praktijkondersteuner huisartsen jeugd geestelijke gezondheidszorg (POH jeugd) naar 50% van de huisartsenpraktijken.
- Met regionale en lokale partners ontwikkelen we een preventieve aanpak (v)echtscheidingen.
- In aanvulling op de regionale aanpak Huiselijke Geweld en Kindermishandeling ontwikkelen we met lokale partners een aanpak in de gemeente Heerenveen.

Thema Onderwijs en Sport (accommodaties)

1 Duurzaam adequate huisvesting onderwijs en sport

Wij zijn wettelijk verplicht goede huisvesting te bieden voor het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs. Op het gebied van de sportaccommodaties hebben wij geen wettelijke plicht, maar een zorgplicht. Wij moeten wel op beperkte afstand van de school ruimte beschikbaar stellen voor het bewegingsonderwijs.

Ons beleid en de maatregelen voor wat betreft onderwijshuisvesting zijn vastgelegd in de door u op 23 juni 2016 vastgestelde "Herijking Toekomstperspectief Huisvesting Basisonderwijs gemeente Heerenveen". Voor het voortgezet onderwijs wordt een degelijk perspectief in 2018 opgesteld. Voor de sportaccommodaties is dit beschreven in de "Actualisatie Accommodatieplan Sport", dat eveneens op 23 juni 2016 door u is vastgesteld.

2 Financiële mutaties thema Onderwijs en Sport

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Lasten	7.133	6.955	6.915	6.829
Totaal lasten	7.133	6.955	6.915	6.829
Baten	258	258	258	258
Totaal baten	258	258	258	258
Saldo Onderwijs en Sport	-6.875	-6.697	-6.657	-6.571

Tabel 1: Samenstelling financiële mutaties Onderwijs en Sport 2018-2021 (x € 1.000)

3 Sport

3.1 Overdracht was- en kleedruimten

Ons beleid is dat we gemeentelijke was- en kleedgebouwen op sportveldencomplexen in eigendom overdragen aan de hoofdgebruiker. Verschillende gebouwen zijn inmiddels van eigenaar gewisseld.

Advies

1. Voor 2018 € 160.000 beschikbaar stellen voor herstelwerkzaamheden en eigendomsoverdracht van de was- en kleedgebouwen op de sportveldencomplexen in Heerenveen (De Greiden) en in Mildam.

Argumenten

- 1.1 Met de voetbalverenigingen Nieuweschoot en Mildam zijn afspraken gemaakt om in 2018 het eigendom van de was- en kleedgebouwen op het sportveldencomplex van ons over te nemen.
- 1.2 Hiermee komt een jaarlijks bedrag van € 24.000 vrij te vallen; dit is verwerkt in thema 1.

Kanttekeningen

Op niet alle onderdelen voldoen de was- en kleedruimten volledig aan het huidige Bouwbesluit. Hier en daar moeten we herstelwerkzaamheden uitvoeren. Dit gebeurt voor

de eigendomsoverdracht. De overdracht van de ruimten heeft een positief effect op de kosten van het gemeentelijk vastgoed.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Was- en kleedruimten vv Nieuweschoot	-115			
Was- en kleedruimten vv Mildam	-45			
Totaal	-160			

Tabel 2: Mutatie overdracht was- en kleedruimten vv Nieuweschoot en vv Mildam 2018-2021
(x € 1.000)

Thema Maak Het! en nieuwe rollen

De samenleving verandert, waardoor de samenwerking en verstandhouding tussen inwoners en overheid ook anders wordt. Niet langer bepaalt de overheid (alleen) wat goed is voor haar inwoners.

In Heerenveen is deze verandering ook zichtbaar. Het is nu een natuurlijk moment om hier extra aandacht aan te geven, waardoor het uiteindelijk een normale manier van (samen)werken wordt.

De Heerenveense aanpak richt zich op het versterken van de lokale democratie, door:

- Burgerparticipatie: (beter) betrekken van bewoners bij gemeentelijke taken.
- Overheidsparticipatie: (beter) inspelen op initiatieven uit de samenleving.

Participatie

Afbeelding 1: Burgerparticipatie en overheidsparticipatie

1 Financiële mutaties thema Maak Het! en nieuwe rollen

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Lasten	80	80	80	80
Totaal lasten	80	80	80	80
Baten	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0
Saldo Maak Het! en nieuwe rollen	80	80	80	80

Tabel 1: Samenstelling financiële mutaties Maak Het! en nieuwe rollen 2018-2021 (x € 1.000)

2 Nieuwe rollen

Advies

1. De suggesties uit de vervolgaanpak meenemen in de agenda voor de volgende collegeperiode.

Argumenten

- 1.1 Er is een toename aan bewonersinitiatieven in Heerenveen. Dit past in een landelijke beweging die steeds sterker wordt. Dit heeft gevolgen voor de rollen en de werkwijze van de gemeente. Zowel voor het bestuur als de organisatie. Het thema is dus zeer actueel.
- 1.2 We zijn in 2014 begonnen met het geven van extra aandacht om beter in te kunnen spelen op initiatieven uit de samenleving en het beter betrekken van bewoners bij gemeentelijke taken. Dit gebeurt in de vorm van het programma Eigen Kracht. Met de introductie van 'MAAK HET' is de naam van het programma ook veranderd. Dit loopt door tot het einde van de collegeperiode (begin 2018). U hebt hiervoor tot en met 2017 tijdelijk middelen beschikbaar gesteld. U bent ook actief geweest op dit gebied onder de noemer bestuurlijke vernieuwing. In november jongstleden was een gezamenlijke werkconferentie hierover. Omdat het eind van deze periode in zicht komt, evalueren we begin 2018 wat de opbrengst is en of de beoogde doelen gerealiseerd zijn. We werken hierin graag samen met de werkgroep bestuurlijke vernieuwing uit de raad.

De aanbevelingen over de vervolgaanpak delen we graag met u. U kunt de suggesties meenemen in de agenda voor de volgende collegeperiode.

Kanttekeningen

Als er geen extra aandacht is voor dit thema, bestaat de kans dat dit de kloof vergroot tussen inwoners en de gemeente.

Deel II

Leeswijzer

In deel I van deze begroting zijn de thema's uitgewerkt van het hoofdlijnenakkoord. In het thema Financiën en Bedrijfsvoering zijn voor de periode 2018-2021 de structurele mutaties groter dan € 50.000 en de incidentele mutaties groter dan € 100.000 opgenomen.

In deel II van deze begroting zijn voor de periode 2018-2021 de structurele mutaties kleiner of gelijk aan € 50.000 en de incidentele mutaties kleiner of gelijk aan € 100.000 opgenomen. Dit deel II volgt de functionele indeling zoals deze is opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In deel II van deze begroting zijn ook de [wettelijk voorgeschreven beleidsindicatoren](#) opgenomen.

In de bijlage zijn de verplichte paragrafen en de voorgeschreven overzichten van de financiële begroting opgenomen.

Overige mutaties

1 Totaal financiële mutaties Deel II

Functie	Omschrijving	2018	2019	2020	2021
0	Bestuur en ondersteuning	-91	-106	-113	-96
1	Veiligheid				
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-28	-28	-28	-28
3	Economie	13	13	13	13
4	Onderwijs				
5	Sport, cultuur en recreatie	-35	-35	-35	-35
6	Sociaal domein	-20	-20	-20	-20
7	Volksgesondheid en milieu				
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	29	18	18	18
Deel II	Geen toelichting	0	-2	3	5
Totaal structurele mutaties		-132	-160	-162	-143

Functie	Omschrijving	2018	2019	2020	2021
0	Bestuur en ondersteuning	-240			
1	Veiligheid				
2	Verkeer, vervoer en waterstaat				
3	Economie	-6	-30		
4	Onderwijs				
5	Sport, cultuur en recreatie				
6	Sociaal domein				
7	Volksgesondheid en milieu				
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Deel II	Geen toelichting	-19			
Totaal incidentele mutaties		-265	-30	0	0

Tabel 1: Samenstelling financiële mutaties per functie (BBV) 2018-2021 (x € 1.000)

2 Structurele financiële mutaties

Structurele financiële mutaties \geq € 10.000 en \leq € 50.000 worden in dit deel toegelicht. Structurele financiële mutaties $>$ € 50.000 worden in deel I (de thema's) toegelicht of geadviseerd. Structurele financiële mutaties \leq € 10.000 worden niet toegelicht.

0 Bestuur en ondersteuning

1 Nieuwe taken op Arbo-gebied

Per 1 juli 2017 is een nieuwe Arbowet van kracht. Dit zorgt onder andere voor nieuwe, wettelijk uit te voeren taken voor gemeenten. Om deze taken uit te kunnen voeren is

structureel 0,6 fte aan formatie nodig. Met een beperkte reorganisatie wordt 0,2 fte uit de organisatie vrijgemaakt. Daarnaast is nog 0,4 fte nodig om de nieuwe taken structureel te kunnen uitvoeren.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Nieuwe taken op Arbo-gebied	-30	-30	-30	-30

Tabel 2: Mutatie Nieuwe taken op Arbo-gebied 2018-2021 (x € 1.000)

2 Kosten ambtsjubilea voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt

Medewerkers die 12,5, 25, 40 of 50 jaar in overheidsdienst zijn, krijgen volgens onze cao eenmalig een bedrag uitgekeerd. Eerder keken we een jaar vooruit naar de benodigde kosten hiervoor. Dankzij het nieuwe personeelssysteem hebben we de mogelijkheid om verder vooruit te kijken, waardoor we beter kunnen inschatten wat we de komende jaren in ieder geval nodig hebben.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Kosten ambtsjubilea	-8	-23	-30	-13

Tabel 3: Kosten ambtsjubilea voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt 2018-2021 (x € 1.000)

3 Verzekeren kost meer

De kosten van verzekeringen zijn gestegen met ingang van 2017. Het betreft de Construction All Risks (CAR) verzekering, de brandverzekering en de verzekering van het wagenpark. De hogere kosten van de CAR-verzekering worden deels veroorzaakt door meer gemeentelijke projecten in het fysieke domein. Daarnaast zijn de kosten door de verzekeringsmaatschappij verhoogd conform contract. De hogere kosten in 2017 zijn aan u voorgelegd in het verzamelbesluit 2017-3.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Verzekeren kost meer	-21	-21	-21	-21
<ul style="list-style-type: none"> • CAR-verzekering € 10.500 • Brandverzekering € 6.500 • Wagenparkverzekering € 4.000 				

Tabel 4: Mutatie Verzekeren kost meer 2018-2021 (x € 1.000)

4 Luchtfoto's voor de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG)

De BAG is in 2009 ingevoerd. Deze invoering is voor praktisch alle gemeenten een kwestie geweest van vallen en opstaan. Ook voor de gemeente Heerenveen. In 2015 is incidenteel budget ter beschikking gesteld om de BAG-administratie op orde te krijgen. Wij zijn als gemeente inmiddels op orde en ronden dit jaar het project af.

De Wet BAG geeft de verplichting voor gemeenten om de gegevens over adressen en gebouwen actueel te houden. Voor het actualiseren van de BAG-gegevens worden nieuwe luchtfoto's vergeleken met luchtfoto's van voorgaande jaren. Dit bestaat uit het 'signaleren en karteren' van de verschillen tussen de luchtfoto's. De afgelopen jaren is gebleken dat dit vergelijken het snelst en goedkoopst is wanneer dat door gespecialiseerde bedrijven geautomatiseerd wordt gedaan. Voor de verwerking van deze verschillen in de BAG administratie is nog geen structureel budget beschikbaar. Daarom vragen wij u hiervoor € 20.000 ter beschikking te stellen.

De luchtfotovergelijking en analyse daarvan is de afgelopen jaren uit eenmalige middelen betaald en zal een structurele plek in de begroting moeten krijgen.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Luchtfoto's voor de Basisadministratie Adressen en Gebouwen	-20	-20	-20	-20

Tabel 5: Luchtfoto's voor Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) 2018-2021 (x € 1.000)

5 Secretariaat rekenkamercommissie

Het secretariaat van de rekenkamercommissie binnen de griffie waarborgt een korte lijn tussen raad en commissie. Sinds 2015 is het secretariaat van de rekenkamercommissie in bij de griffie ondergebracht. Tot september 2017 was dat een tijdelijke invulling. Deze ondersteunende functie wordt nu structureel ingevuld. Voor het structureel invullen van het secretariaat van de rekenkamercommissie wordt gevraagd een bedrag van € 12.000 beschikbaar te stellen.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Secretariaat rekenkamercommissie	-12	-12	-12	-12

Tabel 6: Secretariaat rekenkamercommissie 2018-2021 (x € 1.000)

1 Veiligheid

Indicatoren	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Heerenveen	1,7	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	2,4	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.				
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Heerenveen	4,4	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	5,3	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).				

Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Heerenveen	2,3	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	3,3	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.				

Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Heerenveen	4,4	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	5,6	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.				

Verwijzingen Halt	per 10.000 inw. 12-17 jr	2016	Heerenveen	101,9	Bureau Halt
		2016	Nederland	137,4	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.				

Harde kern jongeren	per 10.000 inw.	2014	Heerenveen	0,8	Korps Landelijke Politiedienst en (KLPD)
		2014	Nederland	1,3	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.				

Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Heerenveen	1,17	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
		2015	Nederland	1,45	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.				

2 Verkeer, vervoer en waterstaat

6 Heffingen op wegen gestegen

In de afgelopen jaren zijn de waterschapsheffingen enigszins gestegen. Dit is niet periodiek meegenomen in de budgetten. Dit wordt nu gecorrigeerd. Wij vragen u het

budget belastingen wegen structureel te verhogen met € 28.000. Bij niet aanpassen is er niet voldoende budget voor beheer en onderhoud wegen en kunstwerken.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Heffing op wegen	-28	-28	-28	-28

Tabel 7: Mutatie Heffing op wegen 2018-2021 (x € 1.000)

Indicatoren	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	Heerenveen	6	VeiligheidN L
		2015	Nederland	8	
<i>Beschrijving</i>	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopnamen.				

Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	%	2015	Heerenveen	11	VeiligheidN L
		2015	Nederland	9	
<i>Beschrijving</i>	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopnamen.				

3 Economie

7 Verlaging bijdrage ondernemersfonds

Door de verlaging van de Onroerende Zaakbelasting (OZB) wordt ook de bijdrage aan het ondernemersfonds conform verlaagd.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Verlaging bijdrage ondernemersfonds	13	13	13	13

Tabel 8: Mutatie Verlaging bijdrage ondernemersfonds 2018-2021 (x € 1.000)

Indicatoren	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Vestigingen	per 1.000 inw 15- 64jr	2016	Heerenveen	152,9	LISA
		2016	Nederland	134	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.				

Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	index	2013	Heerenveen	102	Atlas voor Gemeente n
		2013	Nederland	100	
<i>Beschrijving</i>	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.				

Functiemenging	%	2016	Heerenveen	56,3	LISA
		2016	Nederland	52,1	
<i>Beschrijving</i>	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.				

Verbonden partijen

<i>Wie</i>		
GR Bedrijvenparken A7	<i>Doel</i>	Een van de instrumenten van het gemeentelijk beleid op het gebied van werk en inkomen is het bieden van adequate ruimte voor nieuwe vestigingen c.q. uitbreiding van bedrijven. Naast de eigen bedrijventerreinen IBF en De Kavels exploiteert Heerenveen samen met de buurgemeente De Fryske Marren het Bedrijvenpark A7-Haskerveen. Het Bedrijvenpark A7 ligt op de grens van de beide gemeente, sinds de grenscorrectie per 1 januari 2014 volledig op het grondgebied van Heerenveen. De samenwerking is ontstaan vanuit de situatie vóór de grenscorrectie, waarin het exploitatiegebied van de bedrijvenparken in beide gemeenten lag. De samenwerking is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijvenparken A7.
	<i>Beleid</i>	Hoofdtthema's in het gemeentelijk beleid is Werk(gelegenheid) en Inkomen.

4 Onderwijs

Indicatoren	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %					DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs
	%	2014	Heerenveen	1,5	
		2014	Nederland	2	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.				

Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2016	Heerenveen	0,88	DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs
		2016	Nederland	2,01	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.				

Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2016	Heerenveen	18,68	DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs
		2016	Nederland	26,88	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.				

5 Sport, cultuur en recreatie

8 Verlagen verwachte horeca opbrengsten Posthuis

Ondanks het economisch herstel blijven de horeca-opbrengsten in de achterliggende jaren achter bij de prognoses. Dit is een landelijke trend. Wij vragen u in te stemmen om vanaf 2018 de verwachte opbrengsten horeca met € 25.000 te verlagen. Als de verwachte opbrengsten niet verlaagd worden, ontstaat een tekort in de jaarrekening.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Verlagen verwachte horeca opbrengsten Posthuis	-25	-25	-25	-25

Tabel 9: Mutatie Verlagen verwachte horeca opbrengsten Posthuis 2018-2021 (x € 1.000)

9 Vereniging van Eigenaars MFC De Akkers

Wij zijn samen met de schoolbesturen van De Basis en Meilân eigenaar van de MFC De Akkers in Heerenveen. Wij exploiteren in dit gebouw het gymnastieklokaal. Iedere appartementseigenaar is lid van de Vereniging van Eigenaars en dat brengt kosten met zich mee.

Advies

- De kosten voor het lidmaatschap van de Vereniging van Eigenaars MFC De Akkers ad. € 10.000 per jaar met ingang van 2018 structureel in de begroting opnemen.

Argumenten

- De Vereniging van Eigenaars heeft als taak het beheer en onderhoud van het gebouw, het afsluiten van contracten voor energielevering, het voeren van de administratie, enzovoort. Met de beide schoolbesturen is een verdeelsleutel afgesproken voor onze bijdrage in de kosten van de Vereniging van Eigenaars.

Kantttekeningen

Meerdere eigenaren houdt in dat het eigendom van het gebouw en terrein gesplitst is in appartementsrechten. Wat niet gesplitst wordt is gemeenschappelijk eigendom (verkeersruimten, techniek, enzovoort). Ook wordt een verplichte Vereniging van Eigenaars (VVE) opgericht. Op 19 juni 2017 zijn de appartementsrechten bij notariële akte gevestigd en is de Vereniging van Eigenaars MFC De Akkers officieel opgericht en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Lidmaatschap Vereniging van Eigenaars MFC De Akkers	-10	-10	-10	-10

Tabel 10: Lidmaatschap VVE MFC De Akkers 2018-2021 (x € 1.000)

Indicatoren	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Niet-sporters	%	2012	Heerenveen	55,7	RIVM – Zorgetlas
		2012	Nederland	46,6	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.				

Verbonden partijen

<i>Wie</i>		
Gr De Marrekrite	<i>Doel</i>	Naast de ontwikkeling, het beheer en onderhoud van vrije ligplaatsen zorgt de Marrekrite ook voor de afvoer van recreatieafval, het groenonderhoud en het beheer van andere recreatieve voorzieningen op en om het Friese water. Daarnaast draagt de Marrekrite sinds 2012 ook zorg voor het beheer, onderhoud en uitbreiding van de bewegwijzering van het fiets- en wandelknooppuntennetwerk. Ook is de Marrekrite verantwoordelijk voor het routebeheer in Fryslân.
	<i>Beleid</i>	In het economisch beleidsplan 2011-2016 is recreatie en toerisme als speerpunt opgenomen omdat het ontwikkelpotentie heeft, een bijdrage levert aan de economische ontwikkeling van Heerenveen en haar omgeving, vanuit verschillende beleidskaders ondersteund wordt en prioriteit heeft, scherper richting geeft aan onze samenwerking met verschillende partners en bijdraagt aan het versterken van het profiel van Heerenveen.

<i>Wie</i>		
Sportstad Heerenveen BV	<i>Doel</i>	Sportstad Heerenveen BV is opgericht om een aantal doelen van afzonderlijke partners aan elkaar te koppelen en een optimaal synergie-effect te bereiken. De gemeentelijke doelstellingen hebben betrekking op: Het verbeteren en versterken van de gemeentelijke sportaccommodaties; kwalitatief beter aanbod tegen gelijkblijvende en/of lagere kosten; het versterken van de relatie tussen breedte – en topsport en het profiteren van de maatschappelijk en economische effecten van een topsportinfrastructuur; het versterken van het CTO (centrum voor Topsport en Onderwijs); het behouden en versterken van de positie en draagkracht van het Fryslan College en het vorm en inhoud geven van het profiel van Heerenveen als Stad van Sport.
	<i>Beleid</i>	In de nota Sportbeleid, het Masterplan Sportstad, de samenwerkingsagenda provincie Fryslan en de gemeente en het Sociaal economisch beleidsplan is het beleid opgenomen.

<i>Wie</i>		
Thialf OG BV	<i>Doel</i>	Deelneming in Thialf OG BV is verantwoord vanuit de wens het profiel van Heerenveen als Stad van Sport te borgen. Thialf, en het behoud daarvan is cruciaal voor het voortbestaan van het CTO met haar indirecte effecten op werkgelegenheid, overige sportinfrastructuur en het innovatieve cluster rond sport, onderwijs en gezondheid.
	<i>Beleid</i>	In de nota Sportbeleid, de samenwerkingsagenda provincie Fryslân en de gemeente en het Sociaal economisch beleidsplan is het beleid opgenomen.

6 Sociaal domein

10 Leefbaarheid en Meedoen bevorderen

In de afgelopen jaren is het beschikbare budget verlaagd van € 80.000 naar € 40.000 in verband met bezuinigingen. In 2016 en 2017 is het subsidieplafond al bereikt na de zomer. Dit betekent dat in een lopend jaar geen subsidie aanvragen meer kunnen worden gehonoreerd. De criteria voor het verkrijgen van subsidie zijn aangescherpt. Toch is het beschikbare budget niet voldoende om alle aanvragen die voldoen aan de criteria te honoreren. De subsidieregeling Leefbaarheid en Meedoen is ingesteld om activiteiten te ondersteunen op gebied van sport, cultuur en maatschappij, om de leefbaarheid en participatie te bevorderen. Deze doelen kunnen nu niet optimaal worden gerealiseerd.

Wij vragen u het budget voor eenmalige subsidies Leefbaarheid en Meedoen te verhogen met € 20.000.

Met de verhoging van het budget verwachten wij alle aanvragen te kunnen honoreren die voldoen aan de huidige aangescherpte criteria. Het versoepelen van de criteria is niet mogelijk binnen deze verhoging.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Leefbaarheid en Meedoen bevorderen	-20	-20	-20	-20

Tabel 11: Mutatie Leefbaarheid en Meedoen bevorderen 2018-2021 (x € 1.000)

Indicatoren	eenheid	periode	regio	waarde	Bron
Banen	per 1.000 inw 15- 64jr	2016	Heerenveen	948,5	LISA
		2016	Nederland	744	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.				

Netto arbeidsparticipatie					
	%	2016	Heerenveen	66,7	CBS – Arbeidsdee lname
		2016	Nederland	65,8	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.				

Lopende re-integratievoorzieningen					
	per 10.000 inw 15- 65jr	2016	Heerenveen	12,7	CBS – Participatie Wet
		2016	Nederland	25,5	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar				

Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement					
	per 10.000 inw	2016	Heerenveen	?	CBS – Monitor Sociaal Domein WMO
		2016	Nederland	62	
<i>Beschrijving</i>	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.				

% kinderen in armoede					
	%	2015	Heerenveen	5,6	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
		2015	Nederland	6,58	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.				

Bijstandsuitkeringen	%	2016	Heerenveen	44,2	CBS- Participatie wet
		2016	Nederland	41,3	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.				

% werkloze jongeren	%	2015	Heerenveen	2,58	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
		2015	Nederland	1,52	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).				

Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	Heerenveen	10,3	CBS – Beleidsinfo rmatie Jeugd
		2016	Nederland	10,7	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.				

Jongeren met jeugdreclassering	%	2016	Heerenveen	0,3	CBS – Beleidsinfo rmatie Jeugd
		2016	Nederland	0,5	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).				

Jongeren met jeugdbescherming	%	2016	Heerenveen	1,1	CBS – Beleidsinfo rmatie Jeugd
		2016	Nederland	1,2	
<i>Beschrijving</i>	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.				

Verbonden partijen

<i>Wie</i>		
GR SW Fryslân	<i>Doel</i>	De uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften in het werkingsgebied en hiermee het bevorderen van de maatschappelijke participatie van arbeidsgehandicapten.

	<i>Beleid</i>	Met de invoering van de Participatiewet is er een einde gekomen aan de instroom in de sociale werkvoorziening. De huidige medewerkers behouden hun indicatie, hun arbeidscontract en hun arbeidsvoorwaarden. Het beleid hiervoor wordt door de GR opgesteld. De GR SW Fryslân is opdrachtgever voor het opstellen van het herstructureringsplan. Voor de totstandkoming van het <u>definitieve herstructureringsplan</u> van Caparis NV is het wenselijk dat de aandeelhoudersvergadering (AVA) zich eerst uitspreekt over de voorgenomen herstructurering van de vennootschap. Vervolgens moet de GR besluiten over welk scenario wordt ingezet. Het college van B&W heeft tegelijkertijd besloten om samen met de gemeenteraad eigen modellen te ontwikkelen waarbij de gemeente zelf sturing geeft aan het proces herstructurering Wsw. Begin 2018 moet duidelijk zijn of en hoe dit in samenhang wordt vormgegeven.
--	---------------	---

<i>Wie</i>		
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân	<i>Doel</i>	<p>Voor een aantal nieuwe taken die voortvloeien uit de 3 decentralisaties sociaal domein is het wettelijk voorgeschreven om die samen met de andere Friese gemeenten uit te voeren. Het betreft de verplichte taken Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in de Wmo en de taken Algemeen Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling alsmede residentiële zorg voor de Jeugd. Voor overige taken zoals het Werkbedrijf in het kader van Werk en Inkomen en Jeugd en WMO is samenwerking niet verplicht. Maar de Friese gemeenten hebben afgesproken om wel samen te werken op vrijwillige basis. Dit betreft het Werkbedrijf en de inkoop van de specialistische voorzieningen Jeugd.</p> <p>Per 2018 treedt een nieuwe regeling in werking voor de gezamenlijke uitvoering van deze taken; hierbij is wederom gekozen voor een GR vorm waarbij de gemeente Leeuwarden ook voor de vrijwillige taken optreedt als centrumgemeente; dit betekent dat het college van de b en w optreedt als bevoegd gezag van de niet verplichte taken.</p> <p>Doel van de gezamenlijke uitvoering is onder meer het realiseren van schaalvoordelen cq het bevorderen van efficiëntie, bv gezamenlijk inkoop specialistische taken jeugdzorg.</p> <p>De centrumconstructie vervult bij het organiseren en uitvoeren van de inkoopprocessen de volgende deelfuncties: bepalen inkoopstrategie, uitvoeren inkoopproces, sturen en monitoren van de totale inkoop. Het monitoren van het zorggebruik en de financiële uitgaven alsmede de administratieve gegevensverwerking ligt bij de individuele gemeenten. De gemeenten beslissen ook zelf over de inzet van hulp en blijven zelf verantwoordelijk voor het beheer en de aanwending van de programmabudgetten.</p>

<i>Beleid</i>	Het beleid is er op gericht om duurzaam de benodigde ondersteuning en participatiemogelijkheden te kunnen blijven bieden aan onze inwoners, binnen de beschikbare middelen. Het budget voor de jeugd daalt licht in de komende jaren. Afgelopen jaren is er een sterke stijging van het zorggebruik geweest, namelijk 10% per jaar. De inzet van gemeente Heerenveen is om deze zorgstijging af te vlakken door inzet op transformatie. Dit is gericht op het versterken van eigen kracht en preventie, het eerder signaleren en eerder maar lichter inzetten van ondersteuning. En door de integrale aanpak waarbij niet alleen gekeken wordt naar het kind maar naar het hele gezin.
---------------	--

7 Volksgezondheid en milieu

Indicatoren	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2015	Heerenveen	168	CBS – Statistiek Huishoudelijk afval
		2015	Nederland	200	
<i>Beschrijving</i>	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)				

Hernieuwbare elektriciteit					
	%	2015	Heerenveen	4,4	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor
		2015	Nederland	11,8	
<i>Beschrijving</i>	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.				

Verbonden partijen

<i>Wie</i>		
GR FUMO	<i>Doel</i>	De FUMO voert VTH-taken uit op het gebied van met name het omgevingsrecht. Gemeenten brengen met betrekking tot vergunningverlening en toezicht het basistakenpakket in zoals dit verplicht is gesteld in de package deal alsmede vrijwillig aanvullende omgevingstaken, de zgn. "plustaken", bijvoorbeeld opstellen akoestische rapportages.
	<i>Beleid</i>	Het door de gemeente Heerenveen vastgestelde handhavingsbeleid te weten toezicht en handhaving op de thema's gezondheid en veiligheid wordt door de FUMO bij de uitvoering van hun toezichtstaken met betrekking tot het basistakenpakket in onze gemeente gevolgd.

<i>Wie</i>		
Afvalsturing Friesland NV	<i>Doel</i>	Het voorkomen van het ontstaan van afvalstoffen danwel te komen tot een doelmatige en –uit oogpunt van milieuhygiëne- verantwoorde wijze van overslag, transport, bewerking verwerking of laten verwerken en/of vernietiging van afvalstoffen. Daarnaast het exploiteren of doen exploiteren van voor een doelmatige verwerking van afvalstoffen, noodzakelijke inrichtingen en installaties. De vennootschap kan deelnemen in, zich financieel interesseren bij- en de directie voeren over andere ondernemingen, voor zover passend binnen de genoemde doelstellingen.
	<i>Beleid</i>	Het door de gemeente vastgesteld beleid betreft de afvalstoffenverordening en de hiermee gepaard gaande uitvoeringsregels.

<i>Wie</i>		
NV Fryslân Miljeu/Fryslân Miljeu Zuidoost BV	<i>Doel</i>	De gemeente is een raamovereenkomst aangegaan op grond waarvan Fryslân Miljeu Zuidoost BV een aantal taken (afvalinzameling, straatreinigen, rioolspoelen) verricht. In de raamovereenkomst worden de afspraken voor meer jaren vastgelegd. Jaarlijks is er dan ook nog een prestatieovereenkomst tussen de gemeente en de desbetreffende regio BV.
	<i>Beleid</i>	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels.

<i>Wie</i>		
Veiligheidsregio Fryslân	<i>Doel</i>	Een doelmatige organisatie die bijdraagt aan het voorkomen en bestrijden van branden en het bevorderen van de gezondheid van de inwoners.
	<i>Beleid</i>	Het in regionaal verband in stand houden en paraat hebben van een organisatie gericht op een gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, alsmede het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer. Het in regionaal verband behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, alsmede de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.

8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

11 Infrastructuur AZC

Het AZC wordt niet gerealiseerd. Hierdoor is het niet nodig de infrastructuur (wegen, groen) aan te passen. De investeringskredieten en de kapitaallasten daarvan zijn niet nodig.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Infrastructuur AZC	29	29	29	29

Tabel 12: Mutatie Infrastructuur AZC 2018-2021 (x € 1.000)

12 Vervangen landmeetkundige apparatuur

Voor landmeetkundige werkzaamheden is specifieke apparatuur nodig. Deze apparatuur wordt eens per vijf jaar vervangen, omdat het niet meer aan de eisen voldoet. Om te voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria voor landmeten, moet de bestaande apparatuur worden vervangen. Wij vragen u:

1. Eenmalig € 50.000 te investeren in de aanschaf van tachymeter, GPS en veldboek.
2. Structurele kapitaallast van € 11.000 op te nemen in de begroting.

Niet vervangen betekent dat we de landmeetkundige diensten extern moeten inkopen. Kosten hiervoor zijn hoger.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Vervangen landmeetkundige apparatuur		-11	-11	-11

Tabel 13: Mutatie Vervangen landmeetkundige apparatuur 2018-2021 (x € 1.000)

Structurele financiële mutaties die niet worden toegelicht

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Parkeervisie 2017		-2	3	5

Tabel 14: Structurele financiële mutaties die niet worden toegelicht 2018-2021 (x € 1.000)

3 Incidentele financiële mutaties

Incidentele financiële mutaties \geq € 25.000 en \leq € 100.000 worden in dit deel toegelicht. Incidentele financiële mutaties $>$ € 100.000 worden in deel I (de thema's) toegelicht of geadviseerd. Incidentele financiële mutaties \leq € 25.000 worden niet toegelicht.

Indicatoren	eenheid	periode	regio	waarde	Bron
Woonlasten éénpersoonshuishouden		2017	Heerenveen	634	COELO, Groningen
	euro	2017	Nederland	644	
Beschrijving	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.				

Woonlasten meerpersoonshuishouders		2017	Heerenveen	732	COELO, Groningen
	euro	2017	Nederland	723	
<i>Beschrijving</i>	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouder betaalt aan woonlasten.				

WOZ-waarde woningen		2012		208	CBS – Statistiek Waarde Onroerend e Zaken
		2013		198	
		2014		183	
		2015		177	
		2016	Heerenveen	183	
	dzd	2012		232	
		2013		223	
		2014		211	
	euro	2015		206	
		2016	Nederland	209	
<i>Beschrijving</i>	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.				

Nieuwbouw woningen					ABF – Systeem Woningvoorra ad
	aantal per 1.000 woning en	2014	Heerenveen	6,6	
		2014	Nederland	6	
<i>Beschrijving</i>	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.				

Demografische druk					CBS – Bevolkings statistiek
	%	2017	Heerenveen	77,4	
		2017	Nederland	69	
<i>Beschrijving</i>	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.				

Verbonden partijen

<i>Wie</i>		
Welstandzorg Hûs en Hiem	<i>Doel</i>	De gemeente is verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke kwaliteit. Een goede ruimtelijke kwaliteit draagt bij aan de leefbaarheid van Heerenveen en daarmee ook aan de aantrekkelijkheid van Heerenveen om te wonen, te werken en te recreëren.

	<i>Beleid</i>	Het welstandsbeleid is vastgelegd in de Welstandsnota 2013. Voor de toetsing van bouwwerken aan die welstandseisen wordt gebruik gemaakt van Hûs en Hiem. Hûs & Hiem is de organisatie die naast de gemeente belast is met de uitvoering van de toetsing aan het Welstandsbeleid. Het beleid daarover is vastgelegd in de notitie "Kan-bepaling, welstands- en monumentenadvisering".
--	---------------	---

0 Bestuur en ondersteuning

1 Gasdossier blijft om aandacht vragen

Het gasdossier blijft veel aandacht vragen. Voor 2017 hebt u extra middelen beschikbaar gesteld voor extra personele capaciteit. Wij voorzien dat ook voor 2018 extra middelen nodig zijn om een goede uitvoering te kunnen geven aan de uitvoering van uw moties over gaswinning. Wij vragen u een bedrag beschikbaar te stellen van € 85.000 voor extra personele capaciteit voor het gasdossier.

Wij nemen onze zorgplicht als gemeentelijke overheid serieus. Niet doorgaan op de ingeslagen weg zal afbreuk doen aan onze geloofwaardigheid.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Gasdossier	-85			

Tabel 15: Mutatie Gasdossier blijft om aandacht vragen 2018-2021 (x € 1.000)

2 Investeren in de Veilige Publieke Taak is nodig

We zien een (landelijke) trend in toename van ongewenst gedrag, agressie en geweld. En de wens om deze toename een halt toe te roepen. Vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap en ARBO-wetgeving willen wij er preventief voor zorgen dat ongewenst en/of agressief gedrag niet getolereerd worden. Daarom is investeren in de Veilige Publieke Taak (VPT) noodzakelijk.

Begin 2017 scoorden wij op negen van de elf criteria van de arbeidsinspectie onvoldoende. Met de investering in 2018 verwachten we op meer dan de helft van de criteria voldoende te scoren. Om op alle elf punten een voldoende te scoren is er structureel geld nodig. Zodra de benodigde structurele investeringen bekend zijn, leggen wij deze aan u voor.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Investeren in de Veilige Publieke Taak	-50			

Tabel 16: Mutatie Investeren in de Veilige Publieke Taak is nodig 2018-2021 (x € 1.000)

3 De adviserende en ondersteunende afdelingen moeten hun werk kunnen blijven doen

De toelichting vindt u onder de structurele financiële mutaties in het thema Financiën en Bedrijfsvoering.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Overhead	-80			

Tabel 17: Mutatie De adviserende en ondersteunende afdelingen moeten hun werk kunnen blijven doen 2018-2021 (x € 1.000)

4 Implementeren van de Vergunningen, Toezicht, Handhaving (VTH)

De Wet VTH is op 14 april 2016 in werking gegaan. De wet stelt kwaliteitscriteria verplicht voor de uitvoering van de genoemde taken, met betrekking tot opleidingsniveau, kennis en ervaring, en de uitvoeringsfrequentie.

De Friese gemeenten en de provincie Fryslân hebben besloten dit onderwerp gezamenlijk op te pakken en vast te leggen in een gezamenlijke Verordening VTH-Kwaliteit en Kwaliteitscriteria Frysk Peil (F1). Op 19 september 2016 is deze door u vastgesteld. Dat geldt ook voor de andere Friese gemeenten en de provincie.

Op 26 mei 2016 is in het bestuurlijk VTH Overleg (gemeenten, provincie, FUMO en externe partners zoals OM en politie) ingestemd met een gezamenlijke 0-meting. Deze is bedoeld om provinciebreed beschikbare deskundigheden en capaciteiten in kaart te brengen om een gezamenlijke invulling te geven. De 0-meting brengt twee zaken in kaart:

1. het kennis- en ervaringsniveau in relatie tot de Kwaliteitscriteria en de opleidingsbehoefte van de gemeente om daaraan te voldoen;
2. de uitvoeringsfrequentie in relatie tot de Kwaliteitscriteria en welke capaciteitsbehoefte er is om aan de criteria te voldoen.

Wij vragen u in te stemmen met de volgende kosten:

1. Eenmalig € 18.000 voor het opstellen van een (Strategisch) Opleidingsplan, waarin de gemeentelijke opleidingsbehoefte in kaart wordt gebracht. In het plan worden de kosten van opleidingen inzichtelijk gemaakt, die vervolgens meegenomen worden in de Perspectiefnota 2018.
2. € 7.000 eenmalige kosten 2018 voor ontwikkelingskosten procescriteria VTH.

Opleidingsbehoeften worden gezamenlijk in kaart gebracht om kostenefficiënt te organiseren. Ook de vereiste capaciteit per deskundigheid wordt gezamenlijk opgelost door middel van netwerkinstructies. Voordeel hiervan is dat kennis, ervaring en capaciteit uitgewisseld worden.

Als we niet voldoen aan de wettelijke verplichtingen dan kan het ministerie een aanwijzing doen.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Opleidingsplan	-18			
Procescriteria VTH	-7			
Totaal	-25			

Tabel 18: Mutatie Wet VTH 2018-2021 (x € 1.000)

5 Sport, cultuur en recreatie

5 Project 'Ervaren en turf'

De hoofdthema's van het regionale Projectplan Recreatie en Toerisme zijn Ervaren en Turf. De totale investeringsbehoefte van het plan bedraagt ruim € 800.000. Het Gebiedsbudget vanuit de Provincie dekt 50% (gelden voor Cultuurtoerisme en Plattelandstoerisme). De andere helft dient te worden gedekt door de vijf gemeenten (met een investeringsritme van € 20.000 in 2017 en € 30.000 in 2018 en 2019 per gemeente).

Voor 2017 kan de benodigde € 20.000 gedekt worden uit eenmalig budget Versterking aantrekkingskracht (Sociaal Economisch Beleid). Dat geldt ook grotendeels voor 2018. Er resteert in 2018 en 2019 een tekort van respectievelijk € 6.000 en € 30.000.

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Project 'Ervaren en turf'	-6	-30	0	0

Tabel 19: Kosten project 'Ervaren en turf' 2018-2021 (x € 1.000)

Incidentele financiële mutaties die niet worden toegelicht

Mutatie	2018	2019	2020	2021
Sanitaire voorzieningen watersport Aldeboarn	-9			
Beveiligde ruimte Publiek	-10			
Totaal	-19			

Tabel 20: Incidentele financiële mutaties die niet worden toegelicht 2018-2021 (x € 1.000)

Bijlage(n)

Verplichte paragrafen

2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de financiële positie van de gemeente beschreven. Ook moeten gemeenten hier enkele verplichte financiële kengetallen opnemen.

Risicobeheersing en weerstandsvermogen heeft u geregeld in de nota risicomangement en weerstandsvermogen.

2.1.1 Het weerstandsvermogen is voldoende

Het weerstandsvermogen is toereikend om de financiële gevolgen van risico's te kunnen opvangen. Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen per mei/juni bedraagt het benodigd weerstandsvermogen € 17 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen bedraagt € 15,6 miljoen. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen is weergegeven in tabel 1.

Verloop weerstandsvermogen	2018	2019	2020	2021
Stand 1 januari	15.600	17.000	17.000	17.000
Mutaties				
Mutatie risicoprofiel	1.400	0	0	0
Totaal mutaties	1.400	0	0	0
Stand per 31 december	17.000	17.000	17.000	17.000

Tabel 1: Samenstelling weerstandsvermogen 2018-2021 (x € 1.000)

Het beschikbare weerstandsvermogen gedeeld door het benodigde weerstandsvermogen op basis van het risicoprofiel vormt de ratio van het weerstandsvermogen. Deze ratio kan aan de hand van tabel 2 worden beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
>2	A	Uitstekend
1,4 - 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	C	Voldoende
0,8 - 1,0	D	Matig
0,6 - 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

Tabel 2: Beoordeling ratio weerstandsvermogen

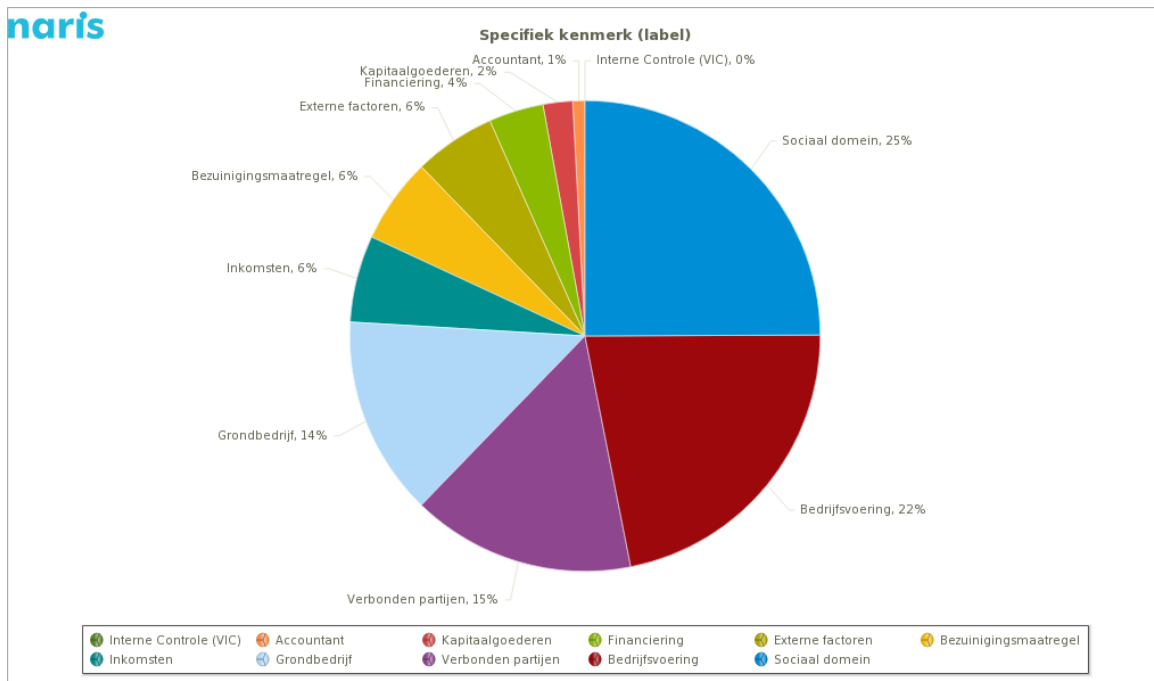
De gemeente streeft naar een voldoende weerstandsvermogen (waarderingcijfer C). Dit omdat bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met een verhogende factor. De ratio en de waardering van de gemeente zijn weergegeven in afbeelding 1.

$$\text{Ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandsvermogen € 17.000.000}}{\text{Benodigd weerstandsvermogen € 17.000.000}} = 1$$

Waardering en betekenis : C

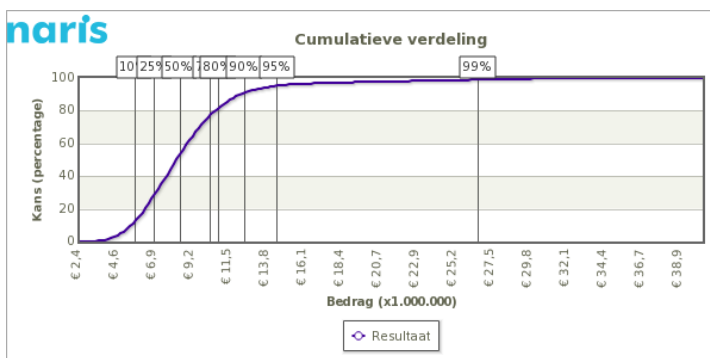
Afbeelding 1: Actuele ratio en waarderingcijfer

Het totale risicoprofiel (mei/juni 2017) van de gemeente Heerenveen kan over labels worden verdeeld. Dit is weergegeven in afbeelding 2.

Afbeelding 2: Risicoprofiel verdeeld over labels

Op basis van bovenstaand risicoprofiel wordt een risicosimulatie (een berekening van het benodigde weerstandsvermogen) uitgevoerd, deze is weergegeven in afbeelding 3. Het weerstandsvermogen bij 90% zekerheid komt op € 17,0 miljoen.

Afbeelding 3: Risicosimulatie

Zekerheidspercentage	Bedrag	Statistieken	Waarde
10%	€ 5.488.398	Minimum	€ 2.166.462
25%	€ 6.669.822	Maximum	€ 40.280.527
50%	€ 8.254.656	Gemiddeld	€ 8.862.696
75%	€ 10.076.538	Standaarddeviatie	€ 3.690.553
80%	€ 10.588.132	Absolute maximum	€ 64.296.632
90%	€ 12.176.432	Trekkingen	100.000
95%	€ 14.150.707		
99%	€ 26.368.893		

Tabel 3: Risicosimulatie

2.1.2 Top 10 grootste risico's

Met grootste worden de risico's bedoeld die door kans van optreden en gevolg het meeste invloed hebben op het weerstandsvermogen. In tabel 4 is de top 10 van grootste risico's opgenomen, per mei/juni 2017.

Risico	Kans van optreden	Omvang	Maatregelen
Dat de zorgvraag in de jeugd van 10% alsnog optreedt	50%	€ 500.000 – € 1.800.000	Vroegtijdig signaleren en inzet op preventie. Resultaatgerichte afspraken met zorgaanbieders die specialistische zorg leveren, over onder andere de duur van de zorg.
Als de samenwerking niet wordt gerealiseerd blijft de kwetsbaarheid van ICT bestaan doordat ICT in grote mate afhankelijk is van enkele sleutelfunctionarissen	75%	€ 300.000 – € 500.000	Dit risico wordt bij de volgende update samengevoegd met onderstaand risico tot het volgende risico: <i>besluitvorming over samenwerking vraagt onderbouwing die deels gebaseerd is op verwachtingen over de toekomst. Er kunnen, zowel bij een go als no go, onverwachte risico's ontstaan.</i> De verwachte maximale omvang schatten wij in op € 500.000. Door kwaliteit boven snelheid te verkiezen willen wij dit risico beheersen. De kans dat dit risico zich manifesteert schatten wij op 40%.
Beslissing over de samenwerking ICT-gebied op basis van tijdsdruk en onvolledige informatie	50%	€ 100.000 – € 800.000	Zie risico hierboven.
Dat de BNG de vermogens- instandhoudings-	5%	€ 23.000.000	De garantstelling geeft risico's. Onderzoek naar vermindering heeft plaatsgevonden. Garantstelling wordt in

verklaring in roept ten aanzien van Sportstad BV			de volgende update verwerkt overeenkomstig het raadsbesluit herfinanciering Sportstad van juni 2017.
Dat de geraamde opbrengsten grondexploitaties niet worden gerealiseerd, rekening houdend met de bestaande voorzieningen	20%	€ 5.050.900	Per complex wordt een risicoanalyse uitgevoerd en waar nodig een voorziening getroffen of wordt een deel van de boekwaarde afgeboekt. Eind 2017 worden procesafspraken voor de risicoanalyse per complex gemaakt.
Overdracht van watergangen aan Wetterskip niet gerealiseerd, waardoor er ongedekte kosten zijn voor het baggeren. Tevens loopt de gemeente een risico voor onterecht geclaimde BTW, ook over de afgelopen jaren.	99%	€ 195.000 – € 400.000	Provinciebreed wordt met alle gemeentes, fiscaal adviseurs/ belastingdienst en het Wetterskip overleg gevoerd over een definitieve en de volledige overdracht van het waterbeheer. Na het opmaken van het risicoprofiel in mei, is dit risico gemuteerd en financieel verwerkt in het verzamelbesluit 2017-2. Bij de volgende risico-update zal dit risico verdwijnen.
APPA – Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers De gemeente Heerenveen heeft voor alle (ex-) wethouders een verzekering afgesloten bij Loyalis om hiermee de verplichte pensioenen te kunnen uitbetalen. Door schommelende rentes verschilt de jaarlijkse storting van de gemeente in de hiervoor ingestelde voorziening. Bij een hoge rente hoeven we minder geld te storten om onze verplichtingen na te komen. Bij een lage rente werkt dit omgekeerd.	50%	€ 250.000 – € 500.000	1. Toepassing risicomanagement: door toevoegen van de voorziening APPA in NARIS (gezien de mutaties in de benodigde voorziening is het wenselijk dat dit gedurende het hele jaar in beeld is). Hiervoor is NARIS het aangewezen hulpmiddel. 2. Periodieke controles onder andere door het vergelijken van de berekeningen van Loyalis en de jaarlijkse betalingen van ons aan de (ex) wethouders.
Oplopende subsidietekort Wsw doordat eventuele CAO stijging van de lonen niet wordt gecompenseerd door de rijksbijdrage	50%	€ 700.000	De CAO-Wsw loopt tot en met 2018. Tot die tijd wordt de CAO gecompenseerd door de rijksbijdrage. Niet helder is of dit ook na 2018 het geval blijft.

Lagere uitkering uit het gemeentefonds.	50%	€ 1.000.000	Verantwoorden en bijsturen in de perspectiefnota, begroting, jaarrekening en/of verzamelbesluiten. Jaarlijks is er een kans op een hogere of lagere algemene uitkering. De oorzaak daarvan is de omvang en de verdeling van het gemeentefonds door de Rijksoverheid. Dit is een structureel risico waarop de gemeente geen invloed heeft. De gevolgen zijn meer of minder financiële middelen voor uitvoering van gemeentelijke overheidstaken. Gezien de positieve ontwikkeling van het gemeentefonds zullen wij de kans van optreden bij de volgende update verlagen naar 10%.
Mogelijk effect van kostenverhoging van de jeugd als gevolg van nieuwe vormen van inkoop - arrangementsfinanciering	40%	€ 800.000	Het monitoren van het zorggebruik als de gemiddelde prijs per traject. En het monitoren van het resultaat per traject van de zorgaanbieder.

Tabel 4: Top 10 grootste risico's

2.2 Financiële kengetallen

<i>Kengetallen</i>	REK	BEGR	BEGR	BEGR	BEGR	BEGR
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Netto schuldquote	78,4%	116,0%	85,3%	85,7%	83,2%	81,9%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	78,2%	115,9%	85,1%	85,5%	83,0%	81,7%
Solvabiliteit	17,4%	8,2%	18,8%	18,5%	18,5%	18,2%
Grondexploitatie	22,2%	23,3%	17,0%	15,5%	14,8%	14,1%
Structurele exploitatieruimte	17,0%	0,9%	0,9%	1,9%	2,2%	2,3%
Belastingcapaciteit	99,3%	100,6%	102,8%	104,0%	105,4%	106,8%

Tabel 5: Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130% betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. De netto schuldquote laat voor het komende meerjarenperspectief een dalende trend zien. Op basis van onze langjarige liquiditeitsprognose zet deze trend zich daarna ook voort.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk

in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. De solvabiliteit is stabiel en schommelt rond de 18,5%.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Als gevolg van de oplopende verkopen in het grondbedrijf daalt dit percentage de komende jaren fors.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. In het komende meerjarenperspectief zien we op begrotingsbasis een meer dan verdubbeling van de structurele exploitatieruimte.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De uitkomsten laten zien dat wij boven het landelijk gemiddelde uitkomen. De stijging van de lasten wordt uitsluitend veroorzaakt door een stijging van de rioolheffing. Het is onduidelijk of wij voor de komende jaren inderdaad boven het landelijk gemiddelde uitkomen aangezien de vergelijkende cijfers voor het landelijk gemiddelde op hetzelfde niveau zijn gebleven als de begroting 2017

Conclusie uitkomsten kengetallen

Als gevolg van een wijziging in de financiële administratie zijn de omvang van de baten en lasten gewijzigd ten opzichte van de jaren 2016 en 2017. De uitkomsten over deze jaren zijn dan ook lastiger te vergelijken met de cijfers voor de komende jaren. Wat wij echter zien is dat in alle gevallen de uitkomsten een positieve trend laten zien. Een teruglopende schuld, gunstige verkoopresultaten en een solide en sluitende begroting dragen hier sterk aan bij.

2.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. De gemeente heeft die nodig voor dienstverlening. In deze paragraaf moeten ten minste de volgende kapitaalgoederen staan: wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Van deze kapitaalgoederen moeten het beleidskader, de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien en een vertaling van de financiële consequenties in de begroting zijn opgenomen.

Wanneer er kaders zijn dan mogen deze in de paragraaf kort worden samengevat of kan er naar worden verwezen. Als dat niet zo is dan moet de visie van het college op de kapitaalgoederen worden opgenomen. Daarnaast moet in deze paragraaf het verband worden gelegd tussen enerzijds de kapitaalgoederen en anderzijds de doelen in het collegeprogramma, andere beleidsnota's en de thema's in de begroting. Tot slot moet de paragraaf inzicht geven in:

- waar ontwikkelen aanwezigheid, kwaliteit en kosten zich niet overeenkomstig de kaders?
- wat zijn daarvan de oorzaken?
- wat stelt het college voor om daaraan te gaan doen?

2.2.1 Onderhoud wegen

Het passend onderhoud van verhardingen draagt bij aan het prettig wonen, werken en recreëren in de gemeente Heerenveen. Het beleidskader voor onderhoud verhardingen (wegen, fiets- en voetpaden) is de in 2016 vastgestelde nota kapitaalgoederen. De financiële consequenties zijn vertaald in het meerjarenperspectief en begroting. In de nota kapitaalgoederen is gekozen voor het scenario "Bewust Beheer". Dat betekent bewust op sommige plaatsen wat meer en op andere plaatsen wat minder, waarbij het basisniveau wordt bewaakt. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke verplichtingen qua veiligheid en voorkomen we kapitaalvernietiging. Het onderhoud wordt overeenkomstig het vastgestelde kwaliteitsniveau uitgevoerd. Voor 2018 is daarvoor een bedrag van € 2.150.000 opgenomen in de begroting.

2.2.1.a Onderhoud Civiel Technische Kunstwerken

Het passend onderhoud van Civiel Technische Kunstwerken draagt bij aan het prettig wonen, werken en recreëren in de gemeente Heerenveen. Het beleidskader voor onderhoud Civiel Technische Kunstwerken (bruggen en tunnels) is de in 2016 vastgestelde nota kapitaalgoederen. De financiële consequenties zijn vertaald in het meerjarenperspectief en begroting. In de nota kapitaalgoederen is gekozen voor het niveau basis. Dit betekent dat de veiligheid voor gebruikers voorop staat en kapitaalvernietiging wordt voorkomen. Om de CT kunstwerken op het niveau basis te onderhouden is er jaarlijks een gemiddeld budget benodigd van € 1.332.000. Het achterstallig onderhoud is nog niet geheel weggewerkt. Hiervoor is in de begroting van 2018 € 427.000 opgenomen.

Het beleid voor Civiel Technische Kunstwerken moet worden aangepast aan landelijke en lokale ontwikkelingen:

- Europese eisen voor veiligheid van bruggen (Eurocode).
- Nieuwe landelijke normering voor constructieve veiligheid.

- Heroverweging wijze van brugbediening naar aanleiding van strengere veiligheidseisen.

De financiële consequenties hiervan worden meegenomen in de Perspectiefnota 2018.

2.2.1.b Oever en Kade bescherming

Het passend onderhoud van Oever en Kade bescherming draagt bij aan het prettig wonen, werken en recreëren in de gemeente Heerenveen. Het beleidskader voor onderhoud Oever en Kade bescherming is de in 2016 vastgestelde nota kapitaalgoederen. De financiële consequenties zijn vertaald in het meerjarenperspectief en de begroting. De gemeente Heerenveen beheert 34 kilometer Oever en Kade bescherming met een waarde van € 25,5 miljoen. In de nota kapitaalgoederen is gekozen voor het niveau basis. Dit betekent dat de veiligheid voor gebruikers voorop staat en kapitaalvernietiging wordt voorkomen.

Het beleid voor Oever- en kadebescherming wordt herijkt integraal met waterbeheer. Doel is om te kijken waar natuurlijke oevers kunnen worden gerealiseerd. Dit leidt tot een ander gebruik, maar ook mogelijk lagere investering- en beheerlasten. De financiële consequenties worden meegenomen in de perspectiefnota 2018.

2.2.2 Onderhoud riolering

Het passend onderhoud van de gemeentelijke riolering (voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater) draagt bij aan het prettig wonen, werken en recreëren en een schoon milieu. Het beleidskader voor onderhoud van riolering is het Gemeentelijke Watertakenplan. De financiële consequenties zijn opgenomen in het bijbehorend kostendekkingsplan en is vertaald naar de begroting 2018 qua investeringen en beheer- exploitatiekosten. De kosten worden gedekt uit de rioolheffing.

2.2.3 Onderhoud water

Het passend onderhoud van de gemeentelijke watergangen draagt bij aan het prettig wonen, werken en recreëren en een schoon milieu in de gemeente Heerenveen. Het beleidskader voor onderhoud van watergangen is de Nota Kapitaalgoederen 2016 en de overeenkomst voor onderhoud stedelijk water tussen het Wetterskip Fryslân en de gemeente Heerenveen. Voor het onderhoud van het stedelijk water ontvangen wij een vergoeding van het Wetterskip Fryslân.

Het water achter woningen, waar een ligplaats kan worden ingenomen kon tot voor kort zonder onderhoud volstaan. Inmiddels zijn er structurele klachten over ondiepte en dat boten niet meer achter het huis kunnen worden aangelegd. Om incidenteel hierop in te spelen is € 200.000 nodig. Om zicht te krijgen op de structurele kosten wordt hiervoor een beleid- en onderhoudsplan opgesteld. De kosten voor onderhoud worden meegenomen in de besluitvorming van de perspectiefnota 2018.

2.2.4 Onderhoud groen

De gewenste technische en verzorgende kwaliteit van het openbaar groen is vastgelegd in het kwaliteitsplan openbare ruimte. Gekozen is voor het scenario 'bewust beheer', waarbij wordt gedifferentieerd in hoog, basis en laag niveau van onderhoud. Dit kwaliteitsniveau wordt vertaald in het beleid en beheerprogramma. Het gehele te beheren gebied van het openbaar groen is geïnventariseerd en in een groenbeheerprogramma verwerkt. De kwaliteit wordt jaarlijks door de schouw openbare

ruimte in beeld gebracht. In het kader van zorgplicht is/wordt de visuele kwaliteit van alle bomen jaarlijks vastgelegd in het groenbeheerprogramma. Het landschapsbeleidsplan geeft de visie op het landschap weer. Het beheer van bomen, landschap en de grotere groenobjecten verloopt via beheer- en uitvoeringsplannen. De financiële dekking voor het beheer en onderhoud is geregeld binnen de exploitatie.

Naar aanleiding van Europese wetgeving wordt beleid opgesteld ten aanzien van de bestrijding van invasieve exoten (flora en fauna). Als gevolg van Europese wetgeving zijn we verplicht een aantal op een Unielijst staande zogenaamde invasieve exoten te bestrijden. Enkele bekende soorten zijn Reuzenberenklauw en Japanse Duizendknoop. De soorten mogen niet gehouden worden en mogen niet worden verspreid. Dat heeft tot gevolg dat bestrijding structureel onderdeel van het beheer uit gaat maken omdat de bestrijding een langdurig proces is. Ook in Heerenveen, zijn op diverse plaatsen plantensoorten aanwezig die sterk woekeren of schade kunnen veroorzaken aan openbaar en particulier eigendom. De financiële consequenties van de bestrijding van invasieve soorten worden opgenomen in de volgende perspectiefnota en begroting 2019.

2.2.5 Onderhoud gebouwen

Het gebouwenbeheersysteem (Systematisch Onderhoud) ondersteunt de planning van het jaarlijkse onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. De kosten van het onderhoud worden jaarlijks in de begroting geraamd.

Het gebouwenbeheersysteem ondersteunt ook het planmatig onderhoud aan de gemeentelijke gymnastieklokalen en sporthallen. De kosten van dit onderhoud worden op dezelfde wijze geraamd als bij de andere gemeentelijke gebouwen. De gemeente is wettelijk verplicht om op beperkte afstand van een (basis)school ruimte beschikbaar te stellen voor het bewegingsonderwijs.

Het gebouwenbeheersysteem ondersteunt ook het planmatig onderhoud aan de gemeentelijke gymnastieklokalen en sporthallen. De kosten van dit onderhoud worden op eenzelfde wijze geraamd als bij de andere gemeentelijke gebouwen. De gemeente is wettelijk verplicht om op beperkte afstand van een (basis)school ruimte beschikbaar te stellen voor het bewegingsonderwijs.

2.2.6 Onderhoud Informatie- en Communicatietechnologie

We hebben op dit onderdeel geen vastgesteld beleid. De ICT verdelen wij in infrastructuur (hardware) en applicaties (software). De infrastructuur bestaat uit het netwerk, werkplek hardware en servers.

Alleen infrastructuur scharen wij onder kapitaalgoederen. Onder de infrastructuur liggen onderhoudscontracten en een actueel vervangingsplan. De financiële dekking is in de laatste perspectiefnota geactualiseerd waarmee een gedekte financiële meerjarenplanning is gewaarborgd. Hiermee kan de infrastructuur worden onderhouden en vervangen.

Dat de software niet onder kapitaalgoederen is opgenomen is een bewuste keuze. Vervanging van software is afhankelijk van het functioneren, het aanbod van leveranciers, de wijzigingen in wetgeving en eventuele andere invloeden. Een ritme van vervanging ontbreekt. Kosten bij overstap naar andere pakketten kunnen omvangrijk zijn. Dit is als risico opgenomen in het weerstandsvermogen.

2.2.7 Onderhoud sportvelden en bijbehorende gebouwen

De sportvelden in eigendom van de gemeente en de daarbij behorende was- en kleedgebouwen worden onderhouden door de gemeente. Daar waar onderhoudswerkzaamheden zijn overgedragen, ontvangen de verenigingen een gemeentelijke vergoeding.

Voor de sportvelden is de meerjarenonderhoudsplanning met de "Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen" van 6 januari 2016 (van Kybys ingenieurs en adviseurs) weer actueel gemaakt. De financiële dekking van de benodigde onderhoudsmaatregelen, inclusief de periodieke renovatiekosten van de natuur- en kunstgrasvelden en van de kunststofatletiekbaan in de gemeente, is geregeld in de begroting (product Sportaccommodaties) en in de Voorziening Sportvelden.

Er is ook een meerjarenonderhoudsplanning voor de gemeentelijke was- en kleedgebouwen. Op dit moment zijn dat nog de gebouwen op de sportveldencomplexen De Greiden en Skoatterwâld in Heerenveen en in Mildam. De planning van de onderhoudswerkzaamheden hiervan wordt ondersteund met behulp van het gebouwenbeheersysteem Systematisch Onderhoud. Op dezelfde manier als het onderhoud aan de gemeentelijke gymnastieklokalen en sporthallen. De kosten van het onderhoud vinden plaats binnen het budget van waaruit het onderhoud van alle gemeentelijk onroerend goed wordt bekostigd, de begroting van de desbetreffende categorie gebouwen dan wel de Voorziening onderhoud gebouwen.

Voor specifieke uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen (anders dan renoveren) wordt niet gereserveerd. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een investeringskrediet benodigd is, waarvan de lasten in de begroting worden verwerkt. Bij de vaststelling van de "Actualisatie Accommodatieplan Sport" op 23 juni 2016 heeft de gemeenteraad besloten dat beheer en onderhoud van sportvelden bij de gemeente blijft. De eigendomsoverdracht van gemeentelijke was- en kleedgebouwen aan verenigingen wordt wel doorgezet.

2.2.8 Huisvesting onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvestingscapaciteit en voor een adequate huisvestingssituatie van het onderwijs in de gemeente. Dit geldt zowel voor het basis-, voor het speciaal- als voor het voortgezet onderwijs. Er is geen gemeentelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting richting de partners in het middelbaar beroepsonderwijs.

Op 23 juni 2016 is de "Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs gemeente Heerenveen" door de gemeenteraad vastgesteld. Dit plan geeft voor de korte, middellange en lange termijn inzicht in het huisvestingsperspectief voor de basisscholen in de gemeente. De bijbehorende dekking is conform geregeld in de begroting.

Voor het voortgezet onderwijs ontbreekt nog een dergelijk inzicht. Met de Perspectiefnota 2017 zijn middelen beschikbaar gesteld om in 2018 een toekomstperspectief voor het voortgezet onderwijs op te stellen met daarbij behorende investeringsbehoefte.

2.3 Financiering

In de financieringsparagraaf legt de gemeente de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's vast. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Net als de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, bevat ook de paragraaf financiering informatie over de financiële risico's die een gemeente loopt. De risico's in deze paragraaf zijn goed kwantificeerbaar. Het gaat hier bijvoorbeeld om krediet-, rente- en liquiditeitsrisico's.

2.3.1 Kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie heeft de gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste worden toegelicht:

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om het begrotingstekort (EMU-tekort) de komende jaren verder weg te werken. Gemeenten worden hierdoor beperkt in het aantrekken van leningen.

Wet Fido

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de wettelijke kaders van de Wet Fido (financiering decentrale overheden). In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt onder andere tot uitdrukking in een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Eind 2013 is de Wet Fido gewijzigd door de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden.

RUDDO

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen, voor zover die niet in de schatkist worden te worden aangehouden, aan moeten voldoen. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut, financiële verordening.

In het treasurystatuut zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie. In 2017 is een onderzoek uitgevoerd naar hoe wij op dit moment deze functie invullen. De conclusies en aanbevelingen uit dit rapport leiden mogelijk tot een aangepast treasurystatuut en financiële verordening. Deze documenten worden in dat geval ter besluitvorming aan u voorgelegd.

2.3.2 Treasury

Financieringsbehoefte

In de afgelopen jaren is onze financieringsbehoefte voornamelijk 'lang' gefinancierd. Gezien de gunstige rentepercentages en de financiële positie van de gemeente werd hiermee het risico op renteschommelingen zoveel mogelijk opgevangen. De herfinanciering in 2015 is hier een goed voorbeeld van. Op basis van de huidige prognoses ligt het niet voor de hand dat er in 2018 en de jaren daarna sprake zal zijn van een financieringsbehoefte. De verwachting is dat er in 2018 meer geld 'in' zal komen dan er 'uit' gaat. De leningen aan de bank kunnen alleen niet zonder boetes vervroegd worden afgelost. Dit betekent dat we ook gaan kijken of we overtollige middelen tegen een hoger rendement kunnen uitzetten bij andere overheden.

Garantstellingen

Door garantstellingen en financiële deelnemingen worden middelen ingezet voor derden die geheel of gedeeltelijk publieke taken uitvoeren. De gemeente staat bijvoorbeeld garant voor een aantal leningen die door bouwcoöperaties en maatschappelijke instellingen zijn afgesloten. In het in 2014 vastgesteld beleidskader garanties is opgenomen onder welke voorwaarden de gemeente bereid is alsnog een borg- of garantstelling af te geven.

Relatiebeheer

De (kort geld) financiering van de gemeente komt grotendeels tot stand via de BNG middels rekening-courant en kasgeldleningen. Daarbij vindt saldo regulatie plaats. Daarnaast wordt ook bij ABN-AMRO bank een rekening-courant aangehouden.

2.3.3 Cijfers

Rentevisie

De gemiddelde rente op de leningen van de huidige vaste schuld bedraagt circa 2,5 %. De verwachting is dat zowel de rente op de geld- als kapitaalmarkt voorlopig op een laag niveau blijft waarbij een lichte opwaartse trend zichtbaar is.

Kredietrisico

Kredietrisicobeheer kunnen we omschrijven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingen als gevolg van insolventie of deficit van tegenpartijen.

<i>Financiële vaste activa</i>	Geprognosticeerde boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	13.873.465
Voorziening 'kapitaalverstrekking deelnemingen'	-2.000.000
Overige langlopende leningen	204.431
Overige uitzettingen > 1 jaar	101.774
	12.179.670

Tabel 6: Verstrekte geldleningen

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een begrotingsomvang van € 159.793.000 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet 8,5% van dit bedrag ofwel € 13.582.405 Dit is het maximale bedrag dat met kort geld mag worden gefinancierd. Aan de hand van de liquiditeitsprognose wordt dit gemonitord.

Renterisiconorm

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de Wet FIDO is het renterisico bepaald op 20% van het begrotingsvolume. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm niet wordt overschreden.

<i>omschrijving</i>	<i>stap</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
		<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.001</i>	<i>x 1.000</i>
Renterisico						
renteherzieningen	1:	-	-	-	-	-
aflossingen	2:	4.103	5.103	5.103	5.103	5.103
renterisico (1+2)	3:	4.103	5.103	5.103	5.103	5.103
renterisiconorm						
begrotingstotaal	4a:	147.505	159.793	154.779	153.362	153.287
vastgesteld percentage	4b:	20%	20%	20%	20%	20%
renterisiconorm (4a x 4b)	4:	29.501	31.959	30.956	30.672	30.657
Ruimte onder						
renterisiconorm (4-3)	5:	25.398	26.856	25.853	25.569	25.554

Tabel 7: Renterisiconorm

Rentetoerekening 2018

Vanaf het begrotingsjaar 2018 moet de rekenrente volgens een vaste formule worden berekend en kan u deze niet meer vrij bepalen. Uw invloed op het renteresultaat is vanaf dat moment beperkt tot de keuze om wel of geen rente over het eigen vermogen te berekenen. De omvang van de rente die over het eigen vermogen mag worden berekend, is met ingang van de begroting 2017 gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over haar extern aangetrokken leningen betaalt.

Renteschema

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	3.450.000
b.	De externe rentebaten	-/-	€ <u>25.000</u>
	Totaal door te rekenen externe rente	€	3.425.000
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	- 824.000
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	- <u>0</u>
	Saldo door te rekenen externe rente	€	2.601.000
D1.	Rente over eigen vermogen	-	750.000
D2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-	<u>0</u>
	De aan taakvelden (progr. incl. Overhead) toe te rekenen rente	€	3.351.000
e.	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-	<u>3.855.000</u>
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	€	<u>504.000</u>

Tabel 8: Renteberekening begroting

2.4. Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de thema's te realiseren. Het betreft de beleidsmatige (primaire) processen, de ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Verbetering getrouwheid en/of rechtmatigheid

Dit betreft verbetering van de bevindingen die de accountant heeft gedaan in zijn managementletter.

● **Personele kosten**

Naar aanleiding van de bevindingen van de accountant is eind 2016 een plan van aanpak gemaakt om de drie aanbevelingen te implementeren.

De maandelijkse controles zijn een standaard onderdeel van het werkproces. De aandacht gaat uit naar het zichtbaar maken van deze controles. Het plan van aanpak richt zich ook op het beter registreren van de steekproeven en overige controles. Deze maatregelen leiden tot de gevraagde verbetering.

● **Verbetering factuurbehandeling en betaling**

De accountant heeft geconstateerd dat factuurbehandeling en betaling voorzien zijn van voldoende waarborgen en controles, maar dat de IT-omgeving niet sluitend is. Hierdoor kunnen de getroffen waarborgen en controles (theoretisch) worden omzeild. Aan verbetering van de IT-omgeving wordt gewerkt. Wij verwachten dat deze verbetering voor de managementletter 2018 voor elkaar is. Tot dat moment voeren wij verbijzonderde interne controle (VIC) uit op de autorisaties in ons financiële systeem. Dit doen wij om het omzeilen van de getroffen waarborgen en controles te voorkomen en/of voor herstel daarvan. De tot nu toe uitgevoerde VIC's leiden niet tot aanbevelingen of tot herstel.

● **Automatisering**

In de audit van de accountant is de algemene constatering dat het ICT-beheer en het applicatiebeheer op orde is. De gemeente heeft een bovengemiddeld inzicht in haar ICT-landschap, applicaties en devices.

De accountant heeft aandacht gevraagd voor:

- **Autorisatie matrix:** in 2017 is een grote stap gezet in het verkrijgen van inzicht en een plan van aanpak tot opschonen en implementatie van de autorisatie matrix en het beheer hiervan. In 2018 wordt uitvoering gegeven aan dit plan van aanpak.
- **Autorisaties binnen key2financien.** De aanbevelingen zijn veelal overgenomen dan wel het risico is op andere wijze gemitigeerd. Zie voor verdere toelichting verbetering factuurbehandeling en betaling.
- **Opzetten van IT control frame work.** De afgelopen twee jaar heeft de accountant enkele aanbevelingen gedaan. Het merendeel hiervan is geïmplementeerd of onder handen. In 2018 willen wij met de accountant in gesprek of dit het complete IT controle frame work omvat en welke exacte verwachtingen hij heeft om onze IT controls te kunnen steunen.

De afgelopen jaren is veel aandacht besteed aan de basis op orde. Dit heeft er toe geleid dat de beheerskosten (licenties, support en investeringen) onder controle zijn. Deze lijn zetten we voort in 2018.

● **Subsidies**

De accountant heeft aangegeven in de managementletter dat er sprake is van de vereiste minimale functiescheiding, maar niet van controle in de lijn. Voor de controle 2016 en 2017 betekent dit dat de accountant mogelijk via aanvullende waarnemingen zal vaststellen of er sprake is van rechtmatige subsidie-uitgaven. Inmiddels zijn de werkprocessen aangepast en geoptimaliseerd. Voornemen is om de werkprocessen te ondersteunen via het ICT-systeem zaakgericht werken. Tevens is in de processen een lijncontrole ingebouwd waar toetsing plaatsvindt op rechtmatigheid van de te verstrekken subsidies. Deze lijncontrole gaat in per 2018.

● **Uitkeringen en WMO**

De accountant heeft aangegeven dat de processen rondom uitkeringen en WMO aandacht vragen. Wij hebben intern prioriteit gegeven aan de sturing op kwaliteit en resultaten. Dit heeft geresulteerd in het project "basis op orde". Vanaf 2017 tot en met 2019, willen wij de bedrijfsvoering systematisch verbeteren, om beter inzicht te krijgen in processen en resultaten. De aandachtsgebieden zijn verdeeld en per gebied wordt een vastgesteld traject doorlopen. We verwachten minimaal twee jaar nodig te hebben voor het totale traject.

Dit moet leiden tot een substantiële verbetering van de bedrijfsvoering binnen het sociaal domein. In 2018 richten we ons op een verbetering in de management- en sturingsinformatie binnen het Sociaal domein. Dat geldt voor management- en bestuurlijke informatie en de wettelijke vereiste informatie op afzonderlijke taken binnen het Sociaal domein. Om dit te bereiken, worden bestaande dashboards verder verbeterd.

● **Jeugdzorg**

De accountant heeft aangegeven dat het uitvoeren van interne controles van groot belang zijn om de rechtmatigheid van de verstrekte jeugdzorg aan te tonen. In 2017 zijn de eerste verbeteringen doorgevoerd om de rechtmatigheid en de noodzakelijke functiescheiding binnen de jeugdzorg op een aanvaardbaar niveau te brengen. Door de facturatie in eigen beheer uit te voeren, zijn we op termijn beter in staat om de rechtmatigheid van facturen te controleren. Aanvankelijk heeft de overdracht gezorgd voor hogere werkdruk en daardoor (tijdelijk) iets minder grip op het geheel. Dat is verbeterd en er zijn nu afspraken gemaakt, zodat (geanonimiseerd) op cliëntniveau de interne controle plaatsvindt. Dit wordt periodiek uitgevoerd en vastgelegd. De verbijzonderde interne controle op de taken Jeugd wordt uitgevoerd door de centrale interne controle functionaris. Deze functionaris valt niet onder verantwoordelijkheid van de uitvoerende afdeling om onafhankelijke controle en beoordeling te borgen.

In 2018 wordt deze werkwijze verder verfijnd. Daarin sluiten we aan bij de insourcing van de jeugd, Hierdoor wordt dit onderdeel vanaf 2018 geheel door de gemeente uitgevoerd. Tevens zorgen we in 2018 voor een heldere functiescheiding en beschrijving van verantwoordelijkheden tussen front – en backoffice. Daarnaast sluiten we aan bij het landelijk accountantsprotocol financiële productieverantwoording WMO en Jeugdwet. Hierdoor willen we de administratieve lasten voor alle betrokken partijen zoveel mogelijk

beperken en een stevige basis leggen voor de beoordeling van rechtmatigheid en getrouwheid van dit onderdeel.

De accountant en onze interne controle konden geen controle uitvoeren en daardoor geen oordeel vormen over de getrouwheid en de rechtmatigheid. Voor bescherming van de persoonlijke levenssfeer (privacy) is het (nog) niet toegestaan informatie over cliënten te verstrekken aan derden, waaronder voor controles van buiten. Dat is opgelost door onze interne controle en de accountantscontrole te doen samen met een medewerker in de jeugdzorg die in het systeem voldoende autorisatie heeft. Op het beeldscherm worden de gegevens opgevraagd en getoond aan de interne controleur. Met de accountant is overeengekomen dat de beoordeling van onze interne controle ook via het beeldscherm verloopt, net als de interne controle zelf. Hierop baseren onze interne controle en de accountant hun bevindingen en oordeel.

● **Grondexploitatie**

Tijdigheid en onderbouwing hebben in het verleden problemen gegeven in de controle van de jaarrekening. De interne acties hebben geleid tot het jaarlijks opstellen van een notitie waarin inhoud en cijfers van de grotere complexen worden beschreven en waarbij de inhoudelijke verbinding wordt gelegd met programma, actueel beleid en demografische gegevens enzovoort. Daarmee ontstaat een tijdige en bredere basis voor de op te stellen afzonderlijke grondexploitaties. Ook wordt de halfjaarlijkse monitor Grondbedrijf gepresenteerd waarbij de werkelijke output (kosten en opbrengsten) van alle complexen samengevat wordt gepresenteerd en aan College en Raad aangeboden. Ook in deze monitor worden cijfers gekoppeld aan inhoud en kunnen vroegtijdig afwijkingen worden gesignaleerd en desgewenst maatregelen worden getroffen.

Daarnaast is in 2017 gestart met het implementeren van de afzonderlijke grexen in een nieuw technisch systeem: de 'grexmanager' van Metafoor. Met behulp van dit instrument kunnen de verschillende gegevens eenduidiger worden vastgelegd en gemonitord en ontstaat voor alle betrokken disciplines meer inzicht in de stand van zaken en de resultaten van de afzonderlijke complexen.

Verbetering doelmatigheid

Digitale belastingbalie (DBB) voor ondernemers

Ondernemers kunnen met E-herkenning nog geen toegang krijgen tot onze DBB. Wij hebben de leverancier van onze DBB gevraagd wanneer hij daar daadwerkelijk in kan voorzien. Voor ondernemers is er ook nog geen MijnOverheid. Daar wordt door het ministerie van Economische zaken aan gewerkt. Wij hopen dat ondernemers in 2018 toegang hebben tot onze DBB en MijnOverheid voor hen beschikbaar is.

E-factureren, de verplichting komt eraan

Met ingang van november 2018 zijn wij wettelijk verplicht om e-facturen te kunnen ontvangen en te verwerken bij overheidsopdrachten. De ontwerpfase is afgerond en de voorbereidingsfase is gestart. Uit de businesscase, gemaakt in de ontwerpfase, blijkt het volgende:

- minder administratieve lasten/kosten voor onze leveranciers;
- comfort voor onze postkamer;
- comfort voor budgethouders-/beheerders en
- 0,8 tot 0,9 fte minder aan financieel administratieve werkzaamheden betekent.

Wij verwachten dat E-factureren eenmalig ongeveer € 85.000 gaat kosten en structureel ongeveer € 13.000. De eenmalige kosten zijn de kosten van implementatie. Voor € 25.000 is reeds een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld. De structurele kosten zijn kosten van gebruik, beheer en onderhoud van de software, inclusief functioneel beheer daarvan. Zodra de resterende kosten concreet in beeld komen dan vragen wij u de benodigde middelen beschikbaar te stellen. De terugverdientijd van E-factureren schatten wij op vier tot vijf jaar.

Financiële kwaliteitszorg in stand houden

Voor belangrijke financiële onderwerpen laten wij onze advisering en werkwijzen checken door externe deskundigen. Voor deze kwaliteitszorg is een budget van € 17.000 beschikbaar. Dit budget is niet toereikend genoeg om deze kwaliteitszorg ook te kunnen doen voor de verbetering van onze treasury en voor de (nieuwe) vennootschapsbelasting. Wij verwachten dit te kunnen oplossen door de budgetten voor bezwaar en beroep tegen door de gemeente genomen besluiten te verlagen met dit bedrag. Door de informele aanpak van bezwaren zijn de kosten voor bezwaar en beroep lager.

Juridische systeem aansluiten op systeem voor digitaal archiveren

Het juridische systeem voor onder meer afhandeling van bezwaren, klachten en contractadministratie is niet aangesloten op het systeem Key2Documenten voor digitaal archiveren. Dit betekent dat documenten nu in een andere vorm digitaal worden gearchiveerd. De voor de aansluiting op het systeem Key2Documenten aangegane samenwerking met de gemeente Lelystad stagneert. Daarom proberen wij de aansluiting zelf met de leveranciers van de betrokken systemen voor elkaar te maken. Wij verwachten dat dit eind 2017/begin 2018 is gelukt.

Lager ziekteverzuim door aandacht voor mogelijkheden en preventie

Zoals u in de perspectiefnota 2017 hebt gelezen "piept en kraakt" de gemeentelijke organisatie. Een van de signalen is het hoge percentage ziekteverzuim. Het verzuim van onze organisatie is ruim hoger dan het landelijke gemiddelde bij overheidsorganisaties. We willen over drie jaar minimaal op het landelijke gemiddelde te zitten.

Dit gaan wij bereiken door:

1. Uitvoering van nieuwe arbotaken

Mede door de nieuwe arbowetgeving wordt er meer in de wet geregeld over arbeidsomstandigheden, preventie en de coördinatie hiervan. De nieuwe preventiemedewerker (zie deel II begroting) speelt hier een belangrijke rol in samen met de Ondernemingsraad en de arbocoördinator.

2. Meer aandacht voor preventie

Hierbij houden we rekening van een passend werk bij bijvoorbeeld vergrijzing, en een goede balans werk – privé (gezonde leefstijl, vitaliteit en een gezonde werkvloer).

3. Een professionele analyse van kansen en mogelijkheden binnen onze organisatie

Onze nieuwe arbodienstverlener/bedrijfsarts maakt een analyse van de organisatie om te kijken waar op korte en lange termijn het beste op kan worden ingezet. Bijvoorbeeld: training voor de leidinggevenden, meer samenwerking met arbeidsdeskundigen en verbeteren van arbeidsomstandigheden.

4. Aandacht voor gedrag bij aantal keer ziekmelding

Wij gaan bij medewerkers die zich vaker ziek melden, kijken of er extra achterliggende oorzaken zijn.

5. Mogelijkheden bij ziekte bekijken

Bij langdurig ziekteverzuim zetten we externe expertise in, waarbij gekeken wordt naar wat een medewerker nog wel kan.

6. De aandachtspunten uit de Risico-inventarisatie en evaluatie oppakken

In september 2017 is de Risico-inventarisatie en evaluatie (=RIE) opgeleverd. Dit rapport geeft de potentiële risico's en aanbevelingen aan voor het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. Wij zetten de aandachtspunten uit in een jaarplanning.

7. De werkdruk in de gaten blijven houden

We monitoren de genomen maatregelen uit de werkdrukonderzoeken die vanaf 2014 tot nu zijn gedaan. De afdelingen met een grote kans op problematische werkdruk, zijn twee keer onderzocht.

Verbetering contractadministratie en –beheer

Contractadministratie en –beheer voor inkoop-/aanbestedingscontracten is geïmplementeerd en zit in de nazorgfase. Wij verwachten dat deze fase eind 2017/begin 2018 is afgerond. Hierna pakken wij contractadministratie en –beheer voor andere contracten op.

Vereenvoudigen van de planning en control (P&C) documenten door automatisering

In 2015 hebt u besloten tot een nieuwe indeling en opzet van de perspectiefnota, begroting, jaarrekening, bestuursrapportage en verzamelbesluiten. In de perspectiefnota 2017 heeft u middelen beschikbaar gesteld om de kwaliteit van deze P&C documenten en het proces waarmee deze tot stand komen te verbeteren. Wij verwachten dit jaar de ontwerpfase te kunnen uitvoeren en de voorbereidings-, realisatie- en nazorgfase in 2018.

Wettelijk voorgeschreven functie en taken voor gegevensbescherming

Vanaf 25 mei 2018 moeten alle gemeenten voldoen aan de Europese privacyverordening. Met deze nieuwe wetgeving wordt een Functionaris Gegevensbescherming verplicht. Dat is een structurele nieuwe functie/rol waaraan de gemeente uitvoering moet geven. In de Perspectiefnota 2017 hebt u daarvoor structureel € 25.000 beschikbaar gesteld. Wij vinden de schaal van onze gemeente te klein om deze functionaris in eigen dienst te hebben. Daarom zullen wij dit jaar onderzoeken in hoeverre voor deze functie/rol samenwerking mogelijk is met enkele buurgemeenten, bij voorkeur de gemeenten Súdwest-Fryslân en de De Fryske Marren.

Geautomatiseerde ondersteuning juridische werkzaamheden

Juridische werkzaamheden worden deels geautomatiseerd ondersteund met een juridisch systeem. Die ondersteuning betreft onder meer afhandeling van bezwaren, klachten en contractadministratie. Uitbreiding van deze geautomatiseerde ondersteuning is nodig voor:

- Administratie en beheer van formele (veelal wettelijk voorgeschreven) aanwijzingsbesluiten (bijvoorbeeld BOA's, toezichthouders en dergelijke). Dit is nu niet op een centrale en sluitende manier geregeld. In de praktijk kan dit leiden tot vervelende situaties, bijvoorbeeld nog onbevoegde medewerkers. Daarnaast vraagt goed werkgeverschap om inzicht en overzicht. Voor het op een centrale en sluitende manier regelen zijn middelen nodig voor de geautomatiseerde ondersteuning daarvan.
- Juridisch systeem aansluiten op Basisregistratie Personen (BRP). Het juridisch systeem is niet aangesloten op de BRP. Dit betekent dat mutaties in persoonsgegevens van burgers (bijvoorbeeld verhuizingen, overlijden e.d.) niet automatisch doorkomen. Het juridisch systeem kan nu aangesloten worden op de BRP waardoor deze mutaties automatisch doorkomen. Voor ondernemers is er nog geen basisregistratie waarop aangesloten kan worden.
- Managementinformatie. Het juridisch systeem had geen aansluiting op de programmatuur die in gebruik is voor managementinformatie. Die aansluiting is nu beschikbaar.

Wij streven ernaar de verwachte incidentele kosten van € 42.000 te dekken uit de jaarlijks beschikbare middelen voor verdere ontwikkeling van de informatietechnologie (IT). De verwachte structurele kosten van € 8.000 en voor onderhoud van de programmatuur, zullen wij verwerken in de begroting 2019.

Professionalisering bedrijfsvoering beheer en onderhoud openbare ruimte

Uit onderzoek beheer openbare ruimte en kapitaalgoederen (Antea onderzoek) blijkt dat werkzaamheden planmatiger en professioneler georganiseerd kunnen worden. Dat vraagt om een andere rol en een hogere inzet van medewerkers.

De beheerafdeling wordt geprofessionaliseerd en legt de focus op naar buiten gericht werken. Wij zetten in op planmatig, professioneel en klantgericht werken en zoeken daarbij steeds meer aansluiting met de samenleving (Maak Het!). Aanleiding voor de verandering is de behoefte om steeds meer samen met onze inwoners, invulling te geven aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Indicatoren

<i>Indicatoren</i>	<i>eenheid</i>	<i>periode</i>	<i>regio</i>	<i>waarde</i>	<i>Bron</i>
Formatie	FTE per 1000 inwoners	2018	Heerenveen	8,6	Eigen administratie
<i>Beschrijving</i>	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van uw organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.				

Bezetting	FTE per 1000 inwoners	2018	Heerenveen	7,5	Eigen administratie
<i>Beschrijving</i>	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Let op: ook boventallige medewerkers moeten hier meegeteld worden.				

Organisatiekosten	Kosten in euro's per inwoner	2018	Heerenveen	€ 630	Eigen administratie
<i>Beschrijving</i>	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.				

Externe inhuur	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	2018	Heerenveen	8,31%	Eigen administratie
<i>Beschrijving</i>	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.				

2.5 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang dan gaat het niet om een verbonden partij. In deze paragraaf zijn nieuwe verbonden partijen en ontwikkelingen op het gebied van samenwerken toegelicht. Ook beleidsontwikkelingen op het gebied van samenwerken worden toegelicht.

In de bijlage 'Lijst verbonden partijen begroting 2018' staan de belangrijkste ontwikkelingen, gewijzigde opvattingen over visie en beleidsvoornemens en worden mogelijke financiële risico's benoemd. Als gevolg van het vernieuwde BBV zijn de maatschappelijke doelen en de gemeentelijke belangen ook weergegeven per hoofdfunctie in deel 2 van deze begroting.

Risicobeheersing verbonden partijen

In de nota risicomangement en weerstandsvermogen is opgenomen dat ook de financiële risico's bij verbonden partijen meegenomen worden in de periodieke risico-inventarisaties. Als dit risico behoort tot de top tien risico's van de gemeente Heerenveen wordt dit verder toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In de 'Lijst verbonden partijen' zijn de financiële risico's per verbonden partijen weergegeven. Daarnaast wordt in de nieuwe nota Samenwerken ook aandacht besteed aan de beheersing van de risico's en de manier waarop de beoogde doelen worden gemonitord.

Nieuwe categorie

Vanaf het begrotingsjaar 2017 zijn de verbonden partijen onderverdeeld in:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen en
- overige verbonden partijen.

In de notitie Verbonden partijen van de commissie BBV adviseren zij gemeenten om ook andere organisaties op te nemen. Bij deze organisaties is geen sprake van een financieel belang zoals beschreven in het BBV, maar is wel sprake van een structurele bekostiging en grote mate van afhankelijkheid van de gemeente. In de nota Samenwerken, wordt ook aandacht besteed aan de invulling van het begrip verbonden partijen en samenwerken. Aan deze nota wordt momenteel gewerkt. Naar aanleiding hiervan worden mogelijk organisaties toegevoegd aan de categorie 'overige verbonden partijen'.

Samenwerking ICT

Op dit moment onderzoeken wij de mogelijkheden voor een samenwerking op het gebied van ICT. Wij zijn met de gemeente Súdwest-Fryslân in gesprek.

2.6 Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf Grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming en
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

2.6.1 Nota Grondbeleid

De actuele nota Grondbeleid, die op 7 november 2013 door de gemeenteraad is vastgesteld, geeft nieuwe kaders. Kaders in de vorm van beleidsregels. Het accent ligt op het acteren in een situatie, waarbij sprake is van veel grond en relatief weinig programma en een hoog risicoprofiel. De nota richt zich, anders dan de vorige nota, vooral op het beheersbaar maken van risico's, het verbeteren van de processen binnen het grondbedrijf, het beter structureren van de informatievoorziening. En bovenal op een sterkere focus op de projecten- en grondportefeuille.

Beleidsregels opgenomen in de nieuwe nota Grondbeleid

Onderstaand worden de kaders voor het (nieuwe) grondbeleid, zoals in deze nota beschreven, en voor zover in de huidige situatie relevant, vermeld:

- de gemeente legt de nadruk op de instrumenten van het kostenverhaal; wij willen gemaakte kosten terugverdienen tegen een zo beperkt mogelijk risicoprofiel;
- de gemeente neemt een kritische houding aan ten aanzien van het behoud van haar vastgoed en grondportefeuille;
- met het grondprijnsbeleid beoogt de gemeente de bouwgrond te verkopen tegen marktconforme condities en prijzen. Daarbij wordt voortdurend rekening gehouden met wijzigingen in marktomstandigheden;
- gronden worden uitgegeven tegen marktaande. Deze waarde wordt objectief en transparant vastgesteld. In eerste aanleg wordt gebruik gemaakt van de residuele grondwaardebepaling en waar nodig wordt expertise ingehuurd van makelaars en taxateurs en adviseurs om bouwkosten te toetsen;
- voor niet commerciële functies hanteert de gemeente in eerste aanleg de kostprijsmethode;
- voor alle grondexploitaties worden onderbouwde exploitatieberekeningen gemaakt;
- de exploitatieberekeningen worden aan de raad ter vaststelling aangeboden en jaarlijks herzien;
- naast de reguliere informatie in het kader van de P&C cyclus en het vaststellen van de grondexploitaties informeren wij u minimaal twee maal per jaar over de voortgang van de grondexploitatie. Via deze monitoring wordt u betrokken bij de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang binnen de afzonderlijke projecten; afwijkingen worden vroegtijdig gesignaleerd, zodat kan worden bijgestuurd indien gewenst;
- bij het opstellen van grondexploitaties worden ook risicoanalyses opgesteld;
- winsten worden in beginsel pas genomen bij afsluiting van een complex;

- verlies wordt genomen door een voorziening te treffen ter grootte van het volledige verlies. Het verlies wordt direct genomen zodra het zich voordoet.

2.6.2 Monitoring projecten grondbedrijf, risico analyse en actualisatie

De monitor Grondbedrijf is inmiddels enkele jaren actief. De monitor voldoet aan de verwachtingen en geeft goede handvaten voor het beheersen van de grondexploitaties en maakt de inhoudelijke voortgang van de verschillende projecten en processen inzichtelijk. Bij het monitoren richten we ons telkens op de referentiesituatie zoals die jaarlijks wordt vastgesteld bij de behandeling van de Themarekening. Daarbij wordt per project de situatie per 1 januari van het betreffende jaar geschetst en vastgelegd in de vorm van:

- boekwaarde;
- exploitatie resultaat;
- programmering en fasering (welke kosten en opbrengsten voor de komende jaren);
- nog te realiseren opbrengsten en te maken kosten.

De meest recente monitor, die de voortgang van de projecten per 1 juni 2017 beschrijft, is aan u ter kennisneming gestuurd. Uit deze monitor komt het volgende beeld naar voren:

- Woningbouw: Het in 2015 ingezette herstel van de woningmarkt is in Heerenveen heel goed merkbaar. Dit vertaalt zich in betere resultaten in de exploitatie van gronden voor woningbouw. Waar wij bijvoorbeeld voor Skoatterwâld uitgaan van gemiddeld 60 woningen per jaar, zien we de feitelijke bouw uitkomen op een aantal variërend van 80 tot 100 woningen per jaar (2015, 2016 en 2017). Vanaf 2015 zien wij dit ook terug in de positieve cash-flow. In deze jaren zijn de opbrengsten aanmerkelijk hoger dan de kosten; ook ten opzichte van de vastgestelde grondexploitaties.
- Bedrijventerreinen: De exploitatie van de betreffende gronden laat een beeld zien dat past binnen de voorspelde lange termijn trends, waarbij de jaarlijkse uitgifte tot 2020 op hetzelfde niveau doorgaat en na 2020 iets afbouwt.
- Gemengde gebieden: (stadiongebied c.a.): door eerdere aanpassingen zijn voor deze gronden op middellange termijn geen opbrengsten geraamd.

2.6.3 Techniek grondexploitaties

In 2017 zijn wij gestart met de introductie van een nieuw hulpmiddel om de grondexploitaties te bouwen en te onderhouden. Het nieuwe systeem (genaamd 'grexmanager') maakt de opbouw van de verschillende projecten helderder en eenduidiger. Maakt snellere (management) analyses mogelijk en biedt de afzonderlijke disciplines meer mogelijkheden en comfort bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de verschillende grondexploitaties. Wij verwachten eind 2017 alle grondexploitaties te hebben opgenomen in het nieuwe systeem.

2.6.4 Actuele prognose

De volgende tabel geeft voor het onderdeel woningbouw het verloop van de boekwaarde weer voor de komende jaren:

jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
totale lasten	2.932	3.301	3.069	2.507	1.751	1.684	2.615
totale baten	7.035	5.716	2.930	3.190	3.932	2.593	2.717
saldo	-4.103	-2.415	139	-683	-2.181	-909	-102
resultaatboeking	1	1	35	209	69	113	0
boekwaarde 1-1	27.855	23.752	21.338	21.512	21.038	18.925	18.127
boekwaarde 31-12	23.752	21.338	21.512	21.038	18.925	18.127	18.024

Tabel 9: Verloop van de boekwaarde woningbouw

De volgende tabel geeft voor het onderdeel bedrijventerreinen het verloop van de boekwaarde weer voor de komende jaren:

jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
totale lasten	798	949	715	625	1.233	858	873
totale baten	4.994	1.699	2.278	1.557	1.652	1.215	1.233
saldo	4.196-	750-	1.563-	932-	419-	357-	360-
resultaatboeking	140	140	240	324	160	160	160
boekwaarde 1-1	7.490	3.434	2.823	1.499	891	631	433
boekwaarde 31-12	3.434	2.823	1.499	891	631	433	233

Tabel 10: Verloop boekwaarde bedrijventerreinen

De Netto Contante Waarde van alle complexen voor woningbouw bedraagt € 600.000 negatief (dit betekent een positief saldo).

De Netto Contante Waarde van alle complexen voor bedrijventerreinen bedraagt € 6.517.000 negatief (dit betekent een positief saldo).

2.6.5 Reserve grondbedrijf

Er is geen sprake van een aparte reserve grondbedrijf. De risico's van het grondbedrijf worden meegenomen in de periodieke risico-inventarisatie. Aan de hand van deze inventarisatie is de omvang van het weerstandsvermogen bepaald. Wij streven naar een algemene reserve met minimaal dezelfde omvang.

2.7 Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn de opbrengsten uit retributies en de eigen belastingen. Retributies zijn gedwongen betalingen aan de gemeente voor verleende diensten.

Met de informatie in deze paragraaf Lokale heffingen kunt u een afweging maken tussen de belastingdruk en het gewenste voorzieningenniveau in de gemeente. U vindt namelijk informatie over:

- de geraamde opbrengsten;
- het beleid ten aanzien van lokale heffingen;
- de lokale lastendruk;
- het kwijtscheldingsbeleid en
- het invorderingsbeleid.

2.7.1 Geraamde opbrengsten

Opbrengsten	2018	2019	2020	2021
Afvalstoffenheffing	5.345	5.370	5.373	5.076
Bruggeld	90	90	46	46
Forensenbelasting	36	36	36	36
Haven-, kade- en opslaggeld	70	70	70	70
Hondenbelasting	146	146	146	146
Leges	2.111	2.111	2.111	2.111
Lijkbezorgingrechten	206	206	206	206
Onroerende zaak belasting (OZB)	14.097	14.097	14.097	14.097
Parkeerbelasting	2.290	2.309	2.329	2.339
Precariobelasting	40	40	40	40
Precariobelasting (kabels en leidingen)	3.175	3.175	3.175	3.175
Reclamebelasting	135	135	135	135
Rioolheffing	5.248	5.513	5.775	6.048
Toeristenbelasting	94	94	94	94
Totaal <i>belasting, heffing, recht, leges</i>	33.083	33.392	33.633	33.619

Tabel 11: Geraamde opbrengsten 2018-2021 (x € 1.000)

Onderbouwing kostendekkendheid

Vanaf de begroting 2017 moet er in het overzicht van lokale heffingen ook inzichtelijk worden gemaakt dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald, geldt dat de gemeente er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. Dit betekent dat in een tabel wordt aangegeven wat de omvang van de lasten is, gespecificeerd per taakveld waar de kosten zijn opgenomen, met daartegenover welke baten uit de heffing worden verwacht. De kostendekkendheid is vervolgens het percentage van de geraamde lasten ten opzichte van de geraamde baten. Ook moet in deze paragraaf worden uitgelegd welke beleidsuitgangspunten aan die berekeningen ten grondslag liggen en hoe deze uitgangspunten worden gebruikt om de hoogte van de heffing te bepalen.

7.2 Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Het beleid van de gemeente Heerenveen is er op gericht daar waar mogelijk de kosten die gemoeid zijn bij individuele dienstverlening aan burgers en bedrijven deze aan hen door te belasten. De door te belasten begrote kosten worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2018 geldt een index van 1,5%.

In de memorie van toelichting van de legesverordening is een overzicht van de kostendekkendheid per hoofdstuk opgenomen. Het dekkingspercentage van de totale legesverordening mag (wettelijk) maximaal 100% bedragen. Individuele leges mogen wel een overdekking kennen, maar alle leges gezamenlijk mogen maximaal 100% van de kosten dekken. Waar wettelijke maximumtarieven zijn vastgesteld hanteren we die. Voor 2018 komt de kostendekkendheid van de totale legesverordening uit op 68%.

Afvalstoffenheffing

Van alle percelen waarvoor ingevolge de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, wordt een afvalstoffenheffing geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing](#). In Heerenveen wordt bij afvalstoffenheffing onderscheid gemaakt in een vast deel en een variabel deel, ook wel Diftar genoemd. Indien op rekeningbasis overschotten ontstaan dan worden die gereserveerd om de tarieven in de toekomst te kunnen egaliseren. De kwijtscheldingen stijgen dit jaar met ongeveer € 110.000. Op basis van 100% kostendekkendheid wordt deze kwijtschelding meegenomen in de tarieven van de diverse heffingen en belastingen. De consequentie hiervan is dat het vaste tariefdeel met ongeveer € 5 per (diftar)aansluiting zal stijgen. Ook het variabele tariefdeel voor het aanbieden van de sortibak zal worden verhoogd. Dit in verband met een verhoging van de uniforme verwerkingstarieven en een behoorlijke stijging van de kosten van verwerking van B- en C-hout op de milieustraat. De definitieve tarieven worden in de nieuwe verordening aan u voorgelegd.

Bruggeld

Voor het van gemeentewege openen en geopend houden van bepaalde bruggen wordt (onder de naam bruggeld) een recht geheven voor de doorvaart van een vaartuig. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van bruggeld](#). De tarieven voor 2018 worden, om ze hanteerbaar te houden, niet verhoogd. De tarieven voor bruggeld blijven ongewijzigd op € 2 per doorvaart. Voor 2018 en 2019 zijn zowel de begrote uitgaven als de begrote inkomsten met € 45.000 verhoogd, waardoor de begroting in lijn is met de werkelijkheid.

Forensenbelasting

Personen die in de gemeente langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister zijn forensenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting](#). De hogere opbrengsten van deze belasting, groot € 10.000, zijn conform de Perspectiefnota 2017 structureel geraamd. Deze belasting is verder gelijk gebleven aan 2017.

Haven-, kade- en opslaggeld

Voor:

- het innemen van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven;
- voor het gebruik maken van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen en
- voor het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden worden rechten geheven onder de naam haven-, kade- en opslaggeld. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld](#). We stellen voor deze tarieven op een zelfde niveau te houden als in 2017. De havengelden voor Akkrum zijn vorig jaar verhoogd.

Hondenbelasting

Houders van honden zijn hondenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting](#). De opbrengsten van deze belasting zijn conform de Perspectiefnota 2017 structureel verlaagd met € 125.000. De hogere opbrengsten van deze belasting, groot € 20.000, zijn conform de Perspectiefnota 2017 structureel geraamd. Deze belasting is verder gelijk gebleven aan 2017.

Leges

Voor het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten en voor het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument worden (onder de naam leges) rechten geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van leges](#). De leges zijn, los van de inflatiecorrectie, onveranderd.

Lijkbezorgingrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingrechten](#). Hoewel het aantal begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen zich lijkt te stabiliseren, is het zaak alert te blijven op ontwikkelingen en de tarieven op een gelijk blijvend niveau te houden. De tarieventabel zal overigens op onderdelen nog moeten worden aangepast en geactualiseerd. Dit onderwerp komt in het najaar terug bij de vaststelling van de tarieven.

Onroerende zaak belastingen (OZB)

Op binnen de gemeente gelegen onroerende zaken wordt een onroerende zaak belastingen (OZB) geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen](#). Voor het bepalen van de tarieven (percentages) van de OZB is de totale heffingsgrondslag (som van alle WOZ-waarden) in de gemeente bepalend. De tarieven zijn bepaald op basis van een verwachte waardeontwikkeling van alle WOZ-waarden. De tarieven worden bij een daling van de heffingsgrondslag naar boven en bij een stijging naar beneden bijgesteld om tot de door u gewenste opbrengst OZB te komen. De opbrengsten van deze belasting zijn conform de Perspectiefnota 2017 structureel verlaagd met € 580.000. De OZB is verder gelijk gebleven aan 2017. Door de verlaging van de OZB gaat ook de bijdrage aan het ondernemersfonds evenredig omlaag. De bijdrage aan het Ondernemersfonds HOF blijft 4,76 % van de opbrengst OZB niet-woningen (minus de gemeentelijke gebouwen).

Uitvoering Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ)

Voor inzicht in onze uitvoering van de Wet WOZ doen wij mee aan de [WOZ benchmark](#) van de Waarderingskamer. Met de resultaten uit deze benchmark kunnen wij onze uitvoering vergelijken met andere gemeenten, waaronder enkele omliggende gemeenten. De benchmark geeft inzicht in verschillende WOZ gerelateerde onderwerpen waaronder de kosten van uitvoering.

Parkeerbelasting

Voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een van gemeentewege verleende vergunning voor het parkeren van een motorvoertuig wordt een parkeerbelasting geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting](#). De tarieven zullen voor 2018 niet worden verhoogd.

Precariobelasting

Op het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond wordt een precariobelasting geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting](#).

Sinds 2011 wordt deze belasting ook op nutsnetwerken (gas en elektriciteit) geheven. Deze belasting wordt opgelegd aan nuts- en particuliere bedrijven die daarvan eigenaar zijn. Kabels in het kader van de Communicatiewet² moeten worden gedoogd en kunnen niet worden belast. Sinds 1 juli 2017 kunnen gemeenten geen precariobelasting meer heffen over nutsnetwerken die nuts- en particuliere bedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren. Vanaf die datum is de wet tot afschaffing van de precariobelasting op nutsnetwerken van kracht. Gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken, mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Onder deze overgangsregeling kan een gemeente maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold. Heerenveen valt binnen deze overgangsregeling. Dat tarief is € 0,19 per meter kabels/leidingen per maand.

De precario voor gebruik van gemeentegrond is, los van de inflatiecorrectie, onveranderd.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven in het centrumgebied van Heerenveen. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting](#). Het grootste deel van de opbrengsten is bestemd voor evenementen en promotie, een deel voor initiatieven op het gebied van schoon, heel en veilig, en een deel ter dekking van de perceptiekosten. Het grootste deel van de opbrengsten is bestemd voor evenementen, een klein deel voor de organisatie van het centrummanagement. De perceptiekosten van € 4.000 worden door ons op de opbrengst ingehouden. Met ingang van 2017 wordt de netto opbrengst gesubsidieerd aan de stichting die het centrummanagement organiseert, de Stichting Centrum Promotie Heerenveen. Deze stichting, alsmede de HOV en de KHN, hebben ons verzocht het tarief van de reclamebelasting, behalve met de inflatiecorrectie van 1,5%, te verhogen met een bedrag van € 10 tot een bedrag van € 427,44 (€ 35,62 per maand). Met deze verhoogde opbrengst willen de betrokken partijen een aantal

² Kabels ten dienste van een openbaar elektronisch communicatienetwerk.

nieuwe evenementen in het centrum mogelijk maken en wordt de daling van de 4% OZB gecompenseerd.

Rioolheffing

Van alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering wordt een rioolheffing geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing](#). Via deze heffing op woningen en niet-woningen worden de kosten van onderhoud en vervanging van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond en afvalwater) in de gemeente gedekt. In het door de raad in december 2015 vastgestelde Gemeentelijk Riolerings Plan met bijbehorende kostendekkingsplan, is afgesproken dat de rioolheffing(en) elk jaar met 4,75% zullen stijgen. Dit geldt voor huishoudens en voor bedrijven. Er is geen noodzaak om hier van af te wijken.

Toeristenbelasting

Op nachtverblijf wordt een toeristenbelasting geheven. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting](#). De hogere opbrengsten van deze belasting, groot € 40.000, zijn conform de Perspectiefnota 2017 structureel geraamd. Deze belasting is verder gelijk gebleven aan 2017.

2.7.3 Lokale lastendruk

Voor inzicht in de lokale lastendruk maken wij gebruik van de [lokale lasten meter](#). Met deze meter kunnen burgers, ondernemers en u inzicht krijgen in de lokale lasten en deze vergelijken met andere gemeenten, waaronder de omliggende gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- de OZB;
- de rioolheffing;
- de afvalstoffenheffing en
- de hondenbelasting.

Voor [raadsleden](#) is het mogelijk om met de meter de hoogte van belastingen en heffingen te berekenen en te bekijken wat dat doet voor de burgers en/of ondernemers en voor de opbrengsten voor de gemeente.

2.7.4 Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als u die mogelijkheid heeft vastgesteld. Dat heeft u gedaan in de [Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen](#). Hierin heeft u de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. U bent hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

De kwijtschelding is conform de Perspectiefnota 2017 structureel verhoogd met € 120.000 voor kwijtschelding van het variabele deel van de afvalstoffenheffing (Diftar) voor de doelgroep. Hiervoor wordt vanuit de algemene middelen een bedrag van

€ 120.000 bijgestort in het participatiefonds. Daarnaast is in deze begroting geadviseerd de storting in het Participatiefonds kwijtschelding te verhogen met € 110.000 omdat er meer burgers in aanmerking komen voor kwijtschelding.

2.7.5 Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen/heffingen wordt op een gecombineerde aanslag opgelegd aan de belastingplichtigen. De rest wordt op andere wijze opgelegd aan de belastingplichtigen. Indien niet tijdig wordt betaald, wordt de invordering gestart. Daarin worden de wettelijke regels opgenomen in de door u besloten belasting- en heffingverordeningen en de [Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen](#) gevolgd.

De kosten van dwanginvordering zijn conform de perspectiefnota 2017 structureel verlaagd met € 30.000.

Financiële begroting

1 Overzicht reserves en voorzieningen

STAAT VAN RESERVES BEGROTING 2018

Reserve	Omschrijving	I/S	Stand 1-1-18	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-18
60705	Algemene Reserve niet geblokkeerd	I	100		100	0
60750	Algemene Reserve	I	14.044	519		14.563
60755	Reserve Weerstandsvermogen	S	15.600	1.400		17.000
62470	Projecten uit eigen middelen	I	58		58	0
62500	Sociaal Cultureel werk Aengwirden	I	100			100
62501	Reserve Sociaal Domein	I	6.500	3.379	3.917	5.962
62597	Reserve leegstand Kompanije/ MFG Jubbega	I	77		60	17
62598	Reserve Baggeren	I	129			129
62795	Frichtiekosten concern	I	906	35	321	620
62810	Reserve BGT	S	300			300
Totaal reserves			37.814	5.333	4.455	38.692

STAAT VAN VOORZIENINGEN BEGROTING 2018

Voorziening	Omschrijving	I/S	Stand 1-1-18	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-18
68460	Participatie Thialf	I	1.500			1.500
68480	Voorziening deelneming SSH BV	I	599			599
68520	Voorziening sportvelden	S	381	305	85	601
68573	Onderhoud kade- en oeverbescherming	S	48	51	1	98
68574	Onderhoud CT kunstwerken	S	44	152	60	137
68577	Voorziening onderhoud gebouwen	S	1.515	1.242	2.368	389
68584	Achterstallig onderhoud B'him: Medium	I	24			24
68585	Voorziening Afvalstoffenheffing	I	337	18		356
68591	Verplichting B'him (RO; risicovoorziening)	I	285		80	205
68597	Rioleringen	S	7.070	606	1.041	6.635
68710	Gevolgen wet APPA	S	4.015			4.015
68750	WGA-fonds	S	57	39	26	109
68760	Inventaris gemeentehuis	S	126	37	28	135
68770	Participatiefonds kwijtscheldingen	S	0	809	809	0
68795	Faciliteiten Raad	S	52	5	35	22
Totaal voorzieningen			16.053	3.264	4.533	14.825

2 Overzicht van te verstrekken subsidies

Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2017	Begroting 2018
<u>Evenementen</u>		
Subsidies	24.400	24.800
Subsidie aan marktproducenten	5.200	5.300
	29.600	30.100
<u>Cultuur</u>		
Bibliotheek	917.441	963.560
Bibliotheek: Project culturele samenwerking	15.322	30.644
Ateliers Majeur	670.034	670.654
Project culturele samenwerking	8.948	17.895
Museum Heerenveen	392.500	398.400
Museum Heerenveen - huur Stg. De Heerenveense School	14.150	14.300
Museum Heerenveen - Frontoffice toeristische activiteiten	8.286	8.410
Museum Heerenveen - huur Heerenveense School vm V.V.V.	18.260	18.500
Muziekkorpsen	13.220	13.420
Tomke - subsidie	2.724	2.766
AFUK - subsidie	4.410	4.476
Uur Cultuur - Stg. Keunstwurk	3.588	3.642
Comité Soarremoarre 8-11	0	200
Concert 4-5 koren CVF, TK en COV	0	1.000
Open monumentendag Oud Heerenveen	0	800
Mannekoor Credo Oranjeconcert 27-4	0	500
Stimuleringsregeling kwetsbare mensen	0	15.000
Herdenking 4-5 Akkrum	355	360
Herdenking 4-5 Raad van Kerken	812	824
Oranjewoud Festival	10.000	25.000
Museum belvedere	50.000	50.000
Stifting Akkrum Ald en Nij	660	670
Stifting Aldheidkeamer U. Bottema	660	670
Amateurkunsten	0	33.000
Cultureel duurzaam L.F. 2018	60.000	0
Monumentenstichting Boarnsterhim	22.200	22.535
Molen Welgelegen	15.304	15.540
Tjongermolen/De Fryske Mole	2.500	2.540
Molenstichting De Lege Midden Mellemolen	2.633	2.680
Heerenveen 'n Gouden Plak – Subsidie aan marktproducenten	12.400	0
	2.246.407	2.317.986

Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2017	Begroting 2018
<u>Jeugd</u>		
Scouting Van Maasdijk	1.000	1.015
Zomerspelweken Jubbega - Hoornsterzwaag	2.948	2.993
Jongeren centrum Medium Oldeboorn	1.638	1.663
Jongeren centrum STAJ Akkrum	1.612	1.636
Spikerspulwike Akkrum	2.500	2.535
Jeugdraad De Regenboog	750	837
Onderwijsachterstandsmiddelen subsidies VVE	175.798	178.398
Middelen Wet taaleis	48.341	49.041
Reguliere peuteropvang	389.202	395.002
Voorschoolse voorzieningen peuters	70.546	143.191
Subsidie SCF: Lichte hulpverlening en ondersteuning	574.706	513.900
Ontmoetingscentrum jonge ouders	22.838	23.300
Website What the Fean	8.120	8.100
Projectleiding CJG in de School	44.809	60.900
Eénmalige middelen voorheen CJG	56.889	0
	1.401.697	1.382.511
<u>Maatschappelijke Dienstverlening</u>		
Expansiehal/Kompenije Jubbega	79.300	80.490
Plaatselijk Belang Oudeschoot	34.965	35.490
Subsidie Maatschappelijke organisaties	50.500	51.250
	164.765	167.230
<u>Integrale veiligheid en crisisbeheersing</u>		
Bijdrage aan RIEC	0	5.500
	0	5.500
<u>Participatie</u>		
Vluchtelingenwerk	234.558	117.410
Stichting Leergeld	125.000	135.000
Stichting Jeugdsportfonds	30.000	30.000
Stichting Jeugd cultuurfonds	10.000	10.000
De basis op orde	50.270	50.000
Bewustwording en communicatie	10.000	10.000
Participatiefonds voor volwassenen	110.000	110.000
Stichting Urgente noden	7.541	7.615
Steunpunt De Barones	77.033	77.800
Voedselbank	24.868	26.370
	679.270	574.195

Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2017	Begroting 2018
<u>Sport</u>		
Subsidie Heerenveens Skutsje	1.480	1.495
Subsidie Skutsje Akkrum	p.m.	1.495
Subsidie Samen onderweg	2.105	2.125
Subsidie Topsport Noord	41.900	42.320
Subsidie Buurtsportcoaches (v/h Combinatiefuncties)	432.287	466.250
Subsidie loonkosten (Us Swimbad Jubbega)	24.144	24.510
	501.916	538.195
<u>Wet Maatschappelijke Ondersteuning</u>		
Stichting Caleidoscoop	1.425.243	1.446.043
Humanitas	3.613	3.713
Rondje Gezondheidszorg	6.938	7.038
Cosbo	4.530	4.630
Tumba	18.844	19.144
Slachtofferhulp	9.500	9.600
Stg. Present	5.000	5.075
Julia Jan Wouters-hospice	21.767	22.067
Dorpshulp Haskerdijken - Nieuwebrug	550	550
Mantelzorg en vrijwilligerswerk - Subsidie	122.100	126.000
Leefbaarheid en Meedoen	67.526	68.526
Versterken Eigen kracht	80.000	81.200
Caleidoscoop coordinatie buurtbemiddeling	12.913	13.013
Subsidie Fier Fryslan	29.435	29.835
GGZ Mind-up	51.350	52.150
	1.859.309	1.888.584
Totaal gesubsidieerde instellingen 2017-2018	6.882.964	6.904.301

3 Investeringsplan 2018

x € 1.000

Afdeling	Omschrijving	Begroot
R&W	Pick-up Toyota Dyna 100 (021) B'hiem	-41
R&W	Podiumwagen raf chasis (08-007)	-69
R&W	Tractor Valtra n122v (11-014)	-90
R&W	Snippercombinatie (Jensen A141 XL (11-015)	-128
R&W	Vrachtauto+kraan (04-001)	-202
R&W	Sneeuwploeg Jongerius LST (020)	-11
R&W	Agria 5900 met toebehoren (08-005)	-17
R&W	Klepelmaaier spearhead twiga (12-011)	-67
R&W	Natstrooier op auto nido stratos B50-36 (09-002)	-36
R&W	Natstrooier op auto nido stratos B50-42 (10-001)	-45
R&W	Sneeuwploeg Nido SNK 27 (09-003)	-15
R&W	5x afzetcontainer 18m3 met dekzeil	-57
R&W	3x aanhangwagen auto saris	-10
R&W	Taludmaaier agria 3400sm	-16
R&W	Hakfrais type en spitfrais type (2212 en 2215)	-12
R&W	Zaaimachine Landpride (2229)	-12
R&W	Watertankwagen joskin 5000 (3137)	-13
R&W	Werf diverse machines en takel 0,5 ton loopkat	-18
IFH	Hardware	-190
IBOR	Verhardingen	-1.596
IBOR	Bruggen	-367
IBOR	Oevers	-1.068
Samenleving	Kunstgrasveld V.V. Heerenveen	-400
Samenleving	Kunstgrasveld Heerenveense Boys	-400
Samenleving	Onderwijshuisvesting De Buitenkans	-177
Samenleving	Onderwijshuisvesting inrichting De Buitenkans	-28
Posthuis	Posthuis: Toneeltechniek en automatisering	-30
Posthuis	Posthuis : Horeca-apparatuur	-10
Posthuis	Posthuis : Theaterkassa	-15
Posthuis	Posthuis: PR en marketing tools	-23
IBOR	Uitbreiding riolering Grexen	-135
IBOR	Vervangingsinvesteringen riolering	-1.041
IBOR	Vervangingsinvesteringen riolering dekking voorziening	1.041
Totaal vervangingsinvesteringen 2018		-5.296

4 Berekening EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

Geprog. balans	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	rek	begr	begr	begr	begr	begr
Immateriële vaste activa	16.726	95	15.445	14.878	14.304	13.723
Materiële vaste activa	111.618	132.038	123.817	125.179	122.137	122.380
Financiële vaste activa (uitzettingen >1jr)	101	101	101	101	101	101
Overige financiële activa	11.928	29.787	13.976	13.951	13.926	13.901
NIEGG	-	-	-	-	-	-
BIE	35.100	33.569	27.186	24.161	23.011	21.929
Uitzettingen <1jr	31.937	15.000	30.000	35.000	40.000	45.000
Liq.middelen	302	-	300	300	300	300
Overlopende activa	1.924	1.500	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal activa	209.636	212.090	212.825	215.570	215.779	219.334
Algemene reserve	36.253	17.497	39.944	39.946	39.817	39.827
Voorzieningen	16.098	15.570	7.180	7.224	7.269	7.313
Vaste schulden	138.589	153.450	138.000	133.000	128.000	123.000
Netto vlottende schulden	4.538	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Overlopende passiva	14.158	22.573	24.701	32.400	37.693	46.194
Totaal passiva	209.636	212.090	212.825	215.570	215.779	219.334

Ontwikkeling EMU-Saldo						
	2017	2018	2019	2020	2021	
	x € 1000	x € 1000	x € 1000	x € 1000	x € 1000	x € 1000
<i>Exploitatiesaldo voor toevoegingen en onttrekkingen uit reserves</i>	6.769	915	2.136	1.947	3.244	
<i>Afschrijvingen ten laste van de exploitatie</i>	6.315	6.304	6.449	6.610	6.520	
<i>Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie</i>	2.606	3.263	3.439	3.998	3.532	
<i>Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd</i>	13.086	9.221	14.151	10.967	13.171	
<i>Baten uit bijdragen van andere overheden</i>	-	-	-	-	-	
<i>Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa</i>	1.026	3.641	6.907	7.973	6.989	
<i>Aankoop van grond en uitgaven aan bouw- en woonrijp maken ed.</i>	-	-	-	-	-	
<i>Baten grondexploitaties</i>	-	-	-	-	-	
<i>Lasten op balanspost Voorzieningen (betrekking op derden)</i>	-	-	-	-	-	
<i>Lasten welke direct ten laste van de reserves wordt gebracht</i>	-	-	-	-	-	
<i>Verkoop van effecten</i>	-	-	-	-	-	
EMU-saldo	3.630	4.902	4.780	9.561	7.114	

5 Uitgangspunten Themabegroting 2018-2021

Omschrijving	2018	Meerjaren
Inkomsten		
Onroerende zaakbelastingen	De opbrengsten zijn verlaagd met 4% ten opzichte van 2017. (excl. waardecorrecties)	Idem
Rioolheffing	Tarieven Rioolheffing zijn 100% kostendekkend doorgevoerd.	Idem
Afvalstoffenheffing	Tarieven Afvalstoffenheffing zijn 100% kostendekkend doorgevoerd, met uitzondering van de kwijschelding op het variabele deel (Diftar).	Idem
Algemene uitkering Gemeentefonds	De berekening is gebaseerd op de meicirculaire 2017 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.	Idem
Parkeren	De tarieven voor het betaald parkeren in het centrum van Heerenveen zijn gelijk aan 2017.	Idem
Kapitaalgoederen		
Wegen	Het beheer en onderhoud van het areaal is financieel vertaald in de begroting.	Idem
Water	Het beheer en onderhoud van het areaal is financieel vertaald in de begroting.	Idem
Riolering	Het beheer en onderhoud van het areaal is financieel vertaald in de begroting.	Idem
Groen	Het beheer en onderhoud van het areaal is financieel vertaald in de begroting.	Idem
Gebouwen	Het beheer en onderhoud van het areaal is financieel vertaald in de begroting.	Idem
Financiering		
Garantstellingen	Er worden sinds een aantal jaren geen nieuwe garantstellingen gegeven aan instellingen op het gebied van zorg en woningbouw. Wel is er de mogelijkheid voor bijvoorbeeld sportverenigingen om een beroep te doen op een garantstelling.	Idem
Gewaarborgde geldleningen	Er worden sinds een aantal jaren in principe geen gewaarborgde geldleningen meer verleend.	Idem
Liquiditeit	De financiële consequenties van de gewijzigde BBV voorschriften, de herfinanciering van aflopende leningen en de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in de begroting 2018.	Idem

Verbonden partijen		
Algemeen	De financiële consequenties van de Verbonden partijen zijn verwerkt en gebaseerd op de meest recente beschikbare informatie.	Idem
Grondbedrijf		
In exploitatie genomen gronden	Exploitatieberekeningen zijn leidend voor de ramingen 2018.	Idem
Gewijzigde BBV voorschriften	Strategische en niet in exploitatie genomen gronden zijn overgebracht naar de materiële vaste activa. De lasten zijn verwerkt in de exploitatie.	Idem
Bedrijfsvoering		
Kapitaallasten	Er is een renteniveau gehanteerd van 2,50% en de afschrijvingen zijn gebaseerd op de Financiële Verordening (artikel 212 GW).	Idem
Open einde regelingen		
WWB	Uitgegaan is van 1337 bijstands-uitkeringen en 107 uitkeringen in de IOAW, IOAZ en Bbz. De rijksbijdrage is gebaseerd op informatie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van juli 2017. In het najaar van 2017 komt SZW met nieuwe, geactualiseerde bekostigingsinformatie.	Voor de jaren 2019-2021 is uitgegaan van een gelijkblijvend bestand.
Bijzondere bijstand	In de begroting 2018 zijn de kosten voor de bijzondere bijstand verwerkt.	Idem
Decentralisaties	De ramingen van de drie decentralisaties zijn verwerkt in de begroting 2018.	Idem
Subsidies	Er is rekening is gehouden met budgettaire correctie voor lonen en prijzen.	Idem
Meerjarige projecten		
Algemeen	Er is rekening is gehouden met de financiële gevolgen van meerjarige projecten.	Idem
Externe factoren		
Renteontwikkeling	Omslagpercentage 2,5%. Grondbedrijf 2,25%.	Idem
Ontwikkeling prijspeil	Stijging 1,50% ten opzichte van de ramingen in 2017.	Stelpost conform algemene uitkering
Ontwikkeling lonen	Stijging 1,25% ten opzichte van de ramingen in 2017.	Stelpost conform algemene uitkering

6 Lijst verbonden partijen

A. Gemeenschappelijke regelingen

- A1 Bedrijvenpark A7
- A2 Veiligheidsregio Fryslân
- A3 Sociale werkvoorziening Fryslân
- A4 De Marrekrite
- A5 Welstandzorg Hûs en Hiem
- A6 Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
- A7 Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân

B. Vennootschappen en coöperaties

- B1 Afvalsturing Friesland NV
- B2 NV Fryslân Miljeu
- B3 Fryslân Miljeu Zuidoost BV
- B4 Caparis NV
- B5 Dataland BV
- B6 Sportstad Heerenveen BV
- B7 Gemeentelijk Sportcentrum BV
- B8 Thialf OG BV
- B9 IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV
- B10 NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

C. Stichtingen en verenigingen

- C1 Vereniging Nederlandse Gemeenten
- C2 Vereniging van Friese Gemeenten
- C3 Stichting GBKN Friesland
- C4 Stichting De Basis
- C5 Stichting Openbare Verlichting Fryslân
- C6 Stichting OSG Sevenwolden
- C7 Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen

D. Overige verbonden partijen

Geen

A.1. *Gemeenschappelijke Regeling Bedrijvenparken A7*

Doelstelling	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen.
Publiek belang	Stimulering economische ontwikkelingen en werkgelegenheid
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap	Ieder 50%
Realisatie doelstellingen	Doelstellingen zijn gedeeltelijk gerealiseerd. De planning is begin 2017 aangepast en ten behoeve van de Jaarstukken 2016 geactualiseerd.
Ontwikkelingen	Ook Bedrijvenparken A7 ondervindt de gevolgen van de economische crisis en ziet dit terug in hun achterblijvende afzet. Als gevolg hiervan is in 2016 een risico-analyse uitgevoerd en hebben wij in 2017 wederom een externe partij onderzoek laten doen naar de uitgangspunten van deze grondexploitatie. Dit heeft er in geresulteerd dat het uitgiftetempo en de prijzen zijn aangepast.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Bij de afsluiting van plangebieden worden de exploitatieoverschotten uitgekeerd aan de twee deelnemende gemeenten (elk 50%), anderzijds worden verwachte tekorten evenredig tussen de deelnemers verdeeld. Per 1 januari 2014 is de kapitaalverstrekking overgegaan van de gemeente Heerenveen naar de gemeente De Fryske Marren.
Bestaande en verwachte risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling. De gehanteerde uitgangspunten liggen in lijn met de door de gemeente zelf gehanteerde punten. De geprognostiseerde verkopen zijn ambitieus maar niet onrealistisch. Als gevolg van het externe onderzoek is zowel de gehanteerde grondprijs als de afzetprognose aangepast.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is nihil. Bij tegenvallende verkopen zullen de deelnemers voor 50% ieder moeten bijdragen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Solvabiliteit neemt af door een afname van het eigen vermogen van de GR.
Ontwikkeling financiële resultaten	De resultaten zijn voornamelijk afhankelijk van de geplande verkopen. Als gevolg van de geactualiseerde exploitatieberekening in 2017 bedroeg het jaarrekeningresultaat € 1,1 miljoen negatief, 50% kwam hiervan voor rekening van Heerenveen. In de gemeentelijke jaarrekening 2016 is hier rekening mee gehouden. Voor 2018 wordt een resultaat van nihil verwacht.

Accountantsverklaring beschikbaar	Voor 2016 is deze beschikbaar.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2016.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Bij eind grondexploitatie of tussentijds indien beide partijen hier het over eens kunnen worden.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Lasten en baten worden evenredig verdeeld over Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap van gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur en algemeen bestuur. T.J. van der Zwan (AB+DB) J. van der Laan (AB+DB) Overige collegeleden (AB)

A.2. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân

Doelstelling	<p>1. Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, alsmede het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert.</p> <p>2. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, alsmede de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, alsmede de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.</p>
Publiek belang	<p>1. Voorkomen en bestrijden van branden</p> <p>2. Bevorderen volksgezondheid</p>
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	De Friese gemeenten.
Zeggenschap	Via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid.
Realisatie doelstellingen	Gemeenten zien toe op het behalen van jaarlijks opnieuw te formuleren doelstellingen (jaarverslagen, jaarrekeningen en begrotingen).
Ontwikkelingen	M.i.v. 2014 heeft de regionalisering van de brandweer zijn beslag gekregen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2017 is het concept Dekkingsplan 2.0 'Samen Paraat' opgesteld. De definitieve vaststelling is voorzien in oktober 2017.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	<p>Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2018:</p> <p>-Gezondheid € 1.688.660.</p> <p>-Brandweer en Crisisbeheer € 2.616.158.</p> <p>Vanaf 2015 wordt het programma brandweer niet meer verdeeld op basis van inwoneraantallen, maar op basis van de cluster OOV in het gemeentefonds.</p>
Bestaande en verwachte risico's	n.t.b
Ontwikkeling eigen vermogen	<p>De beleidsnota Weerstandsvermogen 2015-2018 is op 19 maart 2015 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Het weerstandsvermogen is gekwantificeerd op € 2,1 miljoen en als volgt opgebouwd:</p> <p>-Algemene reserve Gezondheid en Brandweer € 1,6 miljoen.</p> <p>-Jaarlijkse post onvoorzien in de exploitatiebegroting van € 0,5 miljoen.</p> <p>De omvang van de algemene reserve bedroeg per 31 december 2016 € 1.600.000.</p>
Ontwikkeling solvabiliteit	Een onverhoopt nadelig saldo komt ten laste van de deelnemende gemeenten, naar rato van het inwonertal. Is beperkt en is afhankelijk van de realisatie van de begrote resultaten.

Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening presenteert het exploitatieresultaat met een voorstel tot bestemming, waarbij één van de opties verrekening met de deelnemende gemeenten is. Tussentijds komt de Veiligheidsregio met rapportages, waarbij zo nodig de budgetten via begrotingswijzigingen kunnen worden aangepast. In de eerste bestuursrapportage 2017 prognotiseert de Veiligheidsregio voor 2017 een resultaat van € 0.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Nee, wij zijn verplicht de Veiligheidsregio in stand te houden op basis van vigerende wetgeving.
Gevolgen beëindiging betrokkenheid	N.v.t.
Zeggenschap van gemeente	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de Friese gemeenten, met allen gelijke zeggenschap. Voorzitter is de korpsbeheerder, de burgemeester van Leeuwarden. Het dagelijks bestuur is hieruit gekozen. Verder is er een bestuurscommissie Veiligheid en Gezondheid. Vertegenwoordigers van Heerenveen zijn Tj. van der Zwan (Algemeen Bestuur en bestuurscommissie Veiligheid) en H. Broekhuizen (Bestuurscommissie Ggezondheid).

A.3. Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân

Doelstelling	De uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften in het werkingsgebied.
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie arbeidsgehandicapten
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. De gemeenschappelijke regeling functioneert als opdrachtgever aan Caparis N.V. Genoemde N.V. is belast met de uitvoering
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Leeuwarden en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Afhankelijk van meerderheidsbeslissing van door betrokkenen aangewezen bestuurders
Realisatie doelstellingen	Heerenveen moet volgens het nieuwe rekenmodel van het ministerie SZW in 2016 dalen naar een gemiddelde bezetting van 365.

Ontwikkelingen/
Voornemens tot
beleidswijzigingen

Op 22 januari 2016 heeft het algemeen bestuur van de GR de eindrapportage 'Herstructurering SW' vastgesteld. Conclusie van het rapport is om de module "voorzichtige afbouw" op korte termijn in gang te zetten. De andere module "Niets doen" sluit niet aan bij de wens van de gemeenten en de optie "Versnelde afbouw", blijkt tot hoge frictiekosten te leiden en heeft een onverantwoord negatief effect op het bedrijfsresultaat.

De Raad van Commissarissen (RvC) van Caparis NV heeft op 23 december 2016 een procesplan voor de herstructurering aangeboden aan het Dagelijks Bestuur van de GR SW Fryslân. Een onderdeel van het procesplan is het uitwerken van een concrete businesscase voor het overnemen van het openbaar groenonderhoud en de daarbij betrokken SW medewerkers door vier van de deelnemende gemeenten, namelijk Leeuwarden, Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Achtkarspelen. Deze vier 'groen uitnemende' colleges hebben op dinsdag 28 februari 2017 eenzijdig besloten om per 1 april 2017 een arbeidsovereenkomst af te sluiten met de groenmedewerkers die werkzaam zijn in deze gemeenten op grond van de CAO sociale werkvoorziening. Inmiddels ligt er een voorstel om de dekkingsverliezen te compenseren. De Ava besluit hierover in oktober/november 2017 .

De GR SW Fryslân is opdrachtgever voor het opstellen van het herstructureringsplan/de kanteling van de organisatie Caparis. De nieuwe directie van Caparis heeft -na consultatie van alle deelnemende college een nieuwe variant ontwikkeld: "Lokaal maatwerk, regionaal netwerk". Het college van B&W heeft tegelijkertijd besloten om samen met uw raad een eigen model te ontwikkelen zodat wij zelf meer sturing geven aan het herstructureringsproces voor de brede doelgroep. Eind 2017/begin 2018 moet duidelijk zijn of en hoe dit in samenhang wordt vormgegeven.

Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor 2018 bedraagt de bijdrage van de gemeente Heerenveen € 8.988.000.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico van de GR bestaat uit de geldleningovereenkomst die is gesloten met Caparis, de verplichting die er ligt ten aanzien van het ambtelijk en SW-personeel. Het risico dat de bijdrage hoger uitvalt is met name afhankelijk van de uitstroom van de SW-ers. Wij blijven de resultaten van de GR nauwlettend monitoren.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is nihil.
Ontwikkeling solvabiliteit	Tegenover de leningen met de BNG staan de vorderingen op Caparis NV. Als gevolg van de positieve resultaten is de solvabiliteit van Caparis NV fors toegenomen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De financiële resultaten van de GR worden voornamelijk bepaald door de ontwikkeling van de loonkosten SW en het verloop van het aantal SW-ers. In de perspectiefnota 2015 is dit uitgebreid toegelicht.
Accountantsverklaring beschikbaar	Over 2016 is een goedkeurende verklaring beschikbaar.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja; mits 5 van de 8 betrokkenen instemmen onder betaling van een uittredeboete van maximaal 3 x de jaarbijdrage
Gevolgen beëindiging betrokkenheid	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur en dagelijks bestuur J. van der Laan (AB)

A.4. Gemeenschappelijke Regeling De Marrekrite

Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op het water en het land te behouden, dan wel te realiseren.
Publiek belang	Bevorderen mogelijkheden tot recreatie vanuit de doelstelling bevorderen economie en van welzijn van de burgers.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Provincie Fryslân en de gemeenten Dantumadeel, Dongeradeel, Ferwerderadeel, De Fryske Marren, Heerenveen, Kollumerland, Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Littenseradeel, Opsterland, Smallingerland, Sûdwest Fryslân, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Franekeradeel, Harlingen, Het Bildt.
Zeggenschap	Via algemeen bestuur.
Realisatie doelstellingen	Met het oog op de herindeling met de gemeente Boarnsterhim is de gemeente Heerenveen in 2011 opnieuw toegetreden.
Ontwikkelingen	Per jaar kan het planmatig onderhoud aan voorzieningen sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, is gebleken dat de Marrekrite met een situatie van overcapaciteit te maken heeft. Daarom wordt voorlopig gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2011, is de financiële bijdrage vanaf 2014 door de raad geaccordeerd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2018: -Waterrecreatie € 30.532. -Baggerbijdrage € 2.301. -Landrecreatie € 3.689. Naast deze bijdrage wordt voor de vaste onderhoudskosten landrecreatie jaarlijks een bijdrage in rekening gebracht voor wandel- en fietsknooppunten, ca. € 7.167.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het geprognosticeerde eigen vermogen daalt van € 3,2 miljoen in 2017 tot 1,8 miljoen in 2021 als gevolg van een grote vervangingsoperatie.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit daalt van 78% in 2017 naar 70% in 2021 door de daling van het eigen vermogen. Na de grote vervangingsoperatie beschikt de Marrekrite nog over ruim voldoende weerstandsvermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	In combinatie met de inzet van reserves komt de Marrekrite tot 2021 rondom de nullijn uit.

Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Om de vijf jaren is uittreding mogelijk, mits het besluit tenminste een jaar van tevoren aan het algemeen bestuur is toegezonden.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur door wethouder J. van der Laan.

A.5. *Gemeenschappelijke Regeling Welstandszorg HÛS en HIEM*

Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie.
Publiek belang	Bevorderen van bouwkunstige en landschappelijke schoonheid
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter
Betrokkenen	Hûs en Hiem is een gemeenschappelijke regeling van de Friese gemeenten.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur
Realisatie doelstellingen	n.v.t.
Ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren, hebben invloed op de bedrijfsvoering en resultaten van Hûs en Hiem.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Onder de vlag van de VFG is een proces in gang gezet voor de gemeentelijke samenwerking op het gebied van de herijking van welstand in de Friese gemeenten.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor de dienstverlening van Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd, welke via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de afnemers.
Bestaande en verwachte risico's	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren, kunnen een grote invloed hebben op de haalbaarheid van de ramingen in de begroting. Hûs en Hiem zal tijdig voldoende maatregelen moeten nemen om beleid en de uitvoering af te stemmen op de toekomst.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het weerstandsvermogen wordt gevormd door het eigen vermogen en het bezit van het kantoorpand. Op 31 december 2016 bedroeg het eigen vermogen € 165.742. Het kantoorpand is onbelast met hypotheek en de WOZ-waarde is per 1-1-2016 vastgesteld op € 353.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Verwachting voor de komende jaren stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	De gerealiseerde adviesomzet over het 1 ^e halfjaar van 2017 bedraagt 10% meer dan de begrote omzet. Als deze trend zich voortzet betekent dit voor 2017 een positief resultaat. Vanaf 2018 is er een sluitende begroting.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, de voorwaarden worden dan vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR; welke dat zijn is niet vooraf bepaald.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente

Zeggenschap van gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur en algemeen bestuur door wethouder S. Siebenga.
--------------------------	---

A.6. *Gemeenschappelijke Regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing*

Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.
Publiek belang	Behartiging van de taken binnen de doelstelling waaronder vergunningverlening en toezicht binnen het milieu-terrein.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandige rechtspersoon. De Gemeenschappelijke regeling kent een Algemeen en een dagelijks bestuur, en een voorzitter.
Betrokkenen	De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân.
Zeggenschap	Eén van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.
Realisatie doelstellingen	De FUMO is op 20 december 2012 opgericht. In 2013 was nog geen sprake van bedrijfsactiviteiten. Deze zijn met ingang van 1 januari 2014 daadwerkelijk opgestart. Zowel in 2014 als in 2015 is een fors financieel resultaat gerealiseerd maar er is wel sprake van een fors productieverlies. De gehanteerde norm van 1400 uur bleek niet haalbaar te zijn.
Ontwikkelingen	Als gevolg van de overgang van de taken rond vergunningverlening en toezicht binnen het milieu-terrein is de formatie met 0,7fte in Heerenveen bij de start van de FUMO in lichte mate teruggelopen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Er is sprake van een nieuw opgerichte organisatie. De realiteit is dat er nog geen sprake is van een soepel draaiende organisatie. In 2017 wordt er gewerkt aan een traject dat moet leiden tot FUMO 2.0.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2017 bedraagt de bijdrage aan de FUMO € 232.000. Op basis van de begroting 2018 wordt een bijdrage aan de FUMO verwacht van € 234.131. De financiële consequenties van het besluit VTH zijn in de begroting 2018 opgenomen als stelpost. De invulling van de stelpost volgt wanneer de exacte consequenties van het besluit bekend zijn.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico bestaat dat deelnemende gemeenten gaan snijden in de afname van zogeheten plustaken. Dit betreft taken waarvan men niet verplicht is deze onder te brengen bij de FUMO. Plustaken worden aangegaan voor een termijn van 5 jaar. Overeenkomstig de GR FUMO dient 1 jaar voordat de gestelde termijn van 5 jaar is verstreken, aangegeven te worden of je als deelnemer plustaken gaat terughalen naar je eigen organisatie inclusief de daarbij behorende personele formatie. Concreet betekent dit, dat voor 1 januari 2018 door de deelnemer kenbaar gemaakt moet worden of per 1 januari 2019 plustaken worden teruggehaald. Inmiddels is de FUMO wel in staat gebleken een flexibele schil aan te houden waardoor men beter op een veranderende vraag kan anticiperen. Gebleken is dat de gehanteerde productienorm (zgn. Fryske norm) van 1400 uur niet is behaald.
Ontwikkeling eigen vermogen	Na onttrekking van het negatieve rekeningsresultaat over 2016 (€ 411.000) bedraagt het weerstandsvermogen per 31 december 2016 € 431.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Het beschikbare eigen vermogen is door besluiten van het AB gereserveerd voor specifieke doelen.

Ontwikkeling financiële resultaten	In 2014 en 2015 heeft de FUMO forse financiële resultaten behaald. In 2016 was het resultaat € 411.000 negatief.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja. Een registeraccountant zal het Algemeen bestuur inzicht verschaffen in de kosten die direct en indirect met de uittreding samenhangen. De uittredende deelnemer vergoedt die kosten.
Gevolgen beëindiging betrokkenheid	De uittredende deelnemer neemt tevens het personeel over dat met de over te nemen taken belast was. Overigens geldt hierbij een inspanningsverplichting voor zowel de FUMO als de gemeente.
Zeggenschap van gemeente	Voor Heerenveen is de heer S. Siebenga lid van het Algemeen Bestuur.

A.7. Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten

Doelstelling	<p>Voor een aantal nieuwe taken die voortvloeien uit de 3 decentralisaties sociaal domein is het wettelijk voorgeschreven om die samen met de andere Friese gemeenten uit te voeren. Het betreft de verplichte taken Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in de Wmo en de taken Algemeen Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling alsmede residentiële zorg voor de Jeugd. Voor overige taken zoals het Werkbedrijf in het kader van Werk en Inkomen en Jeugd en WMO is samenwerking niet verplicht. Maar de Friese gemeenten hebben afgesproken om wel samen te werken op vrijwillige basis. Dit betreft het Werkbedrijf en de inkoop van de specialistische voorzieningen Jeugd. Per 2018 treedt een nieuwe regeling in werking voor de gezamenlijke uitvoering van deze taken; hierbij is wederom gekozen voor een GR vorm waarbij de gemeente Leeuwarden ook voor de vrijwillige taken optreedt als centrumgemeente; dit betekent dat het college van de b en w optreedt als bevoegd gezag van de niet verplichte taken. Doel van de gezamenlijke uitvoering is onder meer het realiseren van schaalvoordelen cq. het bevorderen van efficiëntie, bijvoorbeeld gezamenlijke inkoop specialistische taken jeugdzorg. De centrumconstructie vervult bij het organiseren en uitvoeren van de inkoopprocessen de volgende deelfuncties: bepalen inkoopstrategie, uitvoeren inkoopproces, sturen en monitoren van de totale inkoop. Het monitoren van het zorggebruik en de financiële uitgaven alsmede de administratieve gegevensverwerking ligt bij de individuele gemeenten. De gemeenten beslissen ook zelf over de inzet van hulp en blijven zelf verantwoordelijk voor het beheer en de aanwending van de programmabudgetten.</p>
Publiek belang	<p>De Regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie. Tevens beoogt de Regeling de inkoop ten behoeve van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig te organiseren.</p> <p>Voor 24 gemeenten worden dezelfde afspraken gemaakt: zelfde taken, prijs, kwaliteitseisen, verantwoording, wijze van facturering via de landelijke standaard gegevensknooppunt. Uitzondering betreft de administratieve verwerking van de jeugdzorg; hier kunnen gemeenten kiezen of men dit zelf wil uitvoeren of door de centrumgemeente wil laten uitvoeren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.</p>
Aard rechtspersoon	<p>De centrumconstructie is een centrumregeling in de zin van de WGR. De Regeling tussen de 24 gemeenten en de centrumconstructie (formeel het college van B&W van Leeuwarden als eigenaar en opdrachtnemer) is ingericht volgens het principe van collectief opdrachtgeverschap vastgelegd in een publiekrechtelijke dienstverleningsovereenkomst. De regeling kent geen eigen bestuur, college van B&W van Leeuwarden is het bevoegd gezag; de uitvoeringsorganisatie SDF maakt onderdeel uit van de gemeentelijke organisatie van Leeuwarden.</p>

Betrokkenen	<p>De 24 Friese gemeenten.</p> <p>In de centrumregeling nemen de colleges van B&W en de burgemeesters deel. De uitvoering van de taken door de gemeente Leeuwarden betreft voornamelijk bevoegdheden van het college. Het sluiten van de overeenkomsten met de aanbieders in het sociale domein is een bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 171 gemeentewet, eerste lid.</p>
Zeggenschap	<p>Het opdrachtgeverschap van de 24 gemeenten richting de centrumconstructie wordt collectief vormgegeven en is belegd bij het portefeuillehouderoverleg Sociaal domein van de Vereniging Friese Gemeenten. Iedere portefeuillehouder agendeert de voorstellen in zijn eigen college. De colleges van B&W kunnen de voorstellen aannemen of afwijzen.</p> <p>De beleidsvoorbereiding en –afstemming over aspecten op het terrein van Jeugd, WMO en Participatiewet vindt plaats in het bestaande portefeuillehouderoverleg Sociaal domein van de VFG.</p> <p>Bij de overleggen waarin de dienstverlening van de centrumconstructie aan de orde is, schuift een extra vertegenwoordiger van Leeuwarden in de hoedanigheid van opdrachtnemer aan.</p> <p>Het overleg van Secretarissen richt zich op de dienstverlening en bedrijfsvoering van de centrumconstructie.</p> <p>De formele zeggenschap over invulling van de uitvoerende taken van de centrumgemeente ligt bij het college van de centrumgemeente, die besluiten na het horen van het portefeuillehouders overleg Sociaal domein van de VFG (vwb beleidsvoorbereiding en –afstemming) dan wel het overleg van gemeentesecretarissen (vwb kwesties van dienstverlening en bedrijfsvoering).</p>
Realisatie doelstellingen	<p>In 2017 heeft de centrumgemeente een aanbestedingstraject doorlopen dat heeft geleid tot contractering namens de aangesloten gemeenten van zorgaanbieders op regionale en bovenregionale schaal. De werking van genoemde contractering is tot en met 2021. Betaling van de afgenomen jeugdzorg vindt uiteindelijk plaats door iedere gemeente conform de daadwerkelijk per gemeente afgenomen zorg.</p>
Ontwikkelingen	<p>Voor 2018 is een nieuwe inkoopmethodiek geïntroduceerd volgens de zogenaamde arrangementsfinanciering. Doel is om meer te sturen op de resultaten van een arrangement. De aanbieder bepaalt de benodigde intensiteit van de behandeling. De taak gegevensverwerking wordt met ingang van 1-1-2017 niet langer uitgevoerd door de MOZaak. De centrumgemeente biedt ter vervanging een nieuw systeem van gegevensverwerking aan dat is ingericht binnen de Centrumgemeente zelf. Een aantal gemeenten (waaronder Heerenveen) heeft besloten daar geen gebruik van te maken, en de gegevensverwerking in eigen huis te gaan organiseren, aansluitend bij de lokale administratie van Jeugd AWBZ en WMO-taken.</p>
Voornemens tot beleidswijzigingen	<p>Met ingang van 1-1-2018 zijn de nieuwe centrumregeling en het nieuwe bekostigingsmodel (arrangementsfinanciering) van kracht. Voorshands zijn er voor 2018 geen verdere beleidswijzigingen voorzien maar zullen de beide vernieuwingen worden gemonitord en zonodig bijgestuurd.</p>

Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De apparaatskosten worden door de 24 gemeenten gedeeld op basis van de aantallen inwoners. De uitvoeringskosten (uitgaven ten behoeve van cliënten) worden toegerekend op basis van het aantal cliënten Jeugd. Beleid en programmabudgetten worden lokaal vastgesteld en lokaal wordt beslist over de inzet c.q. indicatie van zorg.
Bestaande en verwachte risico's	Risico's op terrein van aanbestedingsrecht en/of fiscaal terrein (BTW) zijn ter kennisgeving meegenomen.
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	N.v.t.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	De aard van de accountantsverklaring voor de jaarrekening 2017 moet als onzeker worden beoordeeld.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De centrumconstructie wordt voor wat betreft taken waarvoor regionale samenwerking verplicht is (AMHK en Afspraken Werkbedrijf) aangegaan voor de periode dat de wettelijke verplichting geldt. Voor de vrijwillige samenwerkingstaken (m.n. Inkoop jeugdhulp en m.i.v. 1-1-2020 ook WMO Beschermd Wonen/MOVO) geldt de samenwerking voor de duur van de inkoopcontracten (d.w.z. t/m 2021). Tussentijdse beëindiging van betrokkenheid vereist aanpassing van de GR en is alleen met goedvinden van alle betrokken partijen mogelijk.
Gevolgen beëindiging betrokkenheid	Risico's c.q. uitvoeringsproblemen en risico's in de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij tussentijdse beëindiging van betrokkenheid (c.q. aanpassing van de GR) moet tussen partijen overeenstemming worden bereikt over frictiekosten.
Zeggenschap van gemeente	Zie Zeggenschap

B. Vennootschappen en coöperaties

B.1. Afvalsturing Friesland NV

Doelstelling	<p>De benodigde transitie naar een circulaire economie vraagt van Omrin een andere positionering: van afvalinzamelaar en -verwerker naar een netwerkpartner in verschillende productketens: de focus ligt hierbij op het in de keten houden van grondstoffen en het produceren van duurzame energie.</p> <p>Waar het gaat om de verwerking van huishoudelijk afval, hanteert Omrin de volgende slogan: 'Bronscheiding waar het moet, nascheiding waar het kan'. Het verwerkingsconcept van Omrin bestaat uit het scheiden aan de bron van de componenten gft-afval, oud papier en karton, glas, textiel en afgedankte elektrische en elektronische apparaten, klein chemisch afval en diverse stromen die op de Milieustraat worden aangeboden. Door middel van nascheiding worden de componenten metalen, mineralen, kunststofverpakkingen en drankenkartons uit het huishoudelijk restafval gescheiden.</p>								
Publiek belang	Verzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten								
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap								
Betrokkenen	<p>Aandeelhouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 23 Friese gemeenten - GR Regio Noord Veluwe - Appingedam - Delfzijl - GR Irado (gemeenten Schiedam en Vlaardingen) 								
Zeggenschap	<p>Er zijn in totaal 4.500 aandelen beschikbaar, waarvan 3.000 aandelen A voor de Friese Gemeenten (66,7%) en 1.500 aandelen B beschikbaar.</p> <p>Alle aandelen A zijn uitgegeven. Heerenveen heeft 155 aandelen A van nominaal € 453,78 (€ 70.300) = 5,2% van de aandelen A.</p> <p>De aandelen B zijn in bezit van:</p> <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>- GR Regio Noord Veluwe</td> <td style="text-align: right;">360</td> </tr> <tr> <td>- Appingedam</td> <td style="text-align: right;">45</td> </tr> <tr> <td>- Delfzijl</td> <td style="text-align: right;">120</td> </tr> <tr> <td>- GR Irado</td> <td style="text-align: right;">360</td> </tr> </table> <p>De resterende aandelen B, 615 stuks, zijn nog niet uitgegeven.</p>	- GR Regio Noord Veluwe	360	- Appingedam	45	- Delfzijl	120	- GR Irado	360
- GR Regio Noord Veluwe	360								
- Appingedam	45								
- Delfzijl	120								
- GR Irado	360								
Realisatie doelstellingen	Ligt geheel op schema.								

Ontwikkelingen	<p>De koers met het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische visie 2017-2020 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, dit in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van hergebruik van materialen en produceren van duurzame energie, dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit be- en verwerken van stromen.</p> <p>De door de AvA in december 2016 vastgestelde strategische visie levert voldoende aanknopingspunten en concrete handvatten op om werkelijk bij te dragen aan genoemde circulariteit en sluiten van ketens. Daarbij ligt de focus op de uitvoerbaarheid en samenhang van de opgesomde strategische doelen en subdoelen.</p> <p>Op termijn wordt een mogelijke integratie van de bedrijven Afvalsturing Friesland NV en de NV Fryslân Miljeu voorgestaan. In de loop van 2015 is de verwerking van GFT en oud papier opnieuw aanbesteed. Voor GFT zijn de tarieven identiek, voor oud papier ontstaat vanaf 2016 een voordeel.</p>
Voornemens tot beleidswijzigingen	Op dit moment geen bijzondere beleidsvoornemens. De reguliere verwerkings- en bewerkingsactiviteiten als ook de daarmee samenhangende ontwikkelingen, worden jaarlijks gemeld bij de begrotingsbehandeling. In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie met betrekking tot de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Nihil; op basis van contractuele afspraken wordt jaarlijks door de AvA een uniform tarief vastgesteld voor de verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.

Bestaande en verwachte risico's	<p>Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie, maar er wordt een balans gezocht tussen tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen. Om dit beleid invulling te geven zijn de volgende afspraken met aandeelhouders gemaakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het rendement op overheidsactiviteiten bedraagt minimaal 3%. - Het rendement op commerciële activiteiten bedraagt minimaal 5%. <p>-Omrin streeft naar een minimum solvabiliteit, welke van belang is om blijvend in innovaties te kunnen investeren.</p> <p>Bij Afvalsturing Friesland is bepaald dat 50% van de winst als dividend kan worden uitgekeerd bij een solvabiliteit van minimaal 25%. Bij een solvabiliteit van tenminste 35% kan alle winst uitgekeerd.</p> <p>Ten aanzien van de integratie van de beide bedrijven lijken de juridisch en financieel-technische mogelijkheden nog ver weg.</p>
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is in 2016 toegenomen van € 43,1 miljoen naar € 44,7 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2016 licht gestegen van 24,4% naar 24,7%.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening 2016 laat een positief resultaat zien van € 1,3 miljoen. In de begroting 2017 en 2018 wordt uitgegaan van een positief resultaat.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Mogelijk een afkoopsom ten gevolge van de leveringsplicht uit hoofde van de gemeenschappelijke regeling OLAF.
Zeggenschap van gemeente	Uitsluitend als aandeelhouder naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen t.o.v. het totaal in de provincie Friesland (AvA). De gemeente is vertegenwoordigd door wethouder S. Siebenga. Door de toetreding van de GR Regio Noord Veluwe, de gemeenten Appingedam en Delfzijl de GR Irado is dit beperkt gewijzigd.

B.2. NV Fryslân Miljeu

Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen wordt namens de deelnemende gemeenten aangestuurd door 5 regio B.V.'s.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken.
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	In 2016 heeft de gemeente Súdwest-Fryslân haar letteraandelen D overgedragen aan NV Fryslan Miljeu. Er zijn nu nog 15 van de 24 Friese gemeenten aandeelhouder van deze NV. De Groninger gemeenten Eemsmond en De Marne zijn ook aandeelhouder . Het totaal aantal gemeenten is 18.
Zeggenschap	Heerenveen neemt per 1-9-2014 met 19.063 aandelen van nominaal € 4,53 (€ 86.504) deel in de NV. (12,8%)
Realisatie doelstellingen	Ligt op schema
Ontwikkelingen	18 gemeenten zijn als aandeelhouder toegetreden. Versterken van positie als regionaal Noord-Nederlands inzamelbedrijf van afvalstoffen, ook buiten de provincie Friesland
Voornemens tot beleidswijzigingen	Integratie Afvalsturing en Fryslân Miljeu. In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie met betrekking tot de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Nihil; op basis van contractuele afspraken is jaarlijks betaling van de ingezamelde hoeveelheden afval verschuldigd.
Bestaande en verwachte risico's	geen
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is gestegen in 2016 van € 6,9 miljoen naar € 7,4 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2016 gestegen van 29,9% naar 30,5%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Omzet neemt toe en resultaat stabiliseert.

Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap BV Fryslân Zuidoost en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door wethouder S. Siebenga.

B.3. Fryslân Miljeu Zuidoost BV

Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten. Fryslân Miljeu Zuid-Oost BV is een 100%-dochteronderneming van NV Fryslân Miljeu.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	De afvalinzameling wordt door de regio Zuid-Oost bv uitgevoerd in de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland.
Zeggenschap	Middels houder van aandelen in NV Fryslân Miljeu is de zeggenschap indirect.
Realisatie doelstellingen	Ligt op schema
Ontwikkelingen	Integratie bedrijven Fryslân Miljeu en Afvalsturing.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Het primaire dividend voor Heerenveen ad € 8.700 is opgenomen in de begroting. In 2017 bedraagt het aandeel in de resterende winst voor Heerenveen ca. € 11.000.
Bestaande en verwachte risico's	geen
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is toegenomen in 2016 van € 985.000 naar € 1,09 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is gestegen in 2016 van 25,9% naar 29,7%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2016 was € 70.000 positief. Er zijn nog geen resultaten bekend over 2017.
Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	ja
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap NV Fryslân Miljeu en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door wethouder S. Siebenga.

B.4 Caparis NV

Doelstelling	Het bieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden aan in de Wet sociale werkvoorziening bedoelde personen. Het doen realiseren van dienstbetrekkingen en detacheringen, alsmede het realiseren van sociale activering, scholing en andere stimuleringsactiviteiten voor deze personen. Het initiëren, creëren, organiseren en uitvoeren van werk en het bevorderen van de arbeidsmarkt voor met name diegenen die in de toetreding tot de arbeidsmarkt worden belemmerd.
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie arbeidsgehandicapten
Aard rechtspersoon	Naamloze Vennootschap
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Als minderheidsaandeelhouder beperkte zeggenschap
Realisatie doelstellingen	Ondanks de reeds jaren bestaande wachtlijsten was de overgrote meerderheid van de Sw-ers in de sociale werkvoorziening geplaatst; door de invoering van de participatiewet is er vanaf 2015 geen sprake meer van een wachtlijst.
Ontwikkelingen	Het eindrapport 'Herstructurering SW' is maart 2016 voorgelegd aan de aandeelhouders. De aandeelhoudersvergadering heeft besloten de module 'Voorzichtige afbouw' toe te passen. Deze module heeft het minste effect op het bedrijfsresultaat en beperkt de frictiekosten. In mei 2017 heeft de RvC een eerste versie van het herstructureringsplan aangeboden. Aan de hand hiervan is in Heerenveen de discussie gestart op welke wijze we de uitvoering van dit onderdeel van de Participatiewet invullen. Deze bevindingen worden voorgelegd aan de directie van Caparis.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De deelname in aandelen in de NV omvat 7.479 aandelen van € 1.
Bestaande en verwachte risico's	De exploitatie van de uitvoering door Caparis NV is tot en met 2011 verliesgevend. Vanaf 2012 is Caparis in staat gebleken een positief resultaat te behalen. Ook voor 2016 wordt wederom een positief resultaat verwacht. Echter vormt de nieuwe Participatiewet een risico voor de toekomst van Caparis en is het afwachten hoe de voorgestelde wijze van herstructurering, 'Voorzichtige afbouw', financieel uitpakt.
Ontwikkeling eigen vermogen	Als gevolg van de positieve resultaten in de afgelopen jaren is een eigen vermogen opgebouwd van circa € 13 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Zal afnemen indien er geen adequate maatregelen worden genomen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Zal afnemen indien er geen adequate maatregelen worden genomen.

Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, in combinatie met uittreden uit gemeenschappelijke regeling.
Gevolgen beëindiging betrokkenheid	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling en opzetten van eigen uitvoeringsorganisatie
Zeggenschap van gemeente	Als minderheidsaandeelhouder beperkte zeggenschap J.R. Zoetendal (AVA)

B.5 DataLand BV

Doelstelling	Het realiseren en in stand houden van een landelijke voorziening die leidt tot het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publieke lichamen voor de publieke en private markt, het ter beschikking stellen en verstrekken van rapportages, adviezen en aanverwante diensten aan gemeenten.
Publiek belang	Verbetering overheidsdienstverlening aan publieke en private markt; Kwaliteitsverbetering eigen gemeentelijk functioneren.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Diverse Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	De aandelen van de DataLand B.V. zijn ingebracht in de Stichting Administratiekantoor DataLand. Deze stichting geeft certificaten van aandelen van de B.V. uit aan participerende gemeenten. Heerenveen participeert met 22.372 certificaten van aandeel van nominaal € 0,10 in DataLand.
Realisatie doelstellingen	Doordat steeds meer gemeenten participeren wordt steeds beter voldaan aan de doelstelling.
Ontwikkelingen	Het aantal participerende gemeenten breidt gestaag uit. Evenals het aantal partijen dat gegevens afneemt.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Onbekend
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geen.
Bestaande en verwachte risico's	Niet bekend
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van DataLand bedraagt per 31 december 2016 € 846.646 (2015: € 948.912).
Ontwikkeling solvabiliteit	In 2016 is de solvabiliteit gedaald van 66% naar 58% als gevolg van het negatieve resultaat over 2016.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2016 bedroeg het negatieve exploitatieresultaat € 102.266 (2015: € 220.601 positief).
Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja. Aandeelhouderschap is gekoppeld aan de overeenkomst tot levering van gegevens voor de Basisregistratie van adressen en gebouwen. Deze overeenkomst is aangegaan voor 5 jaar en wordt stilzwijgend verlengd met steeds 3 jaar.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Voor de gemeente: geen inkomsten meer uit verkopen gegevens aan klanten.
Zeggenschap van gemeente	Via de vergadering van certificaathouders DataLand B.V.

B.6. Sportstad Heerenveen BV

Doelstelling	Het realiseren, beheren en besturen van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd, genaamd Sportstad Heerenveen.
Publiek belang	Bevordering economische ontwikkeling en werkgelegenheid; Bevordering actieve deelname aan sport.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, SC Heerenveen Vastgoed B.V. en Friesland College.
Zeggenschap	De gemeente heeft een belang van 55,9% als aandeelhouder. Dit belang is als gevolg van de uittreding van De Friesland Zorgverzekeraar toegenomen van 50% naar 55,9%. De huidige omvang kan er toe leiden dat voor specifieke besluiten alleen de goedkeuring van de gemeente voldoende is. In de aandeelhoudersvergadering zal de wenselijkheid hiervan worden besproken.
Realisatie doelstellingen	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen. De doelstelling is nu gericht op het sluitend exploiteren van de accommodaties en het stimuleren van activiteiten op sportgebied in ruime zin.
Ontwikkelingen	Op 1 juli 2017 heeft Sportstad Heerenveen BV haar leningportefeuille geherfinancierd. Ook heeft zij de overeenkomst met haar belangrijkste huurder opengebroken en verlengd. Daarnaast heeft Sportstad Heerenveen de aandelen van De Friesland Zorgverzekeraar ingekocht. De Friesland Zorgverzekeraar is daarmee geen aandeelhouder meer. Als gevolg hiervan is de continuïteit van Sportstad Heerenveen gewaarborgd.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Het huidige geïnvesteerde aandelenkapitaal bedraagt € 11,6 miljoen. Als gevolg van de negatieve resultaten in de voorgaande jaren is het noodzakelijk geweest hier (tijdelijk) een voorziening voor te treffen ter grootte van 50% van de resultaten van de BV. Hiermee komt de waarde van het eigen vermogen van SSH overeen met hetgeen de gemeente op haar balans heeft geactiveerd. Het resultaat over 2016 heeft er toe geleid dat deze voorziening deels is vrijgevallen. Voor 2017 wordt wederom een positief resultaat verwacht waardoor de voorziening verder kan vrijvallen.
Bestaande en verwachte risico's	Het realiseren van een kostendekkende exploitatie overeenkomstig het Masterplan.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt met 119.000 aandelen van nominaal € 97,46 (€ 11.598.400) deel. Het eigen vermogen zal, cf. de meerjarenbegroting, de komende jaren toenemen. Een vrijval van de reeds opgebouwde verliesvoorziening behoort tot de mogelijkheden.

Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit neemt licht toe.
Ontwikkeling financiële resultaten	De meest recente exploitatieresultaten zijn positiever dan in het Masterplan zijn opgenomen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van bijvoorbeeld exploitatie sportcentrum op het vlak van redelijkheid van tarieven, openingstijden en beschikbaarheid voor doelgroepen.
Zeggenschap van gemeente	55,9% J. van der Laan (AVA)

B.7. Gemeentelijk Sportcentrum BV

Doelstelling	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen".
Publiek belang	Behartiging van de belangen van de inwoners van de gemeente.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	De gemeente is voor 100% aandeelhouder.
Realisatie doelstellingen	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen
Ontwikkelingen	Ingaande 1 december 2006 geldt een huurovereenkomst tussen Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV en Gemeentelijk Sportcentrum BV. In verband met de per 2016 gewijzigde vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven en de ongewenste gevolgen die ontstaan door de thans afgesproken onzakelijke en niet reële huurprijs met de huurder Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV is tussen beide partijen overeengekomen dat de huurprijs per 1 januari 2016 op € 0 wordt vastgesteld. Als gevolg hiervan is het niet langer noodzakelijk de bijdrage in stand te houden die betaald werd voor het in stand houden van deze voorziening en deze tevens betaalbaar te houden.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geïnvesteed is als aandelenkapitaal € 18.000. De bouw wordt geheel gefinancierd door subsidies en de kapitalisatie van de exploitatietekorten van de medio 2006 gestaakte gemeentelijke sportaccommodatie De Telle.
Bestaande en verwachte risico's	De gewijzigde huurovereenkomst is niet afgestemd met de belastingdienst. Op dit moment is de Belastingdienst niet in staat om op korte termijn hier uitsluitsel over te geven.
Ontwikkeling eigen vermogen	Geen; middels de huurovereenkomst worden de kosten en opbrengsten per saldo gedragen/doorberekend aan Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV
Ontwikkeling solvabiliteit	n.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat zal de komende jaren nihil zijn.
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	n.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja

Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van exploitatie sportcentrum op het vlak van redelijkheid van tarieven, openingstijden en beschikbaarheid voor doelgroepen.
Zeggenschap van gemeente	100% J. van der Laan (AvA) F. Gossink (directeur)

B.8. Thialf OG BV

Doelstelling	Het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren over andere ondernemingen en vennootschappen, het verstrekken van leningen en kredieten aan die ondernemingen en vennootschappen dan wel het verstrekken van zekerheden tot voldoening van door die ondernemingen en vennootschappen van derden opgenomen leningen en kredieten, alsmede het beheren, beleggen en exploiteren van goederen, waarden en vermogensbestanddelen. Deze holding is in 2003 speciaal ten behoeve van het Thialf IJsstadion opgericht. Thialf B.V. is een 100% dochteronderneming van EAH Holding B.V. Inmiddels is in 2013 de provincie als aandeelhouder toegetreden (i.p.v. Essent en Aegon). Daarnaast is de naam gewijzigd naar Thialf OG BV.
Publiek belang	Instandhouding van IJsstadion Thialf als beeld- en imagobepalende voorziening voor Heerenveen en Fryslân
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Provincie Fryslân.
Realisatie doelstellingen	Ligt op schema.
Ontwikkelingen	Na overname van de aandelen door de provincie is de bouw van het nieuwe Thialf afgerond en wordt de exploitatie van het ijsstadion aanbesteed.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Na de verkregen situatie van stabilisering plannen ontwikkelen met mogelijkheden voor de komende jaren.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De gemeente heeft zich voor € 1.500.000 ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen.
Bestaande en verwachte risico's	Inherent aan het publiek belang bij de instandhouding van een ijsstadion is het risico van exploitatieverliezen; naar verwachting zullen zich deze niet voordoen in de nieuwe situatie. Middels meerjarenramingen en periodieke rapportages worden de risico's beheersbaar gemaakt.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in de B.V. (1/3%). Op basis van de meest recente jaarrekening bedraagt het eigen vermogen circa € 2,75 miljoen en neemt de komende jaren af. Deze afname wordt met name veroorzaakt door de forse afschrijvingskosten. Wel is er sprake van een fors positieve cashflow waardoor de toekomst van Thialf OG niet in het geding is.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt af als gevolg van het afnemende eigen vermogen.

Ontwikkeling financiële resultaten	Als gevolg van de verbouw ontstaat er druk op de exploitatie en nemen het resultaat en de omzet af. De provincie als medeaandeelhouder staat hiervoor garant.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Oordeel met beperking over het boekjaar 2015/2016. Maatregelen zijn genomen om voor het komende boekjaar een goedkeurende verklaring te ontvangen.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, mits nieuwe aandeelhouder de doelstelling volledig onderschrijft en qua statuur aanvaardbaar is voor de andere aandeelhouders overeenkomstig de aandeelhoudersovereenkomst.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Maatschappelijke gevolgen zijn onzeker.
Zeggenschap van gemeente	Voor 1/3e deel J. van der Laan (AvA)

Doelstelling	Het beheer en het (doen) exploiteren van de ijshockeyhal in het Thialf IJsstadion, met name ook met het oog op de behartiging van de belangen van de inwoners van de gemeente Heerenveen.
Publiek belang	Bevorderen actieve sportdeelname.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	100%
Realisatie doelstellingen	Op schema
Ontwikkelingen	Gemeente betaalde tot 30 september 2016 een vast bedrag per jaar van € 100.000 aan Thialf BV voor het in stand houden van de toegankelijkheid van de IJshockeyhal voor de inwoners van de gemeente Heerenveen en verenigingen en recreanten. In verband met de per 2016 gewijzigde vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven en de ongewenste gevolgen die ontstaan door de thans afgesproken onzakelijke en niet reële huurprijs met de huurder Thialf B.V., is tussen beide partijen overeengekomen dat de huurprijs per 1 oktober 2016 op € 0 wordt vastgesteld. Als gevolg hiervan is het niet langer noodzakelijk de bijdrage in stand te houden die betaald werd voor het in stand houden van deze voorziening en deze tevens betaalbaar te houden.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Eenmalig bedrag ad € 900.000 waarvan bijdrage in investering € 882.000 en € 18.000 aandelenkapitaal.
Bestaande en verwachte risico's	Geen; exploitatierisico ligt bij Thialf OG B.V.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het resultaat van deze B.V. is vrijwel nihil waardoor het eigen vermogen stabiel is.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neutraal
Ontwikkeling financiële resultaten	Stabiel
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Maatschappelijk onzeker
Zeggenschap van gemeente	100%, J. van Laan (AvA)

B.10. NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doelstelling	De BNG is bankier ten dienste van overheden. Door middel van zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening biedt de bank toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector.
Publiek belang	Doelmatig beheer overheidsmiddelen.
Aard rechtspersoon	Naamloze Vennootschap
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	Minderheidsbelang
Realisatie doelstellingen	Middels gebruik van kredietfaciliteiten van BNG zijn de kosten van het gebruik van de kredietfaciliteiten zo laag mogelijk.
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidsbezit is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Niet bekend
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal € 2,50 deel in de NV. Jaarlijks keert de BNG dividend uit, afhankelijk van het behaalde resultaat. Over 2018 wordt een dividenduitkering verwacht van ongeveer € 65.267.
Bestaande en verwachte risico's	Bancaire risico's.
Ontwikkeling eigen vermogen	Stabiele, positieve ontwikkeling.
Ontwikkeling solvabiliteit	De bank beschikt over een sterke solvabiliteitspositie. Deze positie is nodig om de triple-A status te behouden. Om die reden wordt de (naar risico gewogen) vermogenspositie nauwgezet bewaakt.
Ontwikkeling financiële resultaten	In het kader van de vennootschapsbelasting zullen het dividendbeleid en de rendementnorm worden herijkt. Behoud van een sterke vermogenspositie vormt hierbij een essentiële randvoorwaarde.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, de aandelen kunnen onderling (gemeenten, provincies e.a.) worden verhandeld.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Bij verkoop van aandelen wordt betrokkenheid niet beëindigd. Bij K.B. (1925) is vastgelegd dat rijksverrekeningen uitsluitend verlopen op een bankrekening van de BNG.

Zeggenschap van gemeente	Via de Algemene Vergadering van aandeelhouders (zie bij ontwikkeling eigen vermogen de deelneming in de NV). Overigens is sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies e.a. J. Zoetendal (AVA)
--------------------------	---

C. Stichtingen en verenigingen

C.1. Vereniging van Nederlandse gemeenten

Doelstelling	Het collectief en individueel bijstaan van de leden (gemeenten) bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	Een der 388 leden van de vereniging (stand per 1-1-2017).
Realisatie doelstellingen	Heeft ondersteunende functie bij handreikingen en voorbeeldverordeningen e.d.
Ontwikkelingen	Stabiel
Voornemens tot beleidswijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor het jaar 2018 is de verschuldigde contributie geraamd op € 66.200 (exclusief BTW).
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Door opzegging. Lidmaatschap eindigt op 31 december van het jaar na het jaar waarin de opzegging plaatsvindt.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Niet meer gebruik kunnen maken van de ondersteuning op velerlei gebied.
Zeggenschap van gemeente	De gemeente heeft als lid van de vereniging in de algemene ledenvergadering beperkte invloed en stemrecht. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda T. van der Zwan (ALV)

C.2. Vereniging van Friese Gemeenten

Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de leden (Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken van Friese gemeenten.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten.
Zeggenschap	Een der 24 leden van de vereniging.
Realisatie doelstellingen	Systeem kwaliteitsverbetering voor gemeenten in samenwerking met Provincie Fryslân.
Ontwikkelingen	Geen
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor het jaar 2018 is de verschuldigde contributie geraamd op € 23.000 (exclusief BTW).
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen opmerkingen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Opzeggen lidmaatschap vereniging.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Verlies van ondersteuning en netwerken. Alle Friese gemeenten zijn lid; opzegging van het lidmaatschap plaatst Heerenveen in een uitzonderingspositie.
Zeggenschap van gemeente	Heerenveen heeft als lid van de vereniging invloed en stemrecht in de ledenvergaderingen. Daarnaast is er invloed via werkgroepen en commissies. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda. Tj. van der Zwan.

C.3. Stichting GBKN Friesland in liquidatie

Doelstelling	Het houden, bijwerken en vernieuwen van de grootschalige basiskaart van Nederland in de provincie, alsmede het toegankelijk maken van deze kaart.
Publiek belang	Bevorderen kwaliteit gemeentelijk ruimtelijk beleid
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten, via de VFG.
Realisatie doelstellingen	n.v.t. in verband met liquidatie
Ontwikkelingen	Het Landelijk Samenwerkingsverband GBKN wil tot landelijke standaard productspecificaties voor de GBKN komen om voor de GBKN de status van basisregistratie te kunnen verkrijgen. In 2012 is de gemeente gestart met de invoering van de BGT (basisregistratie Grootschalige Topografie) en zijn de taken overgeheveld naar de stichting BGT. In maart 2017 is de Stichting geliquideerd en zijn de resterende middelen aan de gemeente uitgekeerd. De gemeente Heerenveen heeft uit plan van verdeling ontvangen een bijdrage van € 1.285,14.
Voornemens tot beleidswijzigingen	N.v.t.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	N.v.t.
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	n.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	n.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	n.v.t.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja, ook van de liquidatie.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	n.v.t.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	n.v.t.
Zeggenschap van gemeente	Indirect via de VFG.

C.4. Stichting De Basis

Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs.
Publiek belang	Zie doelstelling
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	n.v.t.
Zeggenschap	In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad de begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van Stichting Ambion deze stukken moet goedkeuren is er sprake van gestapeld toezicht.
Realisatie doelstellingen	Ja, scholen zijn in stand gehouden.
Ontwikkelingen	In 2012 is besloten tot het instellen van een verscherpt gemeentelijk toezicht op De Basis.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2016 is De Basis een bestuurlijke samenwerking aangegaan met Stichting Openbaar Primair Onderwijs. Hiervoor is de Stichting Ambion opgericht.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	n.v.t.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk. De Basis zal hier tijdig op moeten reageren.
Ontwikkeling eigen vermogen	De algemene reserve bedraagt per 31 december 2016 € 2.614.583. De algemene reserve dient als risicobuffer.
Ontwikkeling solvabiliteit	De ondergrens voor de solvabiliteit bedraagt 30%. De solvabiliteitsratio's van de Basis bewegen boven de 30%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat bedroeg in 2016 € 25.986. Voor de komende jaren verwacht de Basis dat het resultaat zich rond de nullijn zal bewegen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	N.v.t.
Zeggenschap van gemeente	Zie boven.

C.5. Stichting OV Fryslân

Doelstelling	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.
Publiek belang	Verkeersveiligheid, sociale veiligheid.
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	Friese gemeenten / Provinsje Fryslân / aantal geprivatiseerde gemeentelijke instellingen.
Zeggenschap	Via stichting bestuur en raad van toezicht.
Realisatie doelstellingen	Overleg met betrokkenen.
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners).
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2015 is een proces in gang gezet om te komen tot een toekomstbestendige organisatie. In 2017 wordt de structuur gewijzigd van een stichting naar een coöperatie.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2016 is een bijdrage gedaan door de gemeente Heerenveen ad. € 36.798 (Bijdrage OVF € 32.112 en OVE € 4.686), afhankelijk van de begroting van de Stichting OVF (verdeling op basis van het aantal armaturen) en een bijdrage voor de inkoop van energie.
Bestaande en verwachte risico's	N.v.t.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2016 € 237.215 (2015: € 149.186). Het positieve resultaat over 2016 is toegevoegd aan het eigen vermogen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De ontwikkeling van de solvabiliteit is positief.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2016 bedraagt € 88.029 positief (2015: € 112.866 negatief). Het resultaat over 2015 was negatief door incidentele verplichtingen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Bij beëindiging van contract zal gemeente zelf meer capaciteit beschikbaar moeten stellen en haar producten in moeten kopen.
Zeggenschap van gemeente	Invloed uit te oefenen via de stichting. Lid Raad van Bestuur: H. Broekhuizen Lid Raad van Toezicht: S. Siebenga

C.6. Stichting OSG Sevenwolden

Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 42 van de Wet op het voortgezet onderwijs.
Publiek belang	Zie doelstelling.
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	n.v.t.
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraad van Heerenveen. De begroting en jaarrekening worden ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad.
Realisatie doelstellingen	Ja, de scholen zijn in stand gehouden.
Ontwikkelingen	Intensivering samenwerking met bijzonder voortgezet onderwijs.
Voornemens tot beleidswijzigingen	n.v.t.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Vanaf 2013 is er geen financiële bijdrage van de gemeente meer verschuldigd aan de stichting OSG Sevenwolden.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk. De OSG zal hier tijdig op moeten reageren.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de OSG heeft twee functies, nl. financieringsfunctie en bufferfunctie. In de meerjarenbegroting wordt jaarlijks een update gemaakt van de risico's en het benodigd buffervermogen. De eigen norm voor het weerstandsvermogen bedraagt 15% en de norm van de inspectie is 10%-40%. In de meerjarenbegroting 2016-2019 beweegt het percentage zich rond de eigen norm.
Ontwikkeling solvabiliteit	In de meerjarenbegroting 2016-2019 bedraagt het percentage voor de solvabiliteit 39%. De norm van de inspectie bedraagt 20%. De Raad van Toezicht heeft aangegeven minimaal de norm van 35% te willen hanteren.
Ontwikkeling financiële resultaten	Voor 2017 ligt er een sluitende begroting.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	n.v.t.
Zeggenschap van gemeente	Zie boven.

C.7. Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Abe Lenstra Boulevard 23-27

Doelstelling	De vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft ten doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars, waaronder uitdrukkelijk dient te worden begrepen het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en Sportstad Heerenveen B.V.
Zeggenschap	50% zeggenschap
Realisatie doelstellingen	N.v.t.
Ontwikkelingen	Stabiel
Voornemens tot beleidswijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	geen
Bestaande en verwachte risico's	geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Verkoop van appartementsrecht
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Geen gebruik meer kunnen maken van het registergoed aan de Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Zeggenschap van gemeente	De secretaris van de vereniging wordt geleverd door de gemeente Heerenveen. Gebruikelijk is hierbij dat de directeur van Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen BV deze taak op zich neemt. F. Gossink (directeur).

7 Overzicht incidentele lasten en baten

Omschrijving	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Saldi begroting 2018-2021	64	1.504	2.076	2.769
Storting Algemene reserve	519	1.919	1.919	1.919
Storting reserve weerstandsvermogen	1.400			
Frictiekosten Concern	321	187		
Ruimtelijke Ontwikkeling en duurzaamheid	279			
Digitalisering archief	244	163	81	
Gebiedsgerichte agenda	200			
Verduurzamen beheer en onderhoud	125			
Inrichting stegen centrum	100	50	100	
Telefonische dienstverlening	81	81		
Beveiliging informatiebeheer	60	60		
Automatisering Planning & Control	15			
Overhead	28	28		
Opvang zwerfdieren	25			
Light Challenge	50			
Groene openbare verlichting	30			
Leeuwarden-Friesland 2018	50			
Opstellen omgevingsvisie	440	310		
Groot onderhoud gebouwen			350	
Tussentijdse winstneming Grondbedrijf	96	517		
ICT en dienstverlening	200			
Huisvesting organisatie	110			
Griffie	142			
Integraal huisvestingsplan onderwijs	20			
Gasdossier	85			
Veilige publieke taak	50			
Overhead	80			
Vergunningen, Toezicht & Handhaving (VTH)	25			
Recreatie Aldeboarn	9			
Beveiligde ruimte Publiek	10			
Project 'Ervaren en turf'	6	30		
Totaal incidentele lasten	4.864	4.849	4.526	4.688
Omschrijving	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Inkomsten precario belasting	3.175	3.175	3.175	3.175
Onttrekking Frictiekosten Concern	321	187		
Groot onderhoud gebouwen				350
Tussentijdse winstneming Grondbedrijf			70	328
Sportaccommodatie Nieuweschoot	115			
Sportaccommodatie Mildam	45			
Totaal incidentele baten	3.656	3.362	3.245	3.853
Saldo incidentele baten vs. lasten	1.208	1.487	1.281	835